

MİMAR SİNAN

4. Mimar Sinan Locasının Çalışmaları Hakkında Ziya UMUR
10. Büyük Localar, Localar, Masonlar (II)
Sayısal Bir Araştırmanın Düşündürdükleri Mişel MARGULİES
15. Tekrisin Anlamı Şahir ERMAN
22. 2076 Sayılı Quatuor Coronati Locası
Masonik Araştırmada Öncü Loca Tercüme : Mişel MARGULİES
24. Kendini Bil Ziya FIÇICIOĞLU
31. Kendini Problem Yapan Varlık İnsan Ömer Faruk KURT
40. Masonlukta İntizam Mehmet Fuat AKEV
52. İnsan Davranışlarında «Ölçü»nün ve Ölçülü Olabilmenin Gereği Cumhuri FERMAN
60. Masonluk ve Özgür Düşünce Davut BERKER
65. Ritüeller ve Masonik Tefekkür
Açısından E.U.M. ve Ruhun Ölümsüzlüğü
Doğma mıdır? Ahmet AKKAN
76. Ahlak ve Teknoloji Dünyası Nezi̇h RONA
81. Geçmişten Bir Anı Halil İbrahim GÖKTÜRK
84. Çok yönlü Bir Masonun Portresi Münir BERİK
88. Olayların İçinden Şahir ERMAN
91. Localardan Haberler Mimar SİNAN
100. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

MİMAR SİNAN

***Gevşemeyin, endişe etmeyin. İnancınız
sağlamsa, mutlaka başarılırsınız.***

Şânı Yüce Kur'an, S. III.139

Kapak Kompozisyonu : ŞİNASI BATURÇU
YENİLİK BASİMEVİ — TİPO — OFSET
Tel. : 143 55 72 * İSTANBUL — 1987

MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Tarihi, çağdaş ve gerçekçi açıdan
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına

İmtiyaz sahibi : Cavit YENİCİOĞLU

Yazı işlerini fiilen idare eden : Reşad UMUR

DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.

ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR, ÜYELERE MAHSUSTUR. PARA İLE SATILMAZ

Nuruziye Sokağı 25, Beyoğlu, Tel. : 149 24 51 1987

4. Mimar Sinan Locasının
Çalışmaları Hakkında Ziya UMUR
10. Büyük Localar, Localar Masonlar (II)
Sayısal Bir Araştırmanın
Düşündürdükleri Mişel MARGULİES
15. Tekrisin Anlamı Sahir ERMAN
22. 2076 Sayılı Quatuor Coronati Locası
Masonik Araştırmada
Öncü Loca Tercüme : Mişel MARGULİES
24. Kendini Bil Ziya FİCİCİOĞLU
31. Kendini Problem Yapan Varlık İnsan Ömer Faruk KURT
40. Masonlukta İntizam Mehmet Fuat AKEV
52. İnsan Davranışlarında «Ölçü»nün
ve Ölçülü Olabilmenin Gereği Cumhur FERMAN
60. Masonluk ve Özgür Düşünce Davut BERKER
65. Ritüeller ve Masonik Tefekkür
Açısından E.U.M. ve Ruhun Ölümsüzlüğü
Doğma mıdır? Ahmet AKKAN
76. Ahlak ve Teknoloji Dünyası Nezih RONA
81. Geçmişten Bir Anı Halil İbrahim GÖKTÜRK
84. Çok Yönlü Bir Masonun Portresi Münir BERİK
88. Olayların İçinden Sahir ERMAN
91. Localardan Haberler Mimar SİNAN
100. Aramızdan Ayrılanlar Mimar SİNAN

Mimar Sinan Locasının Çalışmaları Hakkında

Ziya UMUR

Dergimizin IX uncu sayısında, zamanın Pek Sayın Büyük Üstadının bir «Mesaj»ı var. Hayrullah Örs Üstadımız, orada, diyor ki: «... Geçmişe ait anılarını büyük bir titizlikle korumayan kurullar, tıpkı hafızadan yoksun insana benzerler. Böyle bir insan için, değil gelecek üzerinde yargıda bulunmak; hattâ yaşadığı dakikayı bile tam olarak kavrayabilmek imkansızdır; kurumlar ve topluluklar da böyledir.»

«Gerçek bilgilerin olmadığı yerlerde, onun yerini masallar ve temelsiz tasarımlar alır. Bunun da örneklerini saymakla bitiremeyiz. Toplumların anılarını, o toplumun genişliğine ve eskiliğine göre, az, ya da çok kapsamlı tarihler, içlerinde toplarlar.»

«...Her geçen an, artık geçmişe mal olmaktadır. Genel olarak bizler, Masonluğun çok eski devirleri ile uğraşmağı severiz; ama; içinde bulunduğumuz olayların da ileride; böyle eski anılar haline geleceklerini unuturuz. Meselâ masonluğun uyanışından bu yana olup bitenler; yavaş yavaş akıllardan silinmeğe başlamıştır bile. Hele genç kardeşlerimiz için; bunları gerçeklere uygun bir yolda öğrenmek hemen hemen imkânsızdır.»

«Bütün bunları göz önünde tutan Mimar Sinan Locasının çok değerli kardeşleri, tamamiyle tarafsız ve objektif bir tarihçe hazırlamak teşebbüsüne girişmiş bulunuyorlar. Sizleri bu büyük işlere yardıma çağırıyorum.»

«Ellerinde, hattâ pek önemsiz gibi görülebilecek meselâ eski davetiyeler, konferans özetleri, loca tutanakları ve benzeri - belgeler bulunan kardeşlerimin, bunları ya Mimar Sinan locası arşivine vermelerini - eğer kendilerince manevî değerleri çok yüksekse - fotoğraflarını çektirmelerine müsaadelerini rica ediyorum.»

Bu sözler bize, Mimar Sinan Locasının çalışma istikametinin ne olması gerektiğini gösteriyor. İç Tüzüğümüzün 4. maddesinde ve başka vesilelerle söylenmiş olan bu sözleri tekrarlamak istiyorum. Aynı şeyi tekrarlamakta «tecdidi iman» gibi faziletli bir taraf vardır; fakat dinleyenleri ve okuyanları bıktırmak gibi, kötü ve zararlı bir taraf da vardır. Bu mahzuru önlemek için, locamızda cereyan etmiş bazı hadiseleri; misâl verir gibi; hatırlatmak suretiyle; fikrimi izah edebileceğimi düşünüyorum.

Hayrullah Örs'ün sözlerinden; ayrıca anlıyoruz ki; «tarihle ilgili» yazılar denince, kabiliyetimizi aşan bir hadise karşısında imişiz gibi, endişe ve korkuya kapılmamalıyız. Tarih, çok küçük şeylerin üst üste yığılması ile olur. Ben bunlardan bir tanesini anlatacağım:

«Mimar Sinan Araştırma Locası'nın ilk kuruluş senelerindeki Üstadı Muhteremi, aynı zamanda Büyük Üstat olan Hayrullah Örs; sekreteri ise, Fikret Çeltikçi idi. Çeltikçinin arzusu ile, ekseriya Mâbette yaptığımız toplantılarda, locanın bütün yükünü taşıyan bu Loca Sekreteri; üç aylık faaliyeti uzun uzun izah eder; aynı zamanda o güne kadar tamamlamış olduğu Dergiyi de; muntazaman; kardeşlere dağıtırdı.

1970 senesi toplantılarının birinde, Derginin X uncu sayısını takdim etti. Bir taraftan o, gelecek XI inci sayının yazıları hakkında izahat verirken, Hayrullah Örs Üstat, Dergide çıkmış olan, Çeltikçi imzalı bir yazıyı dikkatle tetkik ediyordu.

Birden bire Büyük Üstat, Çeltikçinin sözünü kesti; sert; heyecanlı bir sesle, müdahalede bulundu: «Bu nedir? dedi. Büyük Locanın Umumî Heyeti 14 Kasım 1970 tarihinde toplanarak, yıllar-

dan beri sürüp gelen bir meseleyi, bir günde, büyük emekler ve yorgunluk pahasına sona erdirmiş; muntazam bir Büyük Locaya yaraşır bir Anayasa (o zaman Büyük Loca Tüzüğüne bu isim verilmekte idi) kabul etmişti. Artık kendimizi; tamamiyle gerçek masonca faaliyetlere vermeli idik. Halbuki mecmuamızın bu sayısında; Fikret Çeltikçi kardeşimiz; intizamımızı şüpheye düşürecek fikirler ihtiva eden bir yazıyı neşrederek; dergimizde bize sundu. Türkiye Büyük Locasının fikirlerini ve benim düşüncelerimi neşreden bir dergide; hâlâ; Fransız Grand Orient'ının temayüllerini müdafaa eden sözlerin söylenmesinin ne manası var? Yeniden gayri muntazamlığa mı dönelim?»

Mealinde sözleri; büyük bir şiddetle söyledi.

Fikret Çeltikçi, uzun seneler Paris'te yaşamış, masonluğunu orada da sürdürmüştü. Her halde, oranın tesirleri altında kalmış bir biraderdi. Bu da, hele intizamı yeni öğrenmiş olduğumuz 1960 ve 70'lerde, anormal sayılmazdı. Fakat, elimize verilmiş olan derginin X uncu sayısında, sanki, bize; istenmeyen bir takım fikirleri; emri vâki gibi; empoze eden bir hava vardı. Büyük Üstat, Fikret Çeltikçiye çatıyordu ama, mecmua basılmış; bize verilmişti. Olmuş bitmiş bir işi geri çevirmek; pek mümkün görünmüyordu. Fakat Hayrullah Örs Üstat; tâviz verecek halde değildi.

«Büyük Üstadı bulduğum bir Büyük Locanın nâşiri efkârı; böyle sözleri nasıl neşredebilir? Asla razı değilim. Dağıtılan sayıları toplayalım; yok farzedelim.» dedi.

Toplantıdaki biraderlerin ellerindeki nushalar geri alındı; tek tük localar biraderlerine verilmiş sayıların da toplattırılması kararlaştırıldı.

Basılmış olarak bekleyen iki veya üç bin nusha içinden, 8 ilâ 33. sahifeye kadar uzanan yazının sahifeleri koparıldı. 9 uncu sahifeye «Ritüellerimiz üzerine» diye, imzasız küçük bir yazı kondu ve 9 uncu sahifeden sonrası, 34 üncü sahife olarak devam etti.

Zaten, ondan sonra, derginin basılması da bir tökezleme devri geçirdi: XI ve XII nci sayılar, tek nusha halinde çıktı.

Şimdi ben, bu hadiseyi, o sırada son derecede müşkül bir vaziyette kalan Fikret Çeltikçi Üstadımızın; nasıl büyük bir Mason olduğunu söylemek ve hatırasını tebci etmek için zikrediyorum:

O, makalesinde ileri sürdüğü fikirlerin; hiç şüphesiz doğruluğuna kanaati olan bir kardeşti. Hata etmiş olabilirdi ama, söylediklerine inanıyordu. Çok kıdemli; çok kültürlü, bilâ istisna herkesin saygısını kazanmış bir Üstat Masondu. Cevat Memduh Altar Ustadımızla birlikte, Mimar Sinan Locasını kurmak için, en büyük gayreti sarfeden, ve o güne kadar yürüten o idi. Birden bire müthiş bir darbe yemekte idi. Zannedilirdi ki, feveran edecek; cevap verecek, en azından kendini müdafaaya kalkacak.

Halbuki Fikret Çeltikçi, bir tek söz söylemedi. Sadece: «Demek istifa etmem gerekiyor», dedi ve Locanın sekreterliğinden ayrıldı. O zamanın Büyük Sekreteri Nafiz Ekemen, muvakkat bir zaman için, onun yerini işgal etti.

Fikret Çeltikçi'nin, kendini; kusur etmiş bir mason olarak kabul etmesine, hiç değilse, o andaki hâleti ruhiyesi içinde, imkân yoktu. Fakat, masonik **terbiyesi**, masonik **itaat** düşüncesi ve masonik **disiplin** anlayışı; Fikret Çeltikçi gibi, her meselede yeni fikirler beyan eden, her an itiraz etmeğe hazır bir üstadımızda, o kadar kuvvetle yer etmişti ki; «Büyük Üstat söylüyor», diye; derhâl mütavaat etmeği vazife bilmmişti.

Biz; böyle masonlara muhtacız: Âciz olduğu için değil, kendi fikirlerine her zaman sadık kalmakla beraber, disiplin ve terbiyeyi, kendine masonik şiar ve prensip edindiği için...

Sonraki senelerde, Çeltikçi Üstat, aynı ciddiyet ve vakar ile, Mimar Sinan locasının çalışmalarına, bilgisini, tecrübesini, medenî cesaretini getirdi. «Masonluk Tarihi» kitabını; kardeşlerinin istifadesine sundu.

İşte hafızalarımızdan silinmiş bir hadise, ki, masonluğumuzun yakın tarihini yapan insanlardan birisi üzerine, hafif de olsa bir ışık tutuyor.

Demek istiyorum ki, Mimar Sinan mecmuamız, romantik bir şiir ve edebiyat dergisi haline gelmesin. Kardeşlik, sevgi, yardım, müsamaha ... bütün bu masonik prensipler, ritüellerimizin ve loca toplantılarımızın meşgul oldukları ve olacakları işlerdir. Bu çalışmalara biz de yer verebiliriz ve veriyoruz. fakat dergimizin asıl fonksiyonu, umumiyetle Masonluğun, hususiyetle Türk Masonluğunun tarihidir.

Masonluğun umumi tarihine el uzatacak seviyede bir formasyona sahip olmadığımızı söylemekte bir mahzur görmüyorum. Böyle bir işi, yalnız biz değil, dünyanın bir çok Obediyansları da yapmamaktadırlar. «Quattuor Coronati» gibi, pek müstesna bazı kuruluşlar, bu nevi etütlere teşebbüs edebiliyorlar. Ama biz, her şeyden evvel kendi tarihimizi bilelim, bilmeğe çalışalım. Hayrullah Orsün sözlerini unutmayalım: Bugünün küçük hadiseleri, yarının tarihidir. Bunların derinliklerine inelim. Örs Üstadımızın sözlerinden bu yana 17-18 sene geçti; bu aradaki hadiseler bile hafızalarımızda, dumanlanmış bir tarih oldu.

1965 olaylarının umumi çizgilerini Nafiz Ekemen Üstadımız; vesikalar halinde neşretti. Fakat orada cereyan etmiş yüzlerce hadisenin, tarihi hakikati, teferruatı, onları yapan insanların ruh hâletleri ne idi? Bana öyle geliyor ki, sırf o kitap etrafında yazılabilecek (ve hiç biri yazılmamış) yüzlerce (evet yüzlerce) küçük etüt vardır.

Bir az daha geri gidip; meselâ 1935'teki kapanışımızın asıl sebepleri ve mahiyeti ne idi? Hangi emirle, kim tarafından, nasıl kapatıldı? O sırada devletin mühim mevkilerini işgal edenlerin bir çoğu masondu ve nüfuz sahibi idi. Hangisi, kim ile çalıştı? O zamanki Büyük üstadın tutumu ne olmuştu? Rivayetlere dayanarak hüküm vermenin zamanı, artık bizim için bile; geçmiştir.

Bu ve benzeri meseleleri, kardeşlerimiz küçümsememeli, ilmi metotlarla bize izah etmelidirler; Dergimizin esas fonksiyonu budur. Sevgi, müsamaha, kardeşlik... Hele mesleğimizle hiç bir ilgisi olmayan Mevlevilik, Bektaşilik, Ahilik, daha bilmem ne, gibi umumiyat değil.

Localarda verilen konferanslar, ekseriya, bir ânın hissiyatını ifade ederler. Çok güzel, insanı duygulandıran şeylerdir, fakat, mecmuada tesbit edilmeleri lüzumsuz olabilir.

Bir de kardeşlerimiz, bir İngilizin, bir Fransızın, veya bir Amerikalının yadığı bir fıkrayı, veya. yaptığı bir konuşmayı, Türkçeye çevirmenin, lüzumundan daha mühim bir iş olduğunu zannediyorlar. Bazıları hakikaten öyle olabilir, ama unutulmamalı ki, bunların bir çoğu, bizdeki gibi, localarda, hattâ yemek sırasında veya şurada burada yapılmış konuşmalardan ibarettir. «New Age'deki bir çok «kelâm-ı kibar»'ları türkçeye nakletmek, her zaman; zan-

nadildiği kadar zaruri veya hattâ faydalı olmayabilir. Bunlar iyi şeylerdir, bazan dergimizde yer almaları da mümkündür, ama bizim fonksiyonumuz, İç Tüzüğümüzün 4 üncü maddesine göre, bunları nakletmek değildir.

Şu yazılabilir, bu yazılamaz, diyerek, çalışma sahamızın daralmasını istemiyorum; Elbette bunlara, hele Masonluğın ana prensiplerini izah eden yazılara ihtiyacımız vardır; fakat aklımız, daima, «tarihimiz»'e dönük olmalıdır.

Büyük Localar, Localar, Masonlar (II)

Sayısal Bir Araştırmanın Düşündürdükleri

Mişel MARGULİES

«Mimar Sinan» dergisinin devamlı okuyucuları, yukarıdaki başlığı hatırlayacaklardır. Dergimizin 44'üncü sayısında (1982) Pantagraph Printing and Stationary Co.'nin her sene yayınladığı «List of Lodges Masonic» (1) adlı kitap-taki bilgilere dayanarak bazı istatistikî verileri K.'lerime sunmuştum. Bunların arasın-da özellikle ilgimi çeken İngil-teredeki Loca sayısı olmuştu. 8.000 küsur Loca ve 60.000 Ma-son! Küçük bir adanın üstün-de yarım milyon Masondan fazla... Ancak beher Loca ba-şına düşen üye sayısı hesap-

lanınca şaşılacak derecede kü-çük bir rakamla karşılaşı-yorduk: Yetmiş beş! Bu bir ortalama ve herhalde büyük şehirlerde bundan daha yük-sek üye sayısı olan Localar var. Ama o zaman da, 75'den az üyesi olan Locaların mev-cudiyeti ortaya çıkıyor. Aslın-da İngiliz Kardeşlerimiz kü-çük Locaları tercih ediyorlar. Loca matrikülü 50'nin üstüne çıkmaya yüz tutunca yeni bir Loca kurma temayülü İngil-terede pek yaygınmış.

Mesleğe intisabımdan beri kendi Locamın 60 civarında

(1) «Mason Locaları Listesi».

duran matrikülü son birkaç senede tırmanmağa başliyerek geçenlerde 100 rakkamına yaklaşınca, şuur altımda yatan bu konu tekrar aklıma takıldı. Elimizdeki son Pantagraph olan 1985 sayısı ve Bü. Sek.lik kayıtlarına dayanarak 1982 deki çalışmayı 1987'de tekrarlamayı düşündüm.

1985 senesinin «Pantagraph» ında kalite bakımından büyük bir düşüş görülmekte. 1981 yılına nazaran üye sayısının veya Loca sayısını bildirmemiş veya bir iki seneden beri hiç malumat vermemiş B.L.'-

ların sayısında belirli bir artış görülmekte. Dolayısıyla bazı ortalamalara dayandırılan hesaplarda istenilen sıhhatte olmamaktadır. Türkiye akkamları ise B.Sek.liğimizin en son bilgilerine dayandığından sıhhatleri şüphe götürmez

Türkiye'de, Amerika Birleşik Devletleri'nde ve tüm dünyada Masonluğun sayı olarak gidişatını mukayese edebilmek maksadı ile, 1982'de yayınlanan bir tabloyu 1986-1987 rakkamları ile yanyana görelim:

	Türkiye		A.B.D.		Diğerler		Tüm Dünyada	
	'82	'87	'82	'87	'82	'87	'82	'87
Loca Sayısı	62	73	15015	14624	19356	20834	34371	35458
Mason Sayısı	4392	5734	3291315		1666680		4957895	
				3041118		1544908		4586026
Üye Ortalaması	71	79	219	208	86	74	144	129

Rakkamlardaki düşüş veya artışların sebeplerini araştırmak bu mütevazı çalışmanın çerçevesini çok aştığından bu konuya hiç girmeyeceğim. Ancak dikkat edilecek husus Dünya ve Amerika'da Loca başına ortalama üye sayısında bir düşüş olmasına karşılık bizde bu rakkamda, 5 sene

içinde % 10 dolayında bir artış görülmesidir.

Bugün İstanbul'da matrikül sayısı 100'ün üstünde olan 15 Loca varken bu sayı İzmir'de 5 ve Ankara'da 3'tür. Masonluğun ve insanlığın geleceği bakımından sayı olarak artmamız elbette istenilen bir

seydir. Ancak bir Locanın üye sayısı 60-70'in üstüne tırmanmağa başlayınca üç belli başlı rahatsızlık hemen kendini gösterir; 1. Üye sayısı normal kalmış bir Loca, senede 1-2 tekrisle iktifa etmiş demektir. Böylece yeni Mason sayısı azdır ve bunlar Localarının usul, erkân, anane ve öğretilerine daha kesif olarak maruz kalır ve mesleklerinde daha sıhhatlice ilerlerler. Oysa kalabalık bir Loca zamanla daha da kalabalıklaşmaya mahkûmdur ve o Locanın eski ve bilgili Masonları azınlıkta kalarak eğitim ve yol gösterme fonksiyonlarını ifa edemezler, küçük Localarda görülen yakınlık, samimiyet ve sıcak ilgi yavaş yavaş azalır.

2. Sayıca küçük bir Loca her yıl az tekris yapar demistik. Masonluğun temellerinden olan tekris ve terfi törenleri tek veya en çok iki adayla icra edildiğinde merasimin tam hakkı verilebilmekte ve aday ömrü boyunca unutamıyacağı bir olayı yaşamaktadır. Kalabalık olan ve dolayısıyla tekris ve terfilerini birkaç aday veya üye ile yapan Locaların azami 5 kişi maddesini bile zorladıklarına son zamanlarda şahit olmaktayız.

3. Üye sayısı 70 veya daha az olan Localarda her celse bir

aile celsesi havasında geçer. Türkiye ortalaması olduğunu tahmin ettiğim % 50 civarında bir devam düşünülürse bu, her toplantının 30 kadar kardeşle aktedildiğini ve böyle bir toplulukta herkesin herkesi yakinen tanıdığına ve ilgilenmesine işarettir. Oysa 100 ve yukarı matriküllü Localarda samimiyet azalır, olmaması gereken ancak insanın tabiatında olan bazı sürtüşmeler başlayabilir. Küçük Locaların seçimlerinde hanki Kardeşin hangi vazifeye seçileceği aşağı yukarı evvelden tahmin edilebilir. Çok üyeli Localarda ise birbirini tanımayanlar, az tanıyanlar ve ilgilenmeyenlerin sayısı biraz daha fazla olduğundan ekseriyetle seçimlerde yoğunlaşan sürtüşmeler yeni Loca doğumlarına sebep olur.

Hernekadar bu olay genelinde arzu edilen bir durum ise de, kırgınlıktan doğmuş olması şayanı kabul değildir. İngilterede olduğu gibi daha birçok Obediyanstaki Kardeşler, hiç bir şekilde bizim tekelimizde olmayan bu durumlara, şöyle bir çözüm getirmişlerdir:

Localarının matrikül sayısında 50-60'ların üstüne çıkmaya temayülü belirlenince genelde usul, hemen yeni bir Loca kurmaktır. Ancak böyle yeni bir Locanın kurulması için, üye-

lerinin çoğunluğunun ana Locasının bu kuruluşu destekleyip B.L.'ya teklif etmesi gerekmektedir. Böylece herhangi kırınglık veya sürtüşme şaibesi ortadan kalkmış ve maksadın sadece yeni Localar kurarak Masonluğa hizmet etmek ve matrikül sayısını belirli seviyede tutarak bu hizmetin ifasını kolaylaştırmak olduğu belirlenmiş olur.

Türkiye'de Loca sayısında gö

rülen artışın yarattığı memnuniğin yanında her Locanın ortalama üye sayısında görülen artışın bende uyandırdığı endişeleri belirttiğim bu yazının sonunda, ilginç olabilecek bazı istatistik bilgileri vermeyi ve yazı boyunca ifade edilen fikirlerin tamamıyla yazarın şahsi görüşleri olduğunu ve kendisinden başka hiç bir kişi veya merici ilzam edemeyeceğini belirtmek isterim.

EKİM 1986	İSTANBUL	ÜYE	ANKARA	ÜYE	İZMİR	ÜYE
En Çok Üyesi Olan Localar	Ülkü	(3) 146	Yükseliş	(12) 127	Gönül	(24) 120
	Ülke	(31) 144	Ahiler	(45) 126	Ümit	(26) 108
	Fazilet	(20) 142	Uyanış	(5) 120	Nur	(13) 100
En Az Üyesi Olan Localar	Hulus	(34) 30	D. Güneş	(73) 31	Manisa	(61) 35
	Meşale	(74) 31	Denge	(70) 41	Işın	(71) 39
	Anadolu	(75) 34	Y. Emre	(59) 47	Başarı	(72) 44

EKİM 1986	İSTANBUL	ANKARA	İZMİR	BURSA	TOPLAM
Loca Sayısı	37	23	12	1	73
Aktif Üye	3192	1547	875	54	5668
Fahri Üyesi	45	10	8	3	66
Toplam Üye	3237	1557	883	57	5734
Ortalama Üye/Loca	87	68	74	57	79

Pantagraph 1985	A.B.D.	Diğerleri	Dünyada
En Az Loca	Alaska 13	Luxembourg 4	Luxembourg
En Az Üye	Alaska 1.898	Luxembourg 205	Luxembourg
En Çok Loca	Texas 960	İngiltere 8222	İngiltere
En Çok Üye	Ohio 215573	İngiltere 600.000	İngiltere

KAYNAKLAR :

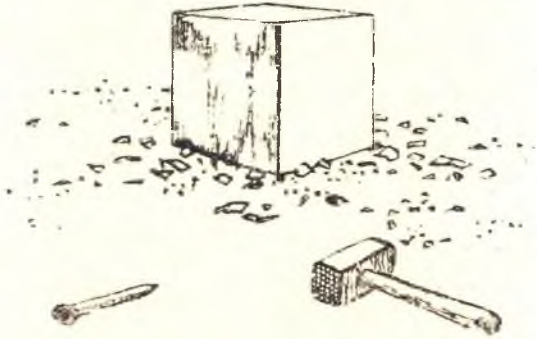
«1985 List Of Lodges Masonic», Pantagraph Printing and Stationary Co. Illinois.

«Lodges Large and Small», Louis C. King, Masonic Record S. 3, Mart 1977.

«Büyük Localar, Localar, Masonlar», Mişel Margulies Mimar Sinan, S. 44, 1982

«Genel Kurul Raporu», T.B.L. 24 Nisan 1982.

T.B.L.'sı B. Sek.'liği Matrikül Kayıtları. 1986.

Tekrisin Anlamı

Sahir ERMAN

Bütün masonluğun en önemli safhası şüphesiz ki «Tekris»tir. Arapça «Kürsî»den gelen ve lûgat manası «yüksek bir yere çıkarma» olan bu tâbirin, eski dinlerdeki anlamı, o dinin sırlarını öğrenmeğe kabul edilme şeklinde ifade olunabilir. Masonlukta da bu manada kullanılır. Yani tekris edilmiş olan kişi, masonik sırları öğrenmiş şahıs sayılır. Biz, bu konuşmamızda, tekris merasimini başından sonuna kadar, safha safha gözden geçirmek ve her safha hakkında görüşlerimizi açıklayıp, K.K.imizi bu safhalar üzerinde düşünmeğe ve bu düşüncelerini bizimle paylaşmağa sevk etmek maksadını gütmekteyiz. Çünkü bir haricinin, o âna kadar tanımadığımız, her yönü ile bize yabancı olan bir şahsın, Kardeşimiz olmasını sağlayan tekrisin manasını iyice kavramadan, sırf bu merasime tâbi olmanın, tekrisin gayesinin elde olunmasına, yani bir hariciden bir K. yaratılmasına, bunun için zorunlu olan manevî değişikliğin meydana gelmesine yeterli olmadığına, bunun için tekris merasiminin her aşamasında gizli olan manayı anlamamanın ve içine sindirmenin gerekli bulunduğuna inanmaktayız.

Bu sebeptendir ki bu konuyu seçtik ve yıllar öncesine bir seyahat yapmayı, yani zaman tüneline girmeyi nefsimizde denedik.

Tekris merasimi bir takım safhalardan geçmek suretiyle icra olu-

nur. Aday ilk olarak «Tefekkür hücresi» denilen bir odaya alınır ve madenlerden, yani para, silâh, mücevher ve nişanlardan tecrit olunur. Bunun sebebi şudur: her madenin az veya çok bir ışığı aksettirdiği malumdur. Kaynağından doğrudan doğruya gelmeyen, yani başka bir cinsinden aksetmek suretiyle görülebilen bir ışık ise daima aldatıcıdır. Halbuki Tefekkür hüccresine konulan adaydan istenilen, kendi geçmişi ve hali hazır durumu hakkında düşünmesi, kendi kendini tekrise hazır bir hale getirmesidir. Bu ruh hal etini bozabilecek, düşüncelerini başka istikametlere celledebilecek her türlü aldatıcı parıltılardan uzak kalması bunun için şarttır. Düşünce, bir insanın en genç yaşındaki saflığına irca edilmelidir ki, aday her hangi bir menfaat fikrinin saplantılarına kapılmaksızın kendi vicdanının sesini dinleyebilsin ve kendisini bekleyen büyük imtihana hazır bir duruma getirebilsin.

Bütün duvarları siyaha boyalı veya siyah örtülerle kaplı olan ve zayıf bir ışıkla aydınlatılmış bulunan Tefekkür hüccresinde, ölümü sembolize eden bir kuru kafa, bir ekmek, bir testi veya surahı su ve yazmağa yarayan âletler bulunur. İnsanın kendi benliği hakkında düşünceye dalması için, dikkatini dağıtacak hiç bir şeyin bulunmaması, hatta ışığın da az olması gerekir. Yine aynı hücrede VITRIOL kelimesinin duvara yazılı olduğu görülür. Manası Visita Interiora Terrae Rectificandoque Invenies Occultum Lapidem (Arzın derinliklerine git ve düzelterek veya arayarak gizli taşı bulacaksın), Böylece adaya, daha ilk anda hakikatı kendi vicdanında bulabileceği anlatılmakta ve aday ilk masonik sembolle bu suretle temasa geçirilmektedir: aday kendisini düzelterek, noksanlarını, hatalarını bilip bunları tashih ederek gerçeğe varabileceğini bu sembol sayesinde öğrenmektedir. Aday kendi kendisini murakabe etmeğe ve araştırmalarına bizzat kendi vicdanından başlamağa ve bunda sebatlı olmağa davet olunmaktadır.

Aday, düşüncelerinin mahsulünü vasiyetnamesinde açıklamağa da çağrılmaktadır. Vasiyetnamesinde şu üç suale cevap aramaktadır: «Nereden geliyorsunuz?», «Kimsiniz?», «Nereye gidiyorsunuz?», Bu üç suale verilecek üç cevap, masonluğun temelini teşkil eden üç ahlaki görev üzerinde adayı düşünmeğe sevkeder. Adayın doldurduğu kâğıda «Vasiyetname» denmesinin tarihi bir sebebi vardır. Eskiden aynı kâğıdın altına aday gerçekten vasiyetnamesini yazardı, böylece şimdiye kadar sürdürdüğü hayatı terketmek, yani harici âlem açısından ölmek üzere olduğu ve yeni bir hayata

doğacağı adaya hatırlatılırdı. Bu vasiyetnamenin gereklerini yerine getirmek te adayın görevlerindendi, yani aday vasiyetnameyi imzalamakla, burada açıkladığı arzusunu yerine getireceği hakkında Masonlar önünde söz vermekte idi. Ancak daha tekris bile edilmemiş olan aday, bütün bu sembolleri anlayamayacağı içindir ki, üç sual ve vasiyetname adı muhafaza edilmiş, son arzuları açıklamaya tahsis edilmiş olan bölüm kaldırılmıştır.

Nasıl ki çocuk anasının rahminde kendisinden bir parça bırakarak doğarsa, nasıl ki civciv kabuğunu terkederek yürümeğe başlarsa, nasıl ki meyve ve bütün ürünler kabuklarını toprakta bırakarak açarlarsa, aday da Tefekkür hücrelerinden elbiselerinden bir kısmını bırakarak çıkar. Vücudunun sol tarafının açık olması samimiyetini ve bencil duygulardan kurtulduğunu remzeder; yalnız bir ayağında ayakkabı bulunması ise eski âdetlere göre kutul sal yerlere girerken ayakkabıların çıkarılması geleneğine uyduğunu ifade eder, sağ bacağının parçasının diz kapağına kadar kıvrılması da, adayın gerçeği aramak üzere yola koyulduğu şu sırada kendi hiçliğini, yani o âna kadar öğrendiği her şeyin doğru olmayabileceğini düşünmesini sağlamak maksadını güder. Aday kendisini yarı giyinik hissetmelidir ki, daha öğreneceği çok şeyin bulunduğunun bilincine varabilsin.

Aday kendisini tekrise hazırlarken, L. da çalışmalara başlamıştır. Çalışmalara tam öğle vaktinde başlanmasının sebebi, güneşin en çok ışık saçtığı saatte, KK.in intizam içerisinde bulunduklarını ifade etmek içindir. Güneşin ışınlarının tam dikey olarak arza indiği bu saatte, insan en büyük enerjiyi de toplamış, böylece büyük misterlerin kendi içine nüfuz etmelerine imkân veren bir duruma girmiştir: bu ruh haleti ve bu enerji, insanın faydalı işler yapabilmesini sağlar.

İşte L.daki KK.in bu durumda oldukları bir sıradadır ki; aday gözleri bağlı ve boynuna bir ip geçirilmiş vaziyette içeri girer. Üs. Muh.in bir sorusuna, adaya refakat eden Tören Üs.1 onun hür doğmuş ve iyi ahlak sahibi olduğuna dair teminat verir.

Adayın hür doğmuş olmasından maksat sadece köle olmaması demek değildir. Aday Tefekkür hücrelerinde iken hurafelerle dolu haricalem açısından ölmüş ve L.nın kapısına bütün batıl itikatlardan sıyrılarak, yani bunlardan hür doğarak varmıştır. Keza hürriyetini zedeleyebilecek olan eşyadan da tecrit edilmiştir. Ar-

tık bütün ihtiras ve hurafelerden kurtulmuştur, onun için hürdür: tıpkı yeni doğmuş bir çocuk gibi saf, temiz ve hürdür.

Tefekkür hücrelerinden çıkarken, ana rahminde kendinden bir parça bırakmış olan aday, yine doğumu remzeden bir şekilde dar bir koridordan geçerek veya yine dar bir merdivenden döne döne çıkarak ve başı öne eğilmiş bir vaziyette L.ya girecektir; boynundaki ip, onu ana rahmine bağlayan son rabıtaadır.

Bu suretle L.ya kabul edilen adaya başka bir şey daha anlatılmak istenir. Bilgili olmak için, bilgisizliği kabullenmek, bunun için de mütevazî olmak gerekir. Cahil, kendini bilgili zanneder ve bu sebeple de böbürlenir. Masonluğu öğrenmek isteyen kimse ise tevazu göstermeli onun sırları karşısında yerlere kadar eğilmelidir. Kendini allama sanan kişi Mason olamaz. Esasen gözlerin bağlanması da; cehaletin karanlıkları içinde bulunduğu adaya daima hatırlatır.

Bunu müteakip adaya ilk yemini yaptırılır. Bir kimseden belirli bir takım görevleri isteyebilmemiz için, o şahsın bu görevleri yerine getirmeyi kendi serbest iradesiyle kabul ve taahhüt etmiş olması gerekir; aksi halde kendisinden isteneni yerine getirmeyen kişinin bundan sorumlu olduğu iddia olunamaz. Aday yemin etmekle bu sorumluluğun altına girmiş olur. O ândan itibaren sadece kendisi için yaşamak, sadece kendi menfaatini düşünmek imkânını kaybeder ve başkaları için de yaşamak, onların felâketlerini de paylaşmak zorunda kalır. Bu tutumu, bu düşüncesi belki de dış âlemde anlaşılamamasına, belki de alay konusu olmasına yol açabilir. Ancak adaylıktan çıkıp K.liğe geçecek ve inisiyeler arasına katılacak olan kişi bunlara katlanacak, maruz kaldığı tenkitlere önem vermeyecek, sadece yapmak fırsatını bulduğu hizmetleri ve iyilikleri düşünmekle sevinç duyacaktır.

Adaya üç seyahat yaptırılır. Her seyahat batıdan, yani müspet ilimler diyarından başlar, karanlıklar diyarı olan kuzeyden geçer, mücerret bilgilerin parıldadığı doğuya varır ve aydınlıklar diyarı olan güneyden geçerek yine batıda biter: aday başladığı yere, yani müspet ilimlere, realiteye dönmüşse de, ürkütücü karanlığı, mücerret bilgileri ve aydınlığı gördükten sonra oraya varmıştır. Artık başlangıçtaki adam değildir. Edindiği bilgiler sayesinde müspet ilimleri daha iyi kavrayacak, hayatın gerçekleri ile daha bilgili bir biçimde savaşabilecektir.

Fakat bir defa bu bilgilerle temas etmek; insanı hatadan kurtarmağa yetmez. Onun içindir ki seyahatler iki defa daha tekrarlanır. İnsan bir ilim dalını öğrenmeğe ilk başladığı zaman, tıpkı okuma yazmayı ilk olarak öğrenen çocuk gibi, çok zorlanır, kendisine yol gösterenlere ve öğreticilere muhtaç bulunur. Ancak sebat edip öğrenime devam edecek olursa, daha kolay bir şekilde ve kendi başına çalışmak suretiyle öğrenimini ilerletebilir. Onun içindir ki, seyahatlerdeki engeller gittikçe ortadan kalkar ve rehberlerin yardımını da gittikçe azalır. Üçüncü seyahatin sonunda, aday tam bilgili bir tarzda batıya gelir: artık buradan yola çıkmak üzere ilk adımı atmış olan ve sadece dış âlemin kendisine öğrettiği müspet ilimleri bilen adamla, üçüncü seyahatin sonunda aynı noktaya varan ve bu arada mücerret ve manevî bilgileri de edinmiş bulunan adam aynı insan değildir; aday artık hayatın gerçeklerini başka bir bakış açısından görebilmek için gerekli olan bilgilerle de techiz edilmiş bir kişi haline gelmiş, onda manevî, spiritüel bir değişiklik vuku bulmuştur.

Her seyahatin sonunda aday ateş, su ve toprak denemelerine tâbi tutulur. Ateş, cesaretini dener; su onu kötülüklerden temizler, toprak ise çok başka bir anlam taşır; gerçekten toprak dalından kopan yaprağı, ağaçtan düşen yemişi, ölen hayvan ve insanı sinesine kabul eder, fakat çürüyen bu varlıklar sayesinde hayatı bağrından fışkırtır, yani ölümden hayatı doğurur. İşte dış âlemden ölmüş olan aday, L.daki bu toprak sayesinde masonik hayata doğacaktır. Toprak, onun dış âlemdeki cesedini örtecek ve L.daki yeni adamı yaratacaktır.

Yemini müteakip gözleri açılan yeni mason, iki şey görür: birincisi parlak bir ışık, ikincisi de kendisine tevcih edilmiş kılıçlardır. Bu kılıçlar bir tehdit manasını ifade etmezler. Esasen sol elle tutulmuş olmaları, yeni K.e duyulan sevgi ve sempatiyi gösterir ve esas manaları da bundan böyle yeni K.in masonlarca korunacağını remzetmekten ibarettir.

Mabedin dışına çıkıp kıyafetini düzelten yeni K. kapıya muntazam vurmaya da öğrenir ve üç darbe vurur. İlk vuruşun anlamı: vur, açılacaktır, yani Mabede gireceksin; ikinci vuruşun anlamı: iste, alacaksın, yani Nuruziya sana verilecektir; nihayet üçüncü vuruşun anlamı da: ara, bulacaksın, yani gerçeğe vâsıl olacaksındır.

Ve Mabede usulüne uygun olarak giren yeni K.e önlük kuşatılır.

Esasta kuzu derisinden olan bu önlük, çırak tarafından, üçgeni kalkık bir şekilde kullanılır: Çırak yeni hayatında henüz tecrübesiz olduğu cihetle, vücudunun daha büyük bir kısmının korunmasına gerek vardır. Önlüğün deriden olması, Adem ile Havva'nın hareketsizliği ifade eden yeryüzü cennetinden çıkıp, faaliyet ve hareketin timsali olan arza gelince, ilk olarak seçtikleri örtünme vasıtasını hatırlatmak maksadına yöneliktir: Önlüğü kuşanmakla K.e; çalışmanın bir belâ; bir ceza olmayıp; insanı yücelten bir fazilet olduğu anlatıldığı gibi, kendi hür iradesiyle önlük kuşanan kimsenin, bunu zorla kuşanmak mecburiyetinde kalan köleden farklı olduğu da ifade edilmiş olur: yeni K., bu suretle, harici âlemdeki işçinin de köle olmadığını bilecek ve o işçiye karşı o suretle davranacaktır.

Mason olduğu ilân edilen yeni K.e madenleri iade olunur: Artık edindiği yeni bilgiler sayesinde, bunların aldatıcı parıltısına kendisini kaptırmayacağı hususunda herkeste tam bir kanaat husule gelmiştir.

Böylece ana rahminden çıkan, kendisini maziye bağlayan bütün saplantılardan sıyrılan, ateş ve su ile temizlenip toprakla yeniden doğan yeni K., masonluk yoluna ilk adımı atmış olur ve o zaman masonluğun kendisinden istediği esas görevin ne olduğunu anlar. Birinci dereceye kabuledilmekle yeni Masona verilen iki görev vardır. Bunlardan birincisi okumak, ikincisi ise düşünmektir.

İlk ve en büyük emir «Oku»dur. Mason L.da gördüklerinin, duyduklarının manasını anlayabilmek için okuyacaktır. Sırf masonik eserleri okumazdan önce tarih okuyacak; sosyoloji okuyacak; felsefe okuyacak, ilâhiyat okuyacaktır. O zamana kadar geçirdiği hayat, dış âlemdeki meşgalesi okuduğundan bir şey anlamasına imkân vermese dahi bıkmadan, usanmadan okuyacaktır. Sonunda tıpkı seyahatlerin gittikçe kolaylaşması gibi, anlamağa ve okuduğundan zevk almağa başladığını görecektir.

İkinci görev, yani düşünmek ise bundan daha mühimdir, çünkü okuduğunun, gördüğü sembollerin gerçek manasını insan ancak düşünerek bulabilir. Esasen insanı «hür» hale getiren, düşünmektir. Köle, düşünmek hürriyetini haiz olmayan kişidir. Tembelliği veya korkaklığı yüzünden kendisinin yerine başkalarının düşünmesini kabul eden, başkalarının düşüncelerini olduğu gibi benim-

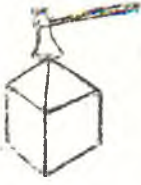
semeyi kendi rahatı veya çıkarları açısından daha uygun sayan kimseler, yani şu veya bu sebeple düşünmekten feragat etmiş olanlar, manevi kölelerden başka bir şey değildir. Kendisinde düşünce hürriyeti bulunmayan, kendisi için düşünce hürriyeti istemek ve bunun için müdahale etmek lüzum zahmetini duymayan bir şahıs, başkasının düşünce hürriyeti için mücadele etmeğe ne gerek görür ne de böyle bir mücadele için zorunlu olan gücü kendinde bulur. Bundan başka düşünmek, masonik sembolleri, efsaneleri; hatta ritüelleri tefsir etmek melekelerini de kazandırır ve masonluğun ezoterik manasına nüfuz kabiliyeti bu sayede elde edilmiş olur.

İşte Masonla inisiye arasında fark burada kendisini gösterir. L.ya üye olmakla mason olunur. İnisiye olabilmek için ise tekrisin anlamının, yeminin yüklediği mesuliyetin ve Masonluğun KK.den beklediği görevlerin bilincine ermek, tefsir san'atını kavramak, kelimelerin ezoterik anlamlarına nüfuz etmek icap eder. Bir inisiye, başkasından önce kendisini tenkit etmeyi, başkasında hata aramazdan önce kendi noksanlarını meydana çıkarmayı şiar edinmelidir. Bir inisiye kendi yaptığını ve söylediğini mutlaka en doğru olduğunu asla iddia etmemeli ve yaşı, başı, masonik unvan, derece ve görevi ne olursa olsun; bir aday olarak Mabedin kapısına muntazam darbelerle vurduğu ilk ânı hatırlından hiç bir zaman çıkarmamalıdır.

Bir şeyi daha hatırimızdan çıkarmamalıyız. Kapiya muntazam vurduğu için L.ya aldığımız ve kendisini mason yaptığımız aday, bütün bu hususları bilebilecek ve öğrenebilecek seviye ve ahlakta olmalıdır. Bu seviye ve ahlakta bulunduğu tamamıyla emin olmadığı bir hariciyi teklif eden mason, sırf bu hareketiyle, kendisinin de henüz bir inisiye olmadığını ispat etmiş olur. Biz bir hariciyi inisiye etmezden önce, içimizdeki bu gibi masonları inisiye etsek çok daha hayırlı bir iş yapmış oluruz.

Onun için KK.im, birinci dereceye, Mabedin kapısına ilk olarak vurduğumuz güne dönelim ve hep birlikte okuyalım ve düşünelim. Tekrar düşünelim ve tekrar okuyalım. Tâ ki tekris merasimindeki sembolizma içimize nüfuz etsin; tâ ki yeniden doğuş tam manasiyle gerçekleşsin; tâ ki gizli taşı vicdanımızda bulabileyim; tâ ki KK.mizin bizi birer inisiye olarak tanıdıklarından emin olma duruma gelelim. İşte ancak o zamandır ki biz kendimizi yalnız mason değil, fakat tekris edilmiş mason sayabiliriz.

Dileriz öyle olsun!

2076 Sayılı Quatuor Coronati Locası Masonik Araştırmada Öncü Loca

Ars Quatuor Coronatorum

Cilt 98, Sene 1985

Yayın Tarihi 1986'dan

Tercüme Eden : Mişel Margulies

60 GREAT QUEEN STREET, LONDON WC2B 5BA, İNGİLTERE
SEKRETER : CYRİL N. BATHAM P.A.G.D.C.; P.M:

LOCA

Loca sadece dokuz birader tarafından 1884'te kuruldu. Bunlar Sir Charles Warren, W.H. Rylands, R.F. Gould, Rev. A.F. A. Woodford, W. Besant, J.P. S.C. Pratt, W.J. Hugan, ve G.W. Speth idi: Hepsi birer bilgin olup aralarında, masonik araştırma konusunda zamanın en büyük isimlerinden bazıları bulunuyordu.

Amaçlar; her yerdeki kardeşlere masonik araştırma aşkı-

nı aşılama; Fransızonluğun her yönünün araştırılmasını teşvik etmek; locada travaylar okuyup bunlar hakkında tenkit ve tartışmalar açılmasına öncülük etmek; dünyanın her tarafındaki masonik bilginlerin dikkatini çekmek ve yardımlarını istemek idi.

Bu yaklaşım masonik araştırmada yeni bir stil yarattı çünkü daha evvelki yazarların ha-

yal gücü kuvvetli yazılarına dayanarak elde edilen temelsiz neticeler hiç dikkate alınmıyordu. Bundan dolayı loca, masonik araştırma konusunda «otantik ekol» (tevsik eden veya hakikate dayalı akım) olarak bilindi. Üyelerin çalışmaları neticesinde, geçtiğimiz asrın masonik tarihçilerinin eserleri çok dikkatlice gözden geçirilmiş ve bugüne kadar körü körüne doğru diye kabul edilen birçok masonik lejand, hikâye ve açıklama red edilmiştir.

Kurucu'lar kapsamlı bir masonik kütüphane kurmayı planlamışlardı. Ancak kolaylık bakımından bu, İngiltere Birleşik Büyük Locasının kine dahil edilmiş fakat genel kontrol Quatuor Coronati Locasının uhdesinde kalmıştır. Keza, faksimile (tıpkıbasım) yayınlamayı ve nadir ve kıymetli tırmanışlar ve bu uğraş üyelerin istifadesi için bugüne kadar devam edegelmiştir.

Quatuor Coronati (Dört Taçlılar) adı operatif duvarcılar mesleği ile yakın alakasından dolayı seçilmiştir. «Dört Taçlılar» 8 Kasım 302 yılında şehit edilen dört taş ustası olup takribeden M.S. 400 yılından

1600 yılına kadar tüm Avrupa'da duvarcı ustalarının koruyucu azizi olarak kabul edilirdi. Locanın is'at merasimi, şehadet tarihine pratik olarak en yakın düşen, her Kasım ayının ikinci perşembe günü yapılır.

Üyelik başından beri davet usulüyle olmuştur ve davet edilen kardeşler ya masonik araştırma alanında mühim çalışmalar yapmış, ya da sanat, edebiyat veya fen dalında sivrilmiş biraderler arasından seçilmiştir. Loca yayınının her cildinde üye listesi bulunur.

Locanın yayını olan **Ars Quatuor Coronatorum** yılda bir yayınlanır ve bir evvelki yılın çalışmalarına ilaveten, masonluğu tetkik edenlere faydalı olabilecek ilave materyeli ihtiva eder. Bu ciltlerin komple bir takımı bugün oldukça kıymetlidir ve her halde temini çok güçtür. (1) Vurgulamak gerekir. ki locanın tüm yayınları yalnız loca üyeleri ve Correspondence Circle (Muhabir Üyeler Birliği) üyelerine verilir. Quatuor Coronati Correspondence Circle'in Türkiye için mahalli sekreteri Celil Layıktez K. olup kendisi ile 575 16 40 telefonla temas kurulabilir.

(1) Bu çok nadir koleksiyonlardan bir tanesi T.B.L.'sı kütüphanesinde mevcuttur 1886-1985.

Kendini Bil

Ziya FİÇİCİOĞLU

Cemiyetimizin Ankara Vadisinde bulunan büyük mabedin kapısının üstünde (Kendini Bil) cümlesi yazılıdır. Üs.: Muh.: «İlerlemenin birinci şartı kendini bilmektir, kendinizi biliniz.» dediği gibi Ritüelimizin diğer bir yerinde de Üs.: Muh.: «Dikkatinizi bütün insanlığı kapsayan araştırmalarımızın en ilgi çekici olanına yani kendinizi tanımaya yöneltiniz.» demektedir.

Bu (Kendini Bil) öğüdü nereden geliyor ve anlamının kapsamı nedir? Bu sorunun cevabını araştırdım ve sizlere sunuyorum:

Bu uzun süre içinde pek çok bilim adamı, peygamber ve filozofun (Kendini Bil) öğüdünü değişik ifadelerle ve fakat aynı mahiyette söylemiş olduklarına rastlanmaktadır. En eski tarihlerden başlayarak yakın tarihe kadar söylenenleri sıralıyorum.

M.Ö. 2000 yıllarında Mısır'daki Hermes mabedinde yapılan eğitim çalışmaları sırasında «İnsanların başkalarını etkileyebilmek için evvela kendi nefesine hakim olması gerektiği» öğretilmektedir.

M.Ö. 584 yılında doğan FİSAGOR «Kendini bil, o zaman Tanrıların evrenini bilmiş olacaksın.» demiştir.

M.Ö. 557-477 yıllarında yaşamış olan BUDA, «Bizzat kendi kendinizin rehberi ve yardımcısı olunuz ve başka bir yardım aramayın»

nız. Hakikat sizin rehberiniz ve yardımcınız olsun. İstirabın kaynağı bilgisizliktir. Kendi kendinizi tanımamaktan doğan bilgisizliktir. Eğer onu giderek bilirsek ancak o zaman bitmeyen saadete erebiliriz. Nefsimize karşı en büyük vazifemiz, işlerimizi daima murakabe etmekten ibarettir.» demiştir.

M.Ö. 551-479 yıllarında yaşamış olan KONFÜÇYÜS de; «Büyük ve üstün insan, kendinde kendini bulmaya çalışır. Düşkünler ise, başkalarını aramaya çalışır.» demiştir.

M.Ö. 470-399 yıllarında yaşamış olan Yunan Filozofu SOKRAT; «En büyük fazilet bilgidir. O da kendini bilmektir, bu da sonsuz mutluluktur.» demiştir. Ayrıca Sokrat'ın düsturu olan «Nefsini bil ve aşırılıklardan kaçın.» sözü Apollo'daki Delf Mabedinin üzerinde yazılıdır.

M.Ö. 4 ncü yılda doğup M.S. 32 nci yılda ölen Hz. İSA; «Eğer faziletlerinizle kalplerinizi temizlerseniz, Tanrı gönlünüzü nurlandırır ve siz bu aydınlığa kavuşunca bütün insanları kardeş bilecek ebedi saadeti bulursunuz.» demiştir.

M.S. 571-632 yıllarında yaşamış olan Hz. MUHAMMED bir Hadisinde; «En hayırlınız ahlâkça en güzel olanlarıdır. Can ve gönülünden iman eden, kendini her türlü fenalıklardan temizleyen, dilli doğruyu söyleyen gönlünü hoş tutup haline razı olan ve ahlâkını düzelten kurtulmuştur. Önce nefsini öğüt. Kim ki kendini bilir Allah'ını da bilmiş olur.»

M.S. 598-661 yıllarında yaşamış olan 4 ncü Halife Hz. ALİ de; «Nefsini bilen Rab'bini bilir. Allah; yoktan yarattığı insanı bilim edinme yetenekleriyle donatmış, ona kendini tanıma kolaylığı tanımıştır. Bilim, inanan kişinin kendini bilmesiyle, Allah ve evren karşısındaki durumunu, yerini anlamasıyla başlar. Kendini bilmeyen kişinin Allah'ı bilmesi de söz konusu değildir. Yarattılmış varlıklar arasında, bilme ve öğrenme yeteneği olan tek varlık insandır. Bu nedenle Allah'a en yakın olan o dur. Kişi bilim edindikçe ilâhî varlığın özelliklerini ve niteliklerini düşünme olanağı bulur. Allah'ın varlığını bilmeye yarayan bilim ve beş duyunun gözlemi yeterli olmayıp; içe dönüşle, derin düşünceye dalmakla sağlanır.» demiştir. Hz. Ali'nin bu sözleri ilerde Tasavvufun oluşmasına temel teşkil etmiştir.

Mutasavvıflar; «Aynaya baktığımız zaman karşımızdaki resmin

göz bebeğinde kendimizi aksetmiş görüyorsak, bunun gibi şeklen Tanrı göz makamında olan insanda aksetmiştir. Tanrı bu suretle insan oğullarına görünüyor ve Tanrı'yı bilmek için insanın kendini bilmesi gerekiyor.» diyorlar.

1026-1148 yıllarında yaşamış olan Endülüs Arap Filozofu İBNİ RÜŞD «İnsan kendini bildikçe yavaş yavaş kendisi ile ilgili olanları, evreni özde saklanana bilir.» demiştir.

1207-1294 yıllarında yaşamış olan büyük düşünür MEVLÂNA CELALETTİN-İ RUMÎ, kendisi dini bütün bir müsliman olmasına rağmen «Ey müslümanlar ne yapayım ki ben kendimi bilmiyorum. Yüce bir ruh taşıyan insanın kendini tanıması, kendi yaptığı işin sorumlunu taşıması lâzım; zira Allah insanda irade kuvvetini yaratmıştır. Her şeyi kadere yükleyen insan tembel, gevşek, hatta ölü gibidir. İnsanı ancak kendi çalışıp çabalaması amacına ulaştırır.» demiştir. Şu beyitler de onundur.

Sen kendini küçük bir şey zannediyorsun
Halbuki sende en büyük bir âlem gizlidir.

Biz Allah'ın sırlarının hazinesiyiz
Biz incilerle dolu sonsuz deniziz
Aydan balığa kadar her şeyin içinde olan biziz
Padişahlık tahtına oturan da yine biziz
Varlıkların en üstünü olan biziz.

«Efendi sen kendinden kendine sefer et, kendinde kendini ara» demiştir.

1238-1320 yıllarında yaşamış olan YUNUS EMRE;

İlim, ilim bilmektir.
İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır.

1352-1429 yıllarında yaşamış olan HACI BAYRAM VELÎ de;

Bilmek istersen seni, can içinde ara canı
Geç canından bul anı, sen bil sen seni

Kim bildi ef'alini, ol bildi sıfatını
Anda gördü zatını, sen seni bil sen seni

Görünen sıfatındır, anı gören zatındır
Gayrı ne hacetindir, seni bil sen seni

Kim ki hayrete vardı, nura müstağrak oldu
Tevhid-i Zat-i buldu, sen seni bil sen seni

Bayram özünü bildi, bileni anda buldu
Bulan ol kendi oldu, sen seni bil sen seni.

1617-1694 yıllarında yaşamış olan Türk sûfi ve şairi Mısır'lı Niya-
zi de

İster isen bulasın canını sen
Gayra bakma sende iste sende bul
Kendi mir'atında gözle anı sen
Gayra bakma sende iste sende bul.

Buraya kadar yıllardan beri bir birine yakın ifadelerle söylenerek
gelmiş olan (Kendini Bil) öğüdünü söyleyenleri sizlere naklettim.
M.: luk da kendini bilme uygulamasında şöyle yol göstermekte-
dir:

Ritüelimizde; Üs.: Muh.: Locayı açarken «M.: dışarıdan gelecek
hiç bir güç ve yardıma güvenmeksizin kendi kendini yüceltmeye
çalışmalıdır. Ara sıra günlük hayatın kaygılarından uzaklaşarak
düşünceye dalmalı, vicdanının sesini dinlemelidir. Ancak böyle za-
manlarda iyilik ve güzelliğin kaynağını görebileceğimiz geniş ufuk-
lar gözlerimizin önünde açılır. Düşüncelerimiz Ev.: Ul.: Mi.: de-
diğimiz yüce varlığa doğru yükselmeye başlar.» dediği gibi tekris
merasiminde de «...Dünyamız, ışığını nasıl güneşten alıyorsa M.:
luk da Nurunu, kendini bilmekten doğan (Hakikat severlik) ten
alıyor.» demektedir.

Burada Ev.: Ul.: Mi.: ile (Hakikat severlik) cümlesindeki «Haki-
kati» biraz açıklamak gerekiyor.

Bizim Ev.: Ul.: Mi.: dediğimiz yüce varlığa yukarda sözlerini
naklettiğimiz zatlardan Fısagor, «Tanrı» ve Hz. Muhammed de
«Allah» diye söz etmektedir.

Tanrı derken birden fazla Tanrı olabilmektedir. Yer Tanrı'sı ve
Gök Tanrı'sı olabildiği gibi, Güzellik Tanrıça'sı ve Kuvvet Tanrı'sı
gibi dişisi ve erkeği de olabilmektedir. Allah ise tektir. Fakat biz
Ev Ul Mi dediğimiz zaman tek Tanrı olarak Allah'ı kastediyoruz.

Çağımızda dine karşı en yaygın düşünce sistemlerinden biri Materyalizmdir. Bu konuda Karl Marks ve Engel's in çabaları büyüktür. Materyalizmin, evreni bilim yolu ile açıklamaya çalıştığını söylerler. Halbuki bilim nesnelerin ilk çekirdeğini, canlıların ilk tohumlarının ve tabiattaki kanunların kimin tarafından yapıldığının açıklamasını yapamamıştır. Bu sebeple Allah'ın varlığını kabul etmek gerekir. Allah da bilime karşı Durun! diye bir emir yollamamış; bilakis, bilimin her yerde aranmasını salık vermiştir. Evren, yalnız mekanik ve organik bir mesele değil, aynı zamanda metafizik, ahlâk ve bilinç meselesidir. İnsanın bedeni yanında ruhu da vardır.

Gerçek kelimesi kullanılmaktadır. Bu iki kelimenin manalarına Meydan Larousse, Ferit Devellioğlu lugati, Türkçe Sözlük ve Felsefe Sözcüğünde baktığımızda;

Hakikat (ar.) (F.D.) Bir şeyin aslı ve esası, mahiyeti (M.L.) Bir şeyin doğrusu
diye bildirilirken

Gerçek: (F.D.) Doğru olan, yalan ve uydurma olmayan
(M.L.) Tam anlamı ile var olan
(T.S.) Hakiki, vaki, olgu halinde olan
(F.S.) Somut ve nesnel olan şey olup deney konusudur.

manalarına geldiğini görmekteyiz. Biz gerçek kelimesini kullanırken Hakikatın manasını kastetmekteyiz.

Kendimizi bilince; bizi baskı altına alarak akıl ve muhakeme gücünden yoksun bırakan iç güdülerimizi yenmiş olacak ve böylece, o vakte kadar sadece kişisel görüş ve düşüncelerimizle bizi bağlayan içgüdü yerini, aydınlığın ve aklın keskinleştirdiği adaletin ve hoşgörünün güzelleştirdiği hakikate terk edecektir.

Hakikate yalnız tepki ve inkâr yolundan varılamaz. Yüksелеcek olan mabet, bilgi ile gerçek arasında sağlam bir denklemin kurulmuş olmasını gerektirir. Bütün bilgilerin başı Allah kavramıdır. Varlığın başlangıcı ve sonu üzerinde açık bir fikir edinmedikçe ne bilimden, ne ahlâktan ne de kaderimizi yöneten yasalardan bir sonuç elde edebiliriz.

Mistizme göre hakikat; Allah'ın kendisidir. Onun dışında mevcut olan her şey Allah'ın lûtfundan ibarettir. İşte bu kesin hakikati

idrak için de tek yol akıl ve hikmettir. O halde insan hakikati kendi varlığında aramalıdır. Onun için «Kendini bil» diyoruz. Şair Nesimî, bir şiirinde; «Allah benim, Allah bendedir.» demesi nedeniyle kaba sofular tarafından derisi yüzdürülerek öldürülmüştür.

Mason Öğretisine gelince; ham taşı yontmak, yani kendi nefsini islâk etmek, ihtirasını yenmek, kusurlarını tashih etmek ve bu suretle tekâmüle ermektir. Tekâmül, önce kendi kendini tanı-maktır. Böylece Kendini bilmekten doğan hakikat severlikten nur alırsınız. Hata ve kusurlarınızı bilmeniz kâfi değildir. Onları itiraftan da çekinmemelisiniz. Her hatamın tirafı nefsinize karşı kazandığınız bir galebe, hakikate doğru atılmış bir adım ve ba-şarıdır.

M.: olabilmemiz için evvelâ kendimizin sulh ve mutluluğa erişmiş olmamız gerekiyor. Eğer kendimiz sulh ve mutluluğa sahip değilsek, nasıl olur da başkalarına sulh ve mutluluk hazırlayabiliriz.

Eğer içimde herhangi bir kimse için, herhangi bir düşünüş ve düş-manlık varsa, benim kalbimde sulh ve mutluluğun yerleşmesine olanak yoktur. Kalbimdeki bütün haset, kıskançlık, bencillik, ki-bir, çıkar ve yarar duygularını atıp, bunlardan boşalan yeri soyut sevgi ile insan sevgisi ile doldurabilmişmiyim. Bütün insanları ırk, din, mezhep, renk, inanış; uzak ve yakın gözetmeksizin ve kar-şılığında hiç bir şey beklemeden sevebiliyormuyum. Onlar beni sevmeseler bile, ben onları sevebiliyormuyum. Sevmediğim insan var mı bu dünyada. İşte ahlâk şuurunun yerleşmesi için vicdanın gelişmiş olması gereklidir. M.: her an nefis ve vicdanı ile müca-dele ede ede istenmeyen huylardan, kötü düşünce ve hareketler-den arınmış olur.

Türk Filozofu Farabi; «İyi ve kötü huylar itiyatla kazanılır. İti-yat da aynı şeyi tekrarlamaktır. Güzel ahlâk; fiillerin itidalden uzak tutulmasıyla elde edilemez. İyi ayırdetmeye zihin kuvveti ve fena ayırdetmeye de zihin zayıflığı denir. Güzel huy ile zihin kuvveti insanın zatına ve fiillerine iyilik ve olgunluk kazandırdığından her ikisi birden insana ait fazilettir. İnsan güzel işleri iste-yerek ve irade ederek yaparsa ancak o zaman mutluluk elde edi-lir. Bu da bazı şeyleri bazı zamanlarda yapmakla değil, fakat bü-tün işlerinde güzeli seçmek ve bunu hayatı boyunca sürekli yap-makla olur.» demiştir.

Vicdan yalnız insana mahsustur. Kişinin kendi niyet ve eğilimlerini ahlâk bakımından iyi ve kötü bulması ve aynı zamanda doğruyu ve iyiyi yapma yükümünü tanınması, insanın görgü ve bilgileriyle kendini yargılama yetkisidir. Bütün vahşi ve zalim sıfatları nefsinde toplayan bedbaht bir insanda dahi bir an için vicdanının emrine uyabilmek karakteri vardır. Vicdan insanları iyiye, doğruya ve güzele sevk eden tek rehberdir. Vicdan, hiç bir zaman kötülüğe karıştırılmamıştır, iyilikten başka anlama kullanılmamıştır. Vicdanın ara sıra kullanılması yerine devamlı huy haline getirilip değişmez bir durum almasına da fazilet denir. Faziletli bir M.: ancak nefsin ve kendini kötülüklerden koruyacak güçtedir. Diğer bir insanı kontrol ve muahezeye hakkı yoktur.

Bizi çevreleyen M.:ların yüzlerinde beliren üzüntü işaretlerini gördüğümüzde; derhal yanlışımızı anlayarak uyanmalıyız. Vicdanımızla başbaşa muhakemeye oturup, hatalarımızı bütün acılıklarına ve yüz kızartıcılıklarına rağmen itiraf edip kendi nefis murakabemizle düzeltmek en başta gelen görevimiz olmalıdır.

Gerçek insanı, alelade insandan farklı kılan en ayırıcı özellik; düşünme gücüdür. Bu ayrımla, insanın kendini tanımasından sonra, gerek kendinin ve gerekse evrenin, ilâhî güzelliklerinin ve sırlarının farkına varmaya başlar ve içinin yüce bir sevgi ile dolmakta olduğunu hisseder.

M.: kardeşler bu düşünme gücüne sahip olduklarından; öze dalmalı, hakikati aramalı, bulmalı ve bulunanın da kendimiz olduğunu anlamalı ve kendimizi bilmeliyiz. O zaman sonsuz mutluluğa erişiriz.

Kendini Problem Yapan Varlık : İnsan

Ömer Faruk KURT

İnsan akıllı bilgiyi ve felsefeyi yaratır ama felsefe de insanı ve insanın aklını yorumlar ve tanımlar, yani felsefe ile insan fonksiyonel olarak karşılıklı birbirini etkilerler. Bilginin kaynağına göre bütün bilgiler ya rasyonel yahut da ampirik olabilirler. Aklın bilgileri prensiplere dayanan bilgiler olduğundan bu bilgilerin a-p-riari olması gerekir, matematik bu bilgiler arasına girer. Matematikle felsefe arasındaki fark, felsefenin ortaya koyduğu akıl bilgisi kavramların, kurulmasına dayanan bir bilgidir. Bu şekilde felsefe, insanın bütün öteki bilgilerinin değer kazanmalarını sağlar. Çünkü felsefe insan aklının son gayelerini gösteren «mü-

kemmel bir bilgi»nin idesidir. Bu manadaki felsefenin alanını şu sorular açığa çıkarır :

1. Ne bilebiliriz?
2. Ne yapmalıyız?
3. Ne ümit edebiliriz?
4. İnsan nedir?

Bu sorulardan birincisine metafizik, ikincisine etik, üçüncüsüne din bilgisi, dördüncüsüne de antropoloji cevap verir.

Fakat aslında bütün bu problemlere yine de antropolojinin soruları gözüyle bakılabilir; çünkü bu sorulardan sonuncusu, ilk üçünü içine almaktadır. Nedeni bu soruların hep-

si de insanla ilgili problemlerdir.

Scheler'e göre insan, bütün varlık dünyasının unsurlarıyla kanunlarını kendisinde topladığı için, bütün felsefi ve ilmi problemler insanla birleşirler. Bundan dolayı antropoloji, Scheler için de, Kant için de bütün felsefi problemlerin kaynağını buldukları bir yerdir.

Bulunduğumuz yüzyılın son elli yılı içinde felsefe insana, onun, varlık yapısında ortaya çıkan problemlere ve kosmosdaki yerine yönelmiştir. Yüzyıllardan beri ilim ve felsefe ile uğraşan, her sahada inceden inceye araştırmalar yapan insan, kendisini unutmuşa benziyordu. İnsan ilk defa çağımızda kendisine, kendi problem ve fenomenlerine dönmüş, kendi kendisini özel bir felsefe dalının araştırma sahası yapmıştır. Biz felsefenin bu dalına felsefi antropoloji adını veriyoruz.

İnsan bu dalda şu sahalarda araştırma konusu yapılarak total bir sonuca varılmaya uğraşılır: Bio-psişik bir varlık olarak/konuşan/yapıp - eden-bilen / inanan/önceden/gören tavrı koyan/isteyen/değerleri duyan / ideleştiren / eğitilen/ çalışan / Hür bir varlık ola-

rak/sanatı yaratan / siyasal olan / seven ve tarihi bir varlık olarak incelenmektedir.

Pragmatizm; materyalizm ve Darwinizm gibi bütün naturalist teoriler insanı sadece insiyaklerin meydana getirdiği bir mahlûk gibi, buna mukabil bilcümle rasyonalist teoriler Aristo, Descartes, Kant gibi filozoflar insanı mücerret bir akıl mahlûku olarak görmüşlerdir. Halbuki insan bir bütündür ve bütün olarak anlaşılmalıdır. Uzun yıllar insanın mahiyetini tayin için insiyak, sevki tabii, hafıza, zekâ gibi psikovital fonksiyonları üzerinde durulmuştu. XX. yy. başında bütün bu fonksiyonlara karşı koyabilen ve insanı insan yapan yeni bir prensip ortaya atıldı: GEİST

Geist'in başlıca fonksiyonu hayata hükmetmektir. Uzviyete bağlı olmaktan, hayattan ve hayata bağlanan herşeyden ve binnetice kendi insiyaki zekâmızın da tesirinden kurtulmak Geist'in esas hususiyetini teşkil eder.

Hayvan için mania olan, insan için eşya olur. Bouddha «Eşyayı temaşa etmenin harikulâde, fakat eşya olmanın korkunç olduğunu» söylediği zaman, insanın bu hususiyetini anladığı söylenmektedir.

Geist'in herşeyi, kendi ruhi ve fiziki hayatını da yabancılaştıran; bir eşya olarak tetkik edebilen bu prensibin bir diğer hususiyeti de kendisinin bizzat eşya olmamasıdır. Geist, eşya olarak tetkik edilmesine imkân olmayan yegâne varlıktır: Katıksız ve pure faaliyetir. Geist hürriyet demektir. Ruhi hadiselerle Geist karıştırılmamalıdır. Ruhi hadiseler psiko-fizik vakıalardır ve objekt olarak tetkik olunabilirler. Geist psikolojinin hiçbir zaman konusu olamaz, o ancak reflexion işleviyle derin ve bilinçli düşünmeyle ve yaşanılmakla yahut mahiyet hadsile, sezgisiyle tanımlanabilirler. İnsana ve yalnız insana muhiti olmayan bir âlem kendisini arz eder. Böyle bir insan kendisine dönüp te «ben neredeyim, nerede bulunuyorum?» diye sorduğu zaman, artık kendisinin hiçbir muhitin, çemberin içinde bulunmadığını anlar ve kendisini her türlü muhitin dışına, bir hiçliğe fırlatılmış bulur. Mutlak hiçliğin imkânını keşfeder, bu sarsıntı ile tutamak arar, «niçin bir evren ve neden ben varım?» diye sorar. İşte Geist'e mâlik olan insanın sorması mukadder olan bu sualde «mutlak bir varlık» mefhumunun menşei bulunmaktadır.

Bu suali sorduğunuz anda mutlak bir varlık mefhumunun ortaya çıkmasında nasıl bir zaruret varsa, kendi varlığımızı mutlakla birleştirmekte de öylece bir zaruret vardır. Niçin bir evren neden ben varım? Bu sualle birlikte insan, zamanın ve mekânın dışına ve bir sonsuzluğun içine atılmış olan kendi benliği ile Mutlak'ın karabetini keşfeder, mevcudiyetini mutlakla bir addeder. İnsanın, kendisi; dünya ve Tanrı hakkındaki bilinci arasında bulunan bağ'antı özden gelen bir zarurettir. Bu üç kavramın bilinci birbirinden ayrılmayan bir yapı - birliği kurarlar.

Kant felsefesinin ağırlık noktası insandır. Herşey onunla ilgilidir, dünyaya açılan yol ondan geçer. İnsanın özelliğinin sembolü eli'dir. Elin yapılış şekli, parmaklar ve uçlarının ince duyarlılığı bir yarıdış harikasıdır. Tabiat insanı şeylerin yakalanmasının belli bir çeşidi için değil, sınır tanımından her şey için, yani aklın kullanılması için becerikli kılmıştır. İnsan bir tabiat olayı olduğu kadar çözülmesi gereken bir problemdir de. Bu problemler insanın fenomenal ile maumenal bir varlık olanlarının arasında yer almasından ortaya çıkar. İn-

san, zamanüstü olanla, zamanda olanın zaman içinde birbirlerine değdikleri yerdir. Onda zaman ve ebedilik birbirine dokunur. Kant insanın bu özel yerini saf aklın kritiğinde şöyle anlatır: «İki şey var ki onlar üzerinde ne kadar sık ve çok durup düşünülürse, insanın gönlü artan bir hayranlık ve saygı ile dolar. Bu iki şey, üstümüzdeki yıldızlı gökyüzü ve içimizdeki ahlâk kavramlarıdır. Dünyaların sayısız çokluğu benim önemimi sanki yok ediyor. Kısa süre hayat taşıdıktan sonra benim maddesi tekrar üstünde yaşadığı gezegen geri verilecektir. Ama akıl sahibi bir varlık olarak, benim değerimin derecesini sonsuza yükseltiyor. İnsan ahlâk kavramının bir sujesi olduğu için kendi başına kutsal bir şeydir. Kant üzerinde oldukça fazla tesiri olduğu söylenen SENECA 1900 sene evvel LUCILIUS'a şöyle yazıyordu. HOMO HAMİNİ SACRA RES. İnsan, insan için kutsal bir varlıktır.

Her zaman tekrarlanan: Felsefe, evreni bir bütün olarak kavramak üzere yapılan bir denemedir. Bu denemede bir tezatlar âlemi ile karşılaşırız. Bu tezatlar sonunda: biz zat bizimle, bizi kuşatan objeler arasındaki tezada yani

suje ile obje tezaadına müncer oluyor. Burada felsefe sorusu şu oluyor? Ben ile âlem, suje ile obje, insanla eşya arasındaki münasebet nedir?

Canlı cisim bir makine veya makineler terkibi olarak tasarlanabilir mi? Kol, bacak manivelâ konumlarına, kalp tulumba esasına, göz optik bir âlet, hazım cihazı kimya fabrikası sistemiyle mi çalışıyor? Yoksa organik cisimde ayrı bir hayat temeli var mı? Aristo'nun Entelekyâ, modern biyolojinin Dominant dediği hayat kudreti veya hayata mahsus bir illiyet-causalite vardır. Zira hiçbir makine kırılan çarkını kendi kuvvetiyle tamir edemez. Hatta her canlı varlık bunu yapabildiği gibi, ayn neviden yeni fertlerini meydana getirme gücüne sahiptir. Bundan ötede idrak, duygu ve düşüncenin bağlandığı şuurla karşılaşırız. Şuuru olan ile olmayan âlemin tezaadı son ve mutlak bir tezat mıdır? Bu âlem iki cevhere, iki mahiyete mi ayrılmıştır yoksa biri ötekine irca edilebilir mi?

Berkeley bir cisim, belli konumlara göre meydana gelen, mekân idrakimizin, yani şuurlumuzun muhtevasından ibâret; birbirine bağlı bir terkip ten fazla nedir? Maddi âlem bizim idrakimizin, bizim dü-

şüncemizin bir âlemdir: İdrakin yok olduğunu düşünelim, madde mefhumu mânası olmayan boş bir kelime haline gelir diyerek şuuru âlemin varlık merkezine oturtmaktadır.

Burada bir soru daha sormak gerekiyor. Öyleyse, şuurun gerisinde idrâk eden, duyan; isteyen suje olarak bulunan bu ben nedir? Gördüğüm, dokunduğum, duyduğum, haz ve elem veren vücudum mu? Şüphesiz hayır. Bu beden benimdir, fakat benimle aynı şey değildir. Bütün öteki cisimler gibi bir âlet; bir vasıta. Daha çok taiatın bana verdiği ve sayesinde öteki tabiatı gayelerime hizmet edebilir hale getirdiğim bir alettir.

Ben; ne bu bedenimdir; ne karakterimdir; ne kaderimdir. Ben; varlığımdan hiçbir suretle şüphe edilemeyecek kadar emin olduğumuz şeydir. Dış âlem muhayyilenin bir mahsulü, bir rüya olabilir, şüphe edilebilir, yegâne şüphe edilemeyen varlık kendi varlığımızdır. İnsan cisimler dünyasının içinde canlı bir organizmadır. Canlı bir organizmadan da fazla bir şeydir, bir şuurdur, kendini ve etrafındaki âlemi bilen, duyan, düşünen; idrak eden ve şuursuz varlıklar tarafından kuşatılmış bir varlık-

tır. Kendisiyle; kendisini kuşatan âlemin arasındaki sınırı aydınlatan şuurundan da fazla bir şeydir. Durmadan değişen; gelişen; her saat başka düşünen fakat hayatının akışında aynı kalan varlıktır.

Bu beni objeler aleminden ayıran nedir? Bize verildiği şekilde kendi kendine var olan son bir realite, bir «varlık» mıdır, yoksa bunun tam zıddı olarak, belki de sadece gramatik mantiki bir form olan dilin bir buluşu mudur.

Hayatın mahiyetine, şuurun kaynağına, ben'in varlığına ait bu sorunlarla felsefi problematiğin merkezine girmiş bulunuyoruz. Felsefi meseleler ebedi meselelerdir. Bir defa insan düşüncesine konuldu mu artık terkedilemezler. Sonu gelmeyen, isbat edilemeyen, doğru bir hal sureti bulunamayan sadece gösterilen hal suretleri arasından bir seçme yapılabilen aramalardır.

İnsan nedir? Bu, felsefi problematiğin (sorunsalın) daima üzerine tekrar tekrar döndüğü bir meseledir. Ve şüphesiz bu suale bir cevap verebiliriz diyor kıymetli Hocamız Ernst Von Aster: İnsan, bizzat kendini problem yapmaktan vazgeçemeyen varlıktır.

İnsanın kendisi hakkındaki

bilinci tarih süresi içinde gelişip artmıştır. Meselâ eski yüksek Hint Kültüründe insan kendini diğer bütün varlıklarla bir tutmaktadır.

Onlarla bağlı bireradadır. İnsanın düşünce ve duyguları ile tabiatın ilk ayrılması Klasik Yunanda başlar: burada logos, akıl insana öz bir şey olarak meydana çıkıyor ve insanı bütün öteki varlıkların üstüne çıkarıyor ve Tanrılıkla bağlıyor. Hristiyanlıkla birlikte, Tanrı-insan, Tanrı-oğul düşünceleri ile insanın kendi hakkındaki bilincine yeni bir yükselme oluyor. İnsan iyi veya kötü düşünsün artık herhalde kendine insan olarak önem veriyor. Bu önem verme Yunan ve Roma'da yoktur. Yeni çağların başında Giordano Bruno diyor ki Kopernikus gökyüzünde sadece yeni bir yıldız keşfetti: Dünya. Şu halde biz gökyüzündeyiz. Kilise-İnsanın kendisi hakkındaki bilincinin yeni bir aşaması başlamış oluyor. Descartes ile insan aklı artık Tanrılığa bağlanır. Dünyanın varlığından Tanrıya giden yol bırakılıp, Tanrılıкта kökünü bulan, bilen aklın ışığından dünyanın çıktığı şeklinde bir sonuçlamaya varılır. İbni Sina'dan Spinoza, Hegel'e kadar gelen Pantheizm insan Geist'i ile

Tanrısal Geist'in özdeşliğini ana öğretilerinden biri haline getirmiştir. Hatta Leibniz için de insan bir küçük tanrıdır. Kant'tan sonraki felsefe de Hegel tarafından aşılmıştır. Hegel'e göre tarih; aklın eserlerinin bir toplamı değildir; insan Geist'inin kendisinin bir biçimlenmesidir ki; tarih öncesiz sonrasız bir Tanrılığın ve bu Tanrılığın ide'ler dünyasının insanda kendi kendisinin bilincine varmasının bir tarihidir. İnsan oluş süreci içinde; içgüdüleri ve tabiatı aşan özgürlüğü hakkında gittikçe artan bir bilince erişebilir.

Biyoloji; insanın en değişmez kalan bir hayvan türü olduğunu isbat etmiş bulunuyor. Şu halde şöyle bir soru sorulabilir mi? Bu Homo Naturalis tabiatında bir «çıkılmaz sokak» değil midir? İnsan Geist'in taşıyıcısı ama vital varlıktan başka birşey değildir. İşte bu varlıkta; kendisi hakkında; tabiat hakkında; Tanrı hakkındaki bilinci başladığı takdirde, ancak bu niteliklerle hayvandan fazla birşey olduğu zaman artık değişmez bir varlık değildir, bir gelişme içindedir, mümkün bir sürece yönelmiştir. Max Scheler'e göre insan vital-varlık olarak tabiatın bir «Çıkılmaz Sokağı» aynı zamanda bu sokağın so-

nu olan insan, mümkün bir ge-
ist varlığı olarak, bu çıkmaz
sokak'tan başka bir şeydir de.
İnsan aynı zamanda bu çık-
maz sokağın aydınlık bir çıkış
yoludur; ilki varolanın kendi
kendisini bilmeye, kavramaya,
anlamaya ve kurtarmaya baş-
ladığı bir varlıktır. Öyleyse
insan, hem bir çıkmaz-sokak'
tır, hem de bir çıkış yolu. De-
mek ki:

Bize İNSAN olma için hem
vazife verilmiştir; hem de he-
def.

Bu vazifeyi nasıl başaracağız,
hedefe nasıl ulaşacağız. Yu-
karıda insan inanan, ideleş-
tiren değer yargılarını yara-
tan ve taşıyandır demiştik. İn-
san için değerleri şöyle sırala-
yabiliriz. Lüks değerler, uy-
garlık değerleri, vital değerler,
kültür değerleri ve kutsal de-
ğerler.

Bu ana değerlere karşılıkta
beş örnek tip gösterilir. Birin-
cisi zevk ehli, ikincisi medeni-
yetin yaratıcıları, üçüncüsü
Kahraman tipler, dördüncüsü
dâhiler ve beşincisi ermişler-
dir.

Aşağı değerler özleri gereği
zamanda uçup giden kaçıp gi-
den değerlerdir. Yüksek değer-
ler ise öncesiz-sonrasız de-
ğişmez değerlerdir. En yüksek
değer birinde kişileşince aynı

zamanda ahlaki varlığın ve
davranışın da en yüksek
norm'u olur ve önder olur hat-
ta örnek olur.

Şimdi bu tipleri kısaca izaha
çalışayım:

Zevk ehli hoş olan yeni değer-
lerin bulucusudur. Haz alma-
yı sanat haline getiren kişiler
sayesinde lüks dediğimiz üs-
tün zevklerin ürünleri meyda-
na gelebilmektedir. Uygarlığın
yönetici Kafası medeniyetin
ilerlemesine kılavuzluk eder.
Eylemleri ve başarıları ile de-
ğerlidir. Pozitif bilimlerin, sa-
nattaki teknolojinin ilerle-
mesine hizmet eder. Kılavuz
kafayı yöneten de, insana ve
topluma olan sevgidir.

Kahraman cesaret, serin kan-
lılık ve kendine hakimiyetiyle,
güç ve yetenekleriyle ermişin
değerlerini ve dâhinin yöneldi-
ği ide'leri dünyaya uygulayan
insandır. Kahraman irâde ve
iktidar insanıdır. Kahraman
veren insandır alan insan de-
ğil; dostlarına ve topluma
karşı kendini verebilir. Herke-
se aynını değil, her birine hak-
kını verir. Aktivitesinin teme-
linde yüksek bir kültür ve ah-
laki bir bilincin de bulunduğu
kişidir. Dâhiler üç ana form
içinde ortaya çıkarlar. Bu
formların ardındaki ide gü-
zelik, bilgi ve adalettir.

1. Sanatçı olurlar,
2. Filozof ve bilge olurlar.
3. Kanunkoyucu ve yargıç.

Dâhi hiçbir kurala uymaksızın örnek eser yaratan bir varlıktır. Dâhi aktif olarak eserinde yaşar. Tanrı, ermiş için ne ise, dünya da, dâhi için odur. Dâhinin sevdiği, kendisiyle dünyayı bütün olarak kavradığı şeydir. Dâhi bu sevinçle herşeyi kucaklıyan dünyanın sonsuz varlığını sevgi ile temaşa eder. Dâhiyi ileriye iten şey yaratma ve eser alanını teşkil eden öz değerlere karşı tutku haline gelen Geist'le ilgili bir sevgidir.

Ermiş hedefi bakımından herşeyden önce tanrısal olanla ilgilidir, diğer tipler gibi dünya ile değil. Ermiş bütün diğer tiplerden ayıran nokta onun irâdelerini, eylemlerini, etkilerini ve eserlerini hem de kişiliğini ölçebileceğimiz hiçbir ölçü, hiçbir norm olmamasıdır. Ona inananlar onun hareketlerini iyi, sözlerini doğru buldukları için inanıyor değildirler. Tam tersine, ona, kişiliğine inandıkları için inanıyorlar ve bundan dolayı sözlerini doğru, eylemlerini iyi buluyorlar. Dâhinin etkisi eseriyle; ermişin etkisi kişiliğiyle.

Dehânın eseri zaman içindedir

oysa ermişin varlığı özü gereği zaman - üstüdür.

Bu tiplerin herbirine uygun bulunabilecek Masonlar olduğu gibi her masonda bu beş kişilik üslubundan yerine, zamanına ve şartlarına göre gerekli yüzde nisbetleriyle terkipler yaparak benimseyen özümseyen kişilik yapılarını kurduklarını, hâlin icaplarına göre bu yüzdeleri en uygun şekilde değiştirip yeniden tanzim etmesini bilen bu kudreti gösteren kişilik olduğunu hâkimiyetinde bulundurabilen üstadlarımız da bize önder ve örnektirler.

En ziyade yararlandığım büyük filozof Max Scheler'e son sözü bırakıyorum: İnsan olma ve insanlaşmayı şöyle anlatıyor. «İnsan, her türlü hayatın ve hayat değerlerinin üstünde, hatta bütün tabiatın üstünde kendisi içinde yüksek ve ulu bir varlıktır. Bu varlıkta psikik olan, hayata hizmetten Geist'a hizmete geçmiştir. Bu tam anlamı içinde daima yeni olan ve gelişen insan olma (Menschwerdung) insanlaşma (Humanisierung-, aynı zamanda Tanrılık idesinin birlikte gerçekleştirilmesidir ve bir kendini tanrılaştırmadır. (Selbstdeifizierung).

Bu kendini tanrılaştırmada artık dışarıdan bir kurtarıcı

beklemez, kurucularını tanrılaştıran bir kilise aracılığı ile lütf kabul edilmez. Bu sadece insanın kendisinin tanrılaştırılmasıdır. Tanrılık idesinin birlikte gerçekleştirilmesidir. Öyleyse insan, tanrılığın oluşunu da belirleyen bir şeyi dile getirir. İnsanın tarihi ile tanrılığın oluşu içiçe örülmüştür. Demek ki insanlaşma ile tanrılaşma, tarihin gelişmesi içinde yanyana yürür. Tarih boyunca hiçbir zaman sabit kalmayan, her zaman özgür olarak gerçekleşebilen bir insanlaşma ve insan-olma var olagelmıştır. Bu insanlaşma ve Tanrılaşma idesi oluşum (Bildung) düşüncesinden ayrılmaz.

Eski üstadlarımızdan Ritüellerle bize intikâl eden: «Mason harici hiçbir güç ve kudrete güvenmeksizin kendi kendini yüceltmeye çalışmalıdır» ve «müşterek gayretlerimizi birleştirerek Ulu mimara giden yolu kısaltmamızı istemeleri» çok kısa ve veciz olarak benim bunca mürekkep dökmeme gerek bırakmadan aynı şeyi çok güzel söylemiş bulunuyorlar.

İktidarım, himmetimle mütenasip olmadığı için her ne kadar gayret ettimse de ancak ortaya koyduğumun noksan ve kusurlarını üstadların affedip eksiklerini düşünmeleriyle tamamlarlarsa beni bahtiyar ederler.

KAYNAKÇA

- 1 — Bedia Akarsu: Max Seheler'de kişilik problemi.
- 2 — Takiyettin Mengüşoğlu, Kant ve Seheler'de insan problemi.
- 3 — T. Mengüşoğlu: Felsefi Antropoloji.

Masonlukta İntizam

Mehmet Fuat AKEV

Meydan Larus, İntizamı şöyle tarif eder:

İntizam: Düzenli, tertipli olmak.

Düzen: birçok unsur arasında kurulan uyumlu bağlantı. Yerleşmiş kurallara bağlılık.

Masonlukta intizamın tarifini, Alec Mellior'un Masonluk Lugatından alıyoruz: «masonluk kurallarına uygunluk».

Masonluk kurallarının menşeyini bulmak için, Masonluk tarihine bir göz atmamız icab eder.

Hepimiz biliyoruz ki, modern spekülâtif Masonluk, eski operatif localarında doğmuştur.

Operatif loncalar, hükümdarlardan bazı imtiyazlar elde etmek üzere kurulan meslekî topluluklardır. Menşeleri 14. yüzyılda bulunan loncalar arasında «Taş Yontucuları» loncaları başta gelenlerdendi. Meslekî sırlarını gizlemek için, sembolleri, gizli kelimeleri ve lemleri kullanır, katedralleri inşa ettikleri için, kendilerini dine yakın telâkki ederlerdi. Çırak-kalfa- üstad dereceleri «Old Charges» - «Eski yükümlülükler» ismi altında, sıkı kurallara tabi idiler. Bu «eski yükümlülükler», lonca mensuplarının, gerek lonca

içinde, gerekse mesleki ve hususi hayatlarındaki hayat tarzlarını da tanzim ederdi.

17. yüzyılın sonunda, meslekten olmayan, fakat locaların imtiyazlarından faydalanmak isteyen birçok kişiler, kendilerini bu loncalara kabul ettirmişler (kabul edilmiş Masonlar deyimi buradan çıkmıştır- «accepted Masons») ve 18. yüzyılda, bu kabul edilmiş Masonlar, loncalarda ekseriyette olmuşlardı. Bunların arasında birçok aydın kişiler bulunmaktaydı. Asilzadeler, bilginler, Rozkruvalar; Alşimistler; iste o zamandan sonra bu loncaların müdavimi oldu, ve artık «lonca» terimi «loca» olarak değişti, çalışmalar operatif zeminden spekülâtif zemine kaydı. Ve en nihayet, 1717'de Londra'da çalışan dört locanın toplanmasıyla İngiltere Büyük Locası ve aynı zamanda Spekülâtif Masonluk doğdu. Bu Büyük Loca, kendisine bir tüzük hazırlama görevini James Anderson'a verdi ve halen de Masonluk Intizamının temeli olan «ANDERSON NİZAMNAMESİ» 1723'te neşrolundu. Bu metin 1738'de değiştirilmiş ve 1813'te metnin ön bölümünde yer alan tarihi açıklamalar kaldırılarak yeni bir şekle dönüştürülmüştür. «Eski Yükümlülükler» göz önünde tutularak kaleme alınan «Anderson Nizamnamesi» ilk önce TANRI VE DİN'i ele alır, bundan sonra Masonun devlete karşı, locada ve özel hayattaki vazifelerini tanzim eder.

Anderson Nizamnamesi hakkında birçok konferanslar verilmiş, Mimar Sinan dergisinde müteaddit yazılar çıkmıştır. Her Mason Kardeşimin, bu Nizamnameyi okuması ve iyice bellemesi lâzımdır. Bununla beraber, Nizamnamenin esaslarını kısaca sıralamamızda fayda vardır.

Birinci madde «İnanç Üzerine»dir :

«Bir Mason, haiz oluğu İMTİYAZ dolayısıyla ahlâk kanununa itaat etmek zorundadır; aslâ ne şaşkın bir MÜNKİR (ate) ne de dinsiz bir SEFİH (libertin) olmayacaktır. Eski zamanlarda Masonlar her memlekette ne olursa olsun, o Memleketin Dinine tâbi olmakla yükümlü idiler. Fakat şimdi artık, özel kanaatleri kendilerine bırakmakla beraber, onları bütün insanların üzerinde uyuştukları Dine bağlı olmalarını zorunlu kılmak daha uygun bulunmuştur. Yani, onlar, iyi ve doğru insanlar veya şeref ve namus sahibi insanlar olacaktır...».

Bu madde, birçok münakaşalara sebep olmuş ve bilhassa «AT-

HEE» deyimi Masonlukta mühim ayrılıklar yaratmıştır. Bu maddeden doğan kutsal kitaplar meselesi de, ancak 19. yüzyılda toleranslı bir şekilde hallolmuştur.

Anderson Nizamnamesinde bulunan diğer beş maddede, aşağıdaki hükümler bulunmaktadır :

- 1 — Masonlar devlet otoritesine her zaman saygılıdır.
- 2 — Masonlar asla isyan ve komplolara karışmazlar, karışanları da tasvip etmezler.
- 3 — Her Mason bir locaya bağlanmak ve devamlı olmak zorunluğundadır.
- 4 — Mason olabilmek için, hür ana babadan doğmak, hür bir insan olmak, esir olmamak, reşit olmak, skandallara karışmamış ve iyi şöhret sahibi olmak gerekir.
- 5 — Localarda ve diğer Mason topluluklarında, Masonlar herhangi bir göreve kıdem ile değil, liyakat dolayısıyla seçilirler.
- 6 — Üstadın vereceği bir işi yapamayacak hiçbir aday locaya alınmaz. Sakat kimseler, iyi aile çocuğu olmayanlar masonluğa kabul edilmezler.
- 7 — Kalfa olmadan nazır, nazır olmadan üstat, üstat olmadan büyük nazır ve sırasıyla büyük üstat olunamaz.
- 8 — Mason çalışmaları tam bir içtenlikle ve dürüstlikle cereyan eder.
- 9 — Üstada veya ona vekâlet edene itaat edilir.
- 10 — Büyük Locanın onayı olmadıkça, hiçbir Mason âleti veya alâmeti değiştirilemez, başkaları da kullanılamaz.
- 11 — Üstadın izni olmadan, özel çalışmalar yapılamaz, komiteler kurulamaz, izinsiz konuşulamaz; söz kesilemez; kimseye hakaret edilemez.
- 12 — Loca kararlarına uyulur.
- 13 — Loca toplantılarından sonra agaplara izin vardır; ancak konuşmalar itidalle yapılır.
- 14 — Masonlukta din ve siyaset tartışmaları ve münazaları yasaktır.

15 — Masonlar arasında çıkan anlaşmazlıklar Locada halolunur. Bu yoldan anlaşma sağlanamadığı takdirde, ancak, adli mercilere başvurulabilir. Duruşma arasında hiddet ve kin hallerine düşülmez.

İşte, KK'im, Spekülatif Masonluğun doğuşundanberi, muntazam masonluğun esasları bunlardır. Dünyadaki Mason teşekküllerinin büyük ekseriyeti bu esaslara dayanır. 10.000.000 muntazam mason, bunlara bağlıdır ve ancak en çok 100.000 kadar kişi gayri-muntazam localarda toplanmaktadır. Bunların çoğu Fransa, Belçika, İsviçre ve Brezilya'dadır.

Şimdi sırasıyle,

— Büyük Locaların

— Locaların

— Mason Kardeşlerin

muntazam olmaları ve Muntazam Masonluk tarafından tanınmaları için aranan şartları gözden geçirelim.

A. BÜYÜK LOCANIN MUNTAZAM OLMASI İÇİN ARANAN ŞARTLAR

Bu şartlar iki noktada toplanır : 1 — Menşede intizam

2 — Prensiplerde intizam

1 — Menşede İntizam : Bir obedyansın muntazam olması için, onun daha önce muntazam olarak tanınan bir obedyans tarafından kurulmuş ve doğrudan veya dolaylı yoldan İngiltere Birleşmiş B.L.'na bağlı veya bu B.L.'nın muntazam olarak tanıdığı bir obedyans olması gerekir. Türkiye Masonluğunun 1965'ten evvel tanınmamış olması, bu gerekçenin yerine getirilmemiş olmasından ileri gelmişti.

2 — Prensiplerde intizam : Kuruluşunda muntazam olan bir obedyans, Landmark denilen bu prensiplerden birinden veya birkaçından ayrılması, onun intizamdan düşmesini tevliid eder. G.O.D.F. 1877'de, Evrenin Ulu Mimarı prensibinden ayrıldığı için, bu hale düşmüştür.

Landmarkların resmi bir listesi yoktur, fakat bunlar en eski za-

manlardan beri, intizamın, değişmez birer unsuru olarak bilinmektedir.

A. Mackey'in meşhur «Encyclopedia»sında 22 Landmark gösterilmektedir. fakat bunların bazıları günümüzde münakaşa mevzuudur.

Bu Landmarkları sırasıyla gözden geçirelim :

- 1 — Tanışma usulleri
- 2 — Sembolik Masonluğun 3 dereceli olması
- 3 — Üçüncü derecenin menkibesi
- 4 — Obedyansın, seçilmiş bir Büyük Üstad tarafından yönetilmesi
- 5—8 Büyük Üstadın salâhiyetleri
- 9 — Masonların, Locada toplanmalarının mecburi olması
- 10 — Locanın bir Üstat ve iki nazır tarafından idare edilmesi
- 11 — Locanın mahfuz olması
- 12—14 Her masonun, Genel Kurul toplantılarına iştirak etme hakkı. Localar arası ziyaret hakkı
- 15 — Locaya girenlerin denetlenmesi (tuilage)
- 16—17 Locaların birbirlerinin işine karışmaması. Bir locanın, diğer bir Loca azasına derece vermemesi
- 18 — Teklif edilenlerin erkek olması, sakat olmaması, hür insan olması ve reşit olması
- 19 — Allah'a, E.U. Mimarına inanç
- 20 — Ruhun ölümsüzlüğüne inanç
- 21 — Kutsal kitabın her Locada bulunması
- 22 — Masonlar arasında eşitliğin bulunması
- 23 — Sır saklama prensibi
- 25 — Bu Landmarkların, bize kadar geldikleri gibi muhafaza edilmesi ve değiştirilmemesi.

Görülüyor ki, «Hür Localarda, Hür Masonlar» (Le Maçon libre, dans la Loge libre) nazariyesi kabul edilebilmekten uzaktır. Zaman zaman ileri atılan bu fikir, bizleri ancak anarşiye götürebilir.

Sayıdığımız bu 25 Landmark, aslında Anderson Nizamnamesinde mevcuttur. Fakat, İngiltere, İskoçya ve İrlanda Büyük Locaları, 1929'da neşrettikleri «İNTİZAM VE TANISMA BEYANNAMESİ» ile, tanışma şartlarını kat'i bir şekilde belirtmiş ve bu hususta mevcut bütün tartışmaları ortadan kaldırmıştır. Bu şartlar 8 noktada ifade edilmiştir:

- 1 — Menşe intizamı: yani her Büyük Locanın muntazam tanınmış bir Büyük Loca veya muntazam şekilde kurulmuş üç veya daha fazla Loca tarafından usulü dairesinde tesis edilmiş olması ve İngiltere Birleşmiş B.L.sı tarafından muntazam olarak tanınmış olmak.
- 2 — Evrenin Ulu Mimarına ve onun iradesinin tezahürlerine inanmış olmak bütün azaların kabulü için temel şarttır. (G.O.D.F. 1877'de bu prensipten ayrılmıştır).
- 3 — Tekris olunanlar taahhütlerini «Mukaddes Kitap» üstüne veya gözlerini, açık bu kitaba tesbit ederek yapacaklardır. Bundan maksat, tekris edilen kişinin «yukarıdan» aldığı ilhamla taahhütlerine vicdanını bağlamasıdır.
- 4 — Büyük Loca ve Localar yalnız erkek azadan mürekkep olacak ve hiçbir Büyük Loca, kadınları aza olarak kabul eden muhtelif Localarla ve herhangi bir teşekkülle, her ne şekilde olursa olsun, hiçbir masonik münasebet tesis etmeyecektir.
- 5 — Büyük Loca kendi kontrolü altında bulunan Localar üzerinde tam ve kâmil bir hakimiyete malik olacak, yani kendi obedyansına dahil masonluk mesleği veya remzi dereceleri (1-2-3) üzerine yegâne ve mutlak otorite sahibi ve kendi kendini idare eden müstakil ve sorumlu bir teşekkül olacaktır. Bu otorite, bu dereceler üzerinde bir Yüksek Şuraya veya diğer bir kuvvete verilemez veya onlarla paylaşamaz.
- 6 — Büyük Locanın veya ona bağlı bulunan Locaların çalışmalarında, Masonluğun Üç Büyük Nuru (Kutsal Kitap, Gönje ve Pergel) daima mevcut ve açık bulunacaktır. Bunlardan, Kutsal Kitap esastır.

7 — Locada din ve siyaset münakaşa etmek mutlak surette yasaktır.

8 — Eski Landmarkların esasına, mesleğin örf ve adetlerine mutlak riayet şarttır.

İlerdeki izahatımdan da anlaşılacağı gibi, Türkiye Büyük Locası, bu şartları harfiyen yerine getirmiş olduğu için, 1965'ten beri bütün dünyadaki muntazam obedyanslar tarafından tanınmaktadır.

B — LOCALARIN MUNTAZAM OLMALARI İÇİN ARANAN ŞARTLAR

Bu şartlar, yukarıda saydıklarımın farksızdır. Locanın, muntazam bir Büyük Loca tarafından tesis edilmiş olması, ve Locada çalışan Masonların usulü gereğince tekris olunmuş olması gerekmektedir.

Türkiye Büyük Locasının Temel Tüzüğü aşağıdaki hükümleri getirmektedir :

- Masonlar tam, kusursuz ve düzenli Localarda toplanır ve çalışırlar.
- Her Masonun bir Locada üye olması şarttır. Başka bir Locanın çalışmalarına, ziyaretçi olarak, katılabilir.
- Mason hayatı ve prensipleri Locada, Tekris ve semboller vasıtasıyla öğretilir.
- Localarda her konu araştırılabilir ve müzakere edilebilir. Ancak, din, mezhep ve politika üzerine müzakere yasaktır.
- Bir Locanın kurulması için 7 Üstad Masonun bir araya gelmesi şarttır.
- Gereken formalitelerin tamamlanmasından sonra, Locaya Patent verilmesi kararlaştırılır ve Loca, Büyük Loca tarafından açılır.
- Localar, Envar tarafından idare edilir.
- Locaların kapanma sebepleri; Tüzüğün 18. Maddesinde yazılıdır.

Görülüyor ki, Türkiye de Masonluk, Locaların içinde de «İntizam ve Tanışma Beyannamesinin» bütün şartlarını yerine getirmiştir.

C — BİR MASONUN MUNTAZAM OLMASI İÇİN ARANAN ŞARTLAR

Bu şartlar, esasen Anderson Nizamnamesinde ve Landmarklarda belirlenmişti. Tekrar edersek:

- Bir Masonun, erkek olması, sakat olmaması, reşit olması, Üstadın vereceği vazifeleri yerine getirebilmesi - hür olması
- Allaha ve ruhun ölmemezliğine inanması (Allah'ın babalığı-Fatherhood)
- Muntazam bir Locada tekris olması - veya muntazam bir Locada intizama avdet etmiş olması
- İyi ahlâk ve şöhrat sahibi olması
- Locaya muntazam devam etmesi, aidatlarını ödemesi
- Büyük Locanın veya Locasının emirlerine uyması gerekmektedir.

Bu bakımdan, gerek bir haricinin teklifinde, gerekse yapılacak tahkikatlarda, ilgili KK.'lere mühim sorumluluklar düşmektedir.

Hakikatte, haricilerde aranan şartlar daha ağır olup, kendilerinden bilgi, beceri ve bilhassa «tekrise uygunluk» (initiabilit ) gibi vasıfların mevcudiyeti aranmalıdır.

YÜKSEK ŞURALARDAKİ DURUM

Yüksek Şura, E.K.S.R.'de 4-30+3 (= 33) dereceleri idare eden Otoritedir. Remzi Locaları idare eden Büyük Locanın işlerine karışamaz.

Bir Suprem Konseyin kurulması için, en az 33 dereceli 9 biraderin bir araya gelmesi lazımdır.

Muntazam olması için, 31 Mayıs 1801'de Charleston'da kurulan «Ana Süprem Konsey'inden» neş'et etmesi, doğrudan veya dolaylı

olarak, ve 1762 ve 1786 tarihli Büyük Anayasalara uyması gerekir. Yüksek Şura atölyelerinde çalışan KK.'in muntazam bir Büyük Locaya mensup olmaları gerekir.

Mensubu bulunduğumuz E.K.S.R., 30 (4-33) derece üzerine çalışır. Yüksek Şurada; bütün hak ve salâhiyetler; H.B.A. başkanlığında toplanan 33 dereceli aktif H.B.U.M.'in elindedir.

Anayasa'da tasrih edilenden başka, hiçbir memlekette, Bir'den fazla Y.Ş. olamaz (territorialité prensibi) - A.B.D.'i müstesnadır Güney ve Kuzey olarak iki Jüridiksiyon mevcuttur.

RİTLER

Mem'leketimizde, ancak Eski Rit ve E.K.S.R. tesis edilmiştir (1861) (1909). Fakat diğer bazı Muntazam Büyük Localar, muhtelif Ritlerde çalışmasını kabul eder. Nitekim, Alman Büyük Locaları atölyeleri Schröder Riti. Perfeksiyon Riti, İsveç Riti ritüellerini tatbik eder. Fransa Milli Büyük Locasında da durum aynıdır, fakat, bu ritüellerde; Landmarklara kesinlikle riayet edilmektedir. 1877'den sonra G.O.D.F. ve diğer gayrı-muntazam Obedyanslarda, E.U.M.'ına inanmak şartı yoktur ve kutsal kitap yerine, Tekris olunanın vicdanını remz'eden boş sayfalı bir kitap üzerine yemin icra olunur.

Bu gayrı-muntazam Obedyanslarda, siyasî konuşmalar yapılır, hattâ siyasî faaliyetler de görünmektedir. GODF üyeleri; kadınların bulunduğu Localara devam edebilirler. Mixte bir Obedyans olan D.H. (Droit Humain)'de çift üye bile olunabilmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ DURUM

Spekülatif Masonluğun ilk kuruluşunun 1717'de olduğunu hatırlatırım. Türkiye'de ilk Mason Locasının 1738'de kurulduğu, hatta o zamanlarda birçok Locanın bulunduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır. Fakat, bunların hiçbirisi milli bir karakter taşımadığı gibi, bu Localarda çalışan pek az müslüman Türk vardı. 1860'larda, İngiltere Büyük Locasına bağlı bir Taşra Büyük Locası; GODF'e bağlı Fransızca; Rumca ve Ermenice çalışan 4 Loca mevcuttu.

1908'de, ilk defa bir Milli B. Loca kurulması için faaliyete geçilmiştir. Fakat, bu harekete hatalı bir şekilde girilmiştir. Muntazam sayılabilecek Locaların bir araya gelmesiyle kurulması yerine, önce, bir Süprem Konsey kurulması ve ona bağlı Localar kurularak, veya mevcut bazı Locaları kendisine bağlayarak, yine kendisinin kontrolünde, bir B.L. kurma yolu tutulmuştur. Türkiye'de; ilk Süprem Konsey 1861'de kurulmuş ve muntazam olan bu S.K. bütün diğer S.K.'ler tarafından tanınmıştır.

İşte bu Süprem Konsey. usulü dairesinde, 1909'da Mısır Süprem Konseyi tarafından uyandırılmış ve aynı senede bir «Maşrik-ı Azamın» kurulmasına da karar vermiştir. Maşrik-ı Azamın kurucuları İtalya, Fransa, İspanya, Mısır Localarına ve Türkiye Süprem Konseyine bağlı muntazam Kardeşlerdi. Bu Localar arasında, en azından iki muntazam Loca vardı «Resne» ve «Uhuvveti Osmanîye». Bunlardan «Resne», 1965'lerde, resmen tanınmamızda büyük bir rol oynamıştır. Süprem Konsey, Meşriki Azam ile bir konkordato yapmış (1955) ve secbolik derecelerin idaresini Maşrik-ı Azama bırakmıştır. 1935 yılına kadar, Maşrik-ı Azama bağlı Locaların adedi 65'e kadar yükselmiştir, bazıları Türkiye Cumhuriyeti sınırlar dışında kaldığından; ilişkilerini kesmiştir. Fakat; Maşrik-ı Azamın; kuruluşu itibariyle düzensiz olduğu için; ancak pek az muntazam B. Loca ile münasebete girebilmiştir. Bunların birisi GODF idi ve bu münasebetimiz; İngiltere ve diğer muntazam obedyanslarla ilişki kurmamızı daha da imkansız hale getirmişti. Yani, Türkiye'deki «Maşrik-ı Azam» muntazam olmasına rağmen tanınmazdı.

Maşrik-ı Azamın, cemiyetler Kanunu açısından ismi: Türk Yükseltme Cemiyeti idi. İşte bu Cemiyet 1935'te kendi kendine kapanmış ve uykuya dalmıştır. Maşrik-ı Azam (Mason Cemiyeti) kapandığı zaman, Yüksek Şura örgütünün unutulmuş olduğu anlaşılmaktadır, ve Yüksek Şura 1935'ten, yeniden açılma tarihi olan 1948 tarihleri arasında, faaliyetini sürdürmüştür.

1939'da; Yüksek Şura; kendine bağlı 3 remzi Loca kurmuştu; fakat bunlar, harp senelerindeki olağanüstü hal dolasıyla, faaliyetlerini sürdürememişti. Fakat, bu 3 Loca, 1948'de yeniden faaliyete geçirilen ve «Türk Mason Derneği» adı altında tescil olunan Büyük Locanın kuruluşunda büyük bir rol oynamıştı.

1909'da yapılan hatalı muameleyi tekrarlayan Türkiye Masonları,

yine Türk Yüksek Şurasına tâbi bir «Büyük Mahfil» kurmuşlar, ve bu teşekkül de intizam kaidelerine aykırı olmaktan kurtulamamış ve tanınmamıştır.

Bazı KK.ler 1955 yıllarında, bu durumu düzeltmek istemişlerse de, remzi Locaları Süprem Konseyin egemenliğinden ayıramamış lardı.

O zaman, İstanbul İzmir ve Ankara olmak üzere 3 Büyük Loca (Bölge Locaları) kurulması uygun görülmüştü. Ankara Büyük Locasına tâbi 7 Loca, usule uygun müstakil bir Türkiye Büyük Locasını kurmuşlar ve İstanbul ve İzmir Localarını kendilerine iltihak etmeye çağırmışlardı. Maalesef, bu girişim, Yüksek Şuranın da direnişiyle, İstanbul ve İzmir'deki KK'lerin muvafakatlarını toplıyamamıştı. Birçok görüşmeden ve konvandan sonra, 1956'da; merkezi Ankara'da olan Yüksek Şuradan ayrı bir Türkiye Büyük Locası kurulmuştur.

Fakat bu kuruluş ta, üniversal kurallara uygun bulunmadı; zira bu Büyük Locanın kurucusu olan Locaların menşei problemi hal-lolunmamıştı.

1948 yılında kurulan yeni localar ve ondan sonrakiler, hep menşe bakımından görünüşte Y.Ş.'ya dayanıyordu. Bundan dolayı, Türkiye Büyük Locası, İngiltere B. Locası ve diğer muntazam obed-yanslar tarafından tanınmamıştır.

1960 devriminden sonra, Türkiye Büyük Locasının merkezi İstanbul'a alındı. En nihayet, 1965 yılında, Türkiye Masonluğunun intizama kavuşması için, Büyük locanın; İskoçya'dan gelen bir heyet tarafından «Consécration»u yapıldı. Fakat; İngiltere Büyük Locası; bunu da kâfi görmeyip; Büyük Locayı kuran Locaların İngiltere B. Locasından patent alıp almadıklarını araştırma yoluna gitti. İşte bu aşamada, Resne Locasının mevcudiyeti durumu kurtardı ve İngiltere B.Locası, en nihayet Türkiye B. Locasını 1970'te tanıdı.

1965 yılında, maalesef Yüksek Şûra ile Büyük Loca arasında vahim bir anlaşmazlık meydana geldi; ve bu iki otorite arasında mevcut bağların kompasına sebep oldu. Bu anlaşmazlığın sebepleri ve gelişmesi, Nafiz Ekemen K.'in «Arşivlerimiz içinde 1965 olayları» isimli kitabında mufassal bir şekilde, anlatılmıştır.

Büyük Loca ile Konrkordatoyu fesheden Yüksek Şura, muntazam

bir Büyük Locaya dayanmadığından; düzensiz duruma düşmüş oldu. Bundan dolayı; muntazam Lora azası olan 10 Hakim Büyük Umumi Müfettiş (33°); 1967 yılında intizamını kaybetmiş olan Yüksek Şurayı reorganize ettiklerini bütün dünya Süprem Konseylerine duyurmuş ve bu organize edilen Yüksek Şuranın 1861' de Kurulan Y.Ş.'nin devamı olarak tanınmasını temin etmiştir.

Muntazam Büyük Locaya katılmayan 88 BB. ise «Türkiye Büyük Mason Mahfili» ismi altında yeni bir Büyük Loca kurmuşlarsa da, bu teşekkül hiçbir düzenli Obedyans tarafından tanınmamaktadır. Zira «territorialite» prensibi mucibince, bir memlekette birden ziyade düzenli B.L. bulunamaz. Türkiye Büyük Mason Mahfiline bağlı Süprem Konsey, aynı şekilde, gayrimuntazamdır. Bu teşekkülü kuran Kardeşler, 1967'de «clandestin» bir masonluk kurmak suçundan; harici âleme iade olunmuşlar; Muntazam Masonluktan tard edilmişlerdir.

Bu kısa izahatımdan da anlaşıldığı gibi; Türkiye Büyük Locası ve üyelerini münhasıran ondan seçen Türkiye Yüksek Şurası, bütün dünya obedyanları tarafından tanınan intizam kaidelerine titizlikle bağlı olan ve muntazam Mason aleminde itibar gören teşekküllerdir.

BİBLİYOGRAFYA

- Encyclopedia of Freemasonry — Albert Mackey.
A.A.S.R. of Freemasonry — A. Pike.
Dictionnaire Universel de la Franc-Maçonnerie — Daniel Ligou.
Dictionnaire de la Franc-Maçonnerie et des Francs-Maçons — A. Mellior.
Commentaries on Morals and Dogmas — H.C. Clausen.
Antimasonry by Alphonse Cersa (Missouri Lodge of Research — 1962).
Deutscher Freimaurerlexicon.
Histoire Universelle — Quillet (Tomes I-II).
Histoire, Rituels et Tuileur des Hauts Grades Maç. — Paul Naudon.
Symbolisme Maçonnique Traditionnel — J.P. Bayard.
Hür Masonluk Tarihinden Notlar — Fikret Çeltikçi.
MİMAR SİNAN DERGİSİ (No. 25 — Sahir Erman, No. 35 — Nedim Karako v.b.).
Les Francs-Maçons — Serge Hutin.
NEW AGE DERGİSİ — Muhtelif numaralar.

İnsan Davranışlarında «Ölçü»nün Ve «Ölçülü Olabilmenin» Gereği

Cumhur FERMAN

Adnan Sütmen ve Cevat Memduh Altar Üstatlarımız, eşref mah-lûk denilen İnsan'ın ne olduğunu, Evrendeki ve Dünyadaki yerini, bilinen ve bilinmeyen yanlarını bizlere, büyük bir vukuf ile açık-lamak ve bizleri aydınlatmak lûtfunda bulundular.

Üstatlarımız, Felsefi Antropoloji ilminin verilerine dayanarak İnsan'ın, sadece «Beden-Akıl-Ruh» ölçüsünün olumlu sentezi sa-yesinde bir anlam kazandığı; aklın rehberliğinde sürdürülen «Hik-met»in yardımile dinamik bir varlığa ulaşabildiği gerçeğini orta-ya koydular.

Ben, insan konusunun sadece bir yanına temas etme teşebbü-sünde bulunacağım: İnsan'ın, bireysel ve toplumsal davranışla-rında «Ölçü»nün, «Ölçülü olabilmenin» gereği üzerinde durma-ğa çalışacağım. Sonra konuya Masonik açıdan yaklaşabilmek için çaba sarfedeceğim.

Bu konudaki gayretlerimi, büyük ölçüde Davranış Bilimlerinin ve-rilerinden yararlanmak suretiyle ve Sistem Yaklaşımının izin ver-diği ölçüde soyutlama ve sadeleştirmelere başvurarak gerçekleştireceğim.

İnsanın bireysel ve toplumsal davranışlarının temelini, nedenini, «İhtiyaçlar»ın yolaçtığı «güdüler» oluşturur. İnsanı, insanları bireysel ve toplumsal kararlar almağa ve davranışlarda bulunmağa iten, sebep teşkil eden ihtiyaçların bir kısmı biyolojik ve fizyolojik nitelikte olup insanın «beden» yapısından kaynaklanır; bunlar, insan neslinin bekası için gerekli asli, temel fizyolojik ihtiyaçlardır. Diğer bir kısmı ise, psikolojik ve sosyolojik nitelik taşıyan ve kaynağını, İnsanın «Ruh» ve «Akıl» yapısından alan ihtiyaçlar olup bunlar, insanı diğer canlı varlıklardan ayıran ve mahlûkların en şerefli olma imtiyazını bahşeden gereksinimlerdir. «Beden-Akıl-Ruh» üçlüsü, bütün insan davranışlarını doğuran ihtiyaçların menbaini motor gücünü, matematik deyimle; bağımsız değişkenini teşkil etmektedir.

İtici motor gücü ihtiyaçlar olan bireysel ve toplumsal davranışların amacı, bu ihtiyaçları doyuracak, tatmin edecek imkânları elde etmektir. İnsanın, bireysel ve toplumsal mutluluğu, büyük ölçüde ihtiyaçların doyurulmasına, tatminine bağlıdır. İşte, insanlık bu konuda çelişkili bir durum ile karşı karşıyadır Bireysel ve toplumsal ihtiyaçların sonsuz denecek kadar çok olması gerçeği ile bu ihtiyaçları tatmine elverişli imkânların sınırlı, mahdud olması gerçeği. Burada temel sorun, sonsuz denecek kadar çok sayıda, türde ve yoğunluktaki ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçları tatmine elverişli imkânlar arasında en uygun, optimum dengeyi kurarak insana bireysel ve toplumsal alanda azami tatmini, doyumu, bir diğer deyimle mutluluğu sağlamaktır. Günümüzde, başta davranış bilimcileri olmak üzere, psikologlar, sosyologlar; iktisatçı ve işletmeciler sürekli olarak bu soruna en uygun çözüm modellerini araştırıp durmaktadırlar.

Psikologlar, genelde, ihtiyaçların belirli öncelikleri olduğunu kabul ederler. Kişi, temel gereksinimleri doyuruldukça, daha yüksek düzeyde ihtiyaçlar arar. Bireyin temel fizyolojik ihtiyaçları karşılanmazsa, bunların öncelikleri nedeniyle, daha yüksek düzeydeki psikolojik, sosyolojik ve zihinsel ihtiyaçların doyumunun ertelenmesi gerekir.

Amerikalı davranış bilinci Abraham H. Maslow'un ortaya koyduğu beş kademeli ihtiyaçlar hiyerarşisi, bu bakımdan ilginç bir yaklaşım tarzıdır. A.H. Maslow'a göre, bireysel ve toplumsal insan ihtiyaçlar, en alt temel düzeyden başlayarak sırasıyla; 1. Fizyo-

lojik ihtiyaçlar, 2. Güvenlik ihtiyaçları; 3. Alt olma ve sosyal ihtiyaçlar; 4. Saygı görme ve statü ihtiyaçları; 5. Yaratma, Başarma (z-gerçekleştirim) ve tam doyum ihtiyaçları.

A.H. Maslow'un, bu sıralamasındaki önemli husus, ihtiyaçların belirli bir egemenlik sırası içersinde bulunmalarıdır. Bu durumda, ikinci kademedeki ihtiyaçlar, birinci kademe de yer alanlar doyu-rulana kadar egemen olamazlar. Aynı şekilde, üçüncü kademe gerekinmeler, bir ve ikinci kademe ihtiyaçlar tatmin edilmedikçe egemen duruma gelemeyiz. A.H. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşi-sindeki bir ve ikinci kademe ihtiyaçlar, daha önce sözünü ettiği-miz «Beden»sel kökenli asli, temel ihtiyaçlar, , dört ve beşinci kademedeki ihtiyaçlar ise, «Ruh»sal ve «Zihinsel» kaynak, psiko-lojik; sosyolojik ve kültürel ihtiyaçlardır.

Bedensel kaynaklı ilk iki kademe ihtiyaçlar, özde sınırlı; sonlu oldukları halde, , dört ve beşinci kademedeki ihtiyaçlar büyük ölçüde sınırsız ve sonsuz denecek kadar büyük boyutlara sahip-tirler.

Alt düzeyde ilk iki kademe de yer alan temel fizyolojik ihtiyaçlar, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun her toplumun bireyleri için var-olan ve genel olarak ekonomik nitelikteki karar ve davranışlar aracılığı ile tatmin edilen ihtiyaçlardır. Buna karşılık, , dört ve beşinci kademedeki st düzey gereksinmeler ise, daha çok gelişmiş toplumların ilerlemiş kültür ve medeniyet yapısındaki bireyler için söz konusu olup, bu st düzey ihtiyaçlar, genel olarak psi-kolojik, sosyal ve kültürel içerikli simgesel kararlar ve davranışlar aracılığı ile doyuma ulaşırlar.

İhtiyaçların tatmininde azami doyum sağlamak için insan davra-nışlarına, «l»nn hâkim olmasından başka are yoktur.

«l», «ll olmak», evvela, eldeki sınırlı tatmin vasıtalarının, imkânlarının, ihtiyaçlar arasındaki dağılımında sözkonusudur. İnsan, bütün ihtiyaçlarının tatmininden sağlıyacağı toplam do-yumu, dolayısıyla mutluluğu azami seviyeye yükseltebilmek için elindeki kaynakları, ihtiyaçlar arasında optimum bir dağılıma, yani, rasyonel bir kullanıma tabi tutmalıdır. Bu konuda, rasyo-nel karar almada «l», kişinin aklı olacaktır. Yine bu konudaki optimizasyon kararlarına ışık tutacak «l, bireyden bireye b-yk farklılıklar gösterecektir.

İhtiyaçların tatmininde «Ölçü» ve «Ölçülü olma» gereği, aynı kademedeki aynı tür ihtiyaçların tatmini için de mevzubahistir. İnsan, elindeki imkânları, sadece tek bir ihtiyacın tatmini için kullanırsa, doyum noktasına ulaştıktan sonra da kullanıma devam ederse, insanın bedeninde ve ruhunda mevcut, olumlu-olumsuz ikilisinin (düalitesinin) egemen olmaya başladığını, bunun sonunda da, tatminden doğacak hazzın, zevkin, tatminin, mutluluğun, ızdıraba, acıya, tatminsizliğe, mutsuzluğa ve bazen de insan yaşamının son bulmasına yol açtığını görüyoruz. Gerçek bilimsel değeri, ancak ölümünden sonra İngiliz bilim adamı W.S. Jevons ile Fransız bilim adamı L.L. Walras'ın yardımlarıyla anlaşılan Alman iktisatçısı Hermann Heinrich Gossen (1810-1858), bu gerçeği 1854 de yayınladığı kitapta ilk defa bilimsel olarak açıklamıştır.

«Ölçü», «Ölçülü olma», insanın ihtiyaçlar hiyerarşisindeki üç, dört ve beşinci kademe gereksinimlerinin tatmini için alacağı «karar» lar ile yapacağı «bireysel» ve «toplumsal» davranışlar için de gereklidir. İnsanın «Ruh»sal, «Zihin»sel yapısından kaynaklanan bu ihtiyaçların tatmininde de, «Akıl» ve «Hikmet»in yardımıyla «Ölçülü olmak» lâzımdır. Aksi taktirde, insan'ın, yakın çevresinden aşırı derecede kopması, doğadan uzaklaşması ve doğanın insan eliyle yozlaşması neticesi doğurulmuş olur, ki, bu da doğadaki dengenin bozulmasına, insanın, bireysel ve toplumsal plânda yepyeni ve olumsuz durumlarla karşılaşp mutsuz olmasına yol açar.

«Ölçü»süz karar ve davranışların, doğadaki dengeyi bozarak insanlık için günümüzde ve yakın gelecekte yol açtığı ve de açacağı tehlikeler konusunda başta Roma Kulübü kurucu ve üyeleri olmak üzere fütürist düşünür ve bilim adamları, oldukça karamsardırlar.

Dünyamız, Değerli Üstadım Cevat Memduh Altar'ın Konferanslarında veciz bir şekilde izah buyurdıkları «bir gerilim dengesi» sayesinde ayakta durabilmektedir. Bu «denge», insanın, iç ve dış alemindeki olumlu-olumsuz ikilisinin (düalitesinin) yolaçtığı karşılıklı mücadelenin, temelde oluşturduğu güce dayalı bir dengedir. İşte; bu «denge»nin sürdürülmesinde ve insana, insanlığa faydalı aksiyonlar lehine bozularak yeniden oluşturulmasında «Ölçü»nün, «Ölçülü olmanın» gereği izaha muhtaç olmayacak kadar açıktır.

Gerçekten, yaşamını toplumsal bir sistem yapısı içersinde sürdü-

ren bugünün insanı ve insanlığı, insanlar arasındaki olumlu ve olumsuz karar ve davranışların yolaçtığı bir mücadelenin, bir savaşımın içersindedir; bu mücadeleyi kazanmak için tarafların karşılıklı olarak kullandıkları güçlerde denklik, eşitlik olduğu sürece bir denge durumu meydana gelmekte; bu denge sayesinde de insanlık, insanların oluşturdukları sosyal yapılar ayakta durabilmektedir.

İnsanların teşkil ettiği ve birbirini karşılıklı olarak sonsuz biçimde etkileyen karmaşık bir değerler ve ilişkiler dizisi olarak kavramlaştırılabileceğimiz bir sosyal sistemin, karşılıklı bağımlı parçaları arasında dinamik çalışma uyumu bulunduğu zaman, sistemin denge halinde olduğundan söz edilebilir. Bu anlamda sosyal denge, statik değil, dinamik bir kavramdır. Böyle bir sistemde, devamlı bir «hareket» vardır. Ancak bu «hareket» sistemdeki davranış uyum ve dengesini koruyacak biçimde gerçekleşir. Sosyal sistem, içinde sürekli hareket olmakla beraber niteliği pek az değişen büyük bir okyanus gibidir.

Sosyal sistemin yapısı içersinde yer alan küçük ve önemsiz değişiklikler, sistem içersindeki ayarlamalarla emilir ve denge korunur. Buna karşılık, büyük ve önemli ya da bir dizi hızlı değişimler, sistemin dengesini bozabilir ve yeni bir dengeye ulaşılan kadar sistemin gücü önemli derecede zarar görebilir.

Sistemin dengesi bozulduğu zaman, parçaları, alt sistemleri arasındaki uyumlu çalışma ortadan kalkar, sistemi oluşturan parçalar, alt sistemler, birbirine karşıt bir biçimde çalışmaya başlarlar. Sistem açısından «denge», birey açısından ise, «uyum» önemlidir. Bu uyum, bireyin sistemle ahenkli bir ilişki içersinde olduğunu ifade eder. Birey bakımından uyum sağlamak bir kez başarılan ve sürekli olan statik bir olgu değildir. Aksine, dinamik bir süreçtir. Uyum, bireyin sistemle ahenkli bir biçimde bütünleşmesidir. Bu da, herşeyden önce, bireyin üyesi olduğu toplumsal yapıya, sosyal sisteme karşı karar ve davranışlarında «Ölçü»yü, «Ölçülü olmayı» benimsemesi, bu ilkeye uymayı başarabilmesiyle gerçekleşebilir. Bunun güçlüğü, insanın diğer insanlarla yani sosyal sistemle ilgili karar ve davranışlarında kendisinden beklenen hareket kalıplarına uymakta göstereceği beceride saklıdır. Sosyoloji biliminin «rol» kavramı ile ifade ettiği beklenen hareket kalıbı, bir insanın bedensel ve ruhsal niteliklerinden kaynaklanan,

akıl ve hikmet sayesinde biçimlenen karmaşık bir tepki kalıbıdır. «Ölçü»yü benimsemenin; «Ölçülü olmanın» güçlüğü ve önemi de buradadır.

Toplumsal yapının, sosyal sistemin gelenek haline gelmiş davranışı, diye tanımlıyabileceğimiz «Kürtür» de, bireyin karar ve davranışlarını etkiler.

İnsan'ın, sosyal sistem içersindeki toplumsal karar ve davranışlarında bireye ve topluma olumlu yolda denge sağlayan güçlerin en değerlisi olarak tanıtılmasına çalışılan «Ahlâk» kurallarının, toplumda gerçekleştirdiği düzeni, dengeyi muhafazada da «Ölçü» ve «Ölçülü olmanın» yeri ve önemi büyüktür.

Hukuk kurlarının insanlararası ilişkilerde sağladığı denge; bu kurlara uymadaki «Ölçü» ve «Ölçülü» davranış da, yine insanlığı ayakta tutan sağlam temellerden birisidir.

İktisat ilminin, bireysel ve toplumsal düzeyde öngördüğü mikro ve makro dengelerin özünde, insanın bireysel ve toplumsal karar ve davranışlarında «Ölçü» ve «Ölçülü olma»gereği yatmaktadır.

Nihayet, insan'ın bireysel ve toplumsal davranışlarının olumlu yolda etkilenmesinde tek araç olma niteliğini taşıyan, simgesel gücü ile geçerli yorum ve yargılara ışık tutan San'atta «Ölçü»nün, «Ölçülü olmanın» değeri, izaha yer bırakmıyacak kadar açıktır.

Şimdi Konuyu Masonik açıdan izaha çalışacak, Masonlukta Tevazu, Tolerans ve Ketumiyet ilkelerine uymada, «Ölçü»nün, «Ölçülü dengeli olabilme»nin gereği üzerinde durmağa gayret edeceğim.

Masonluğun bellibaşlı ilkelerinden biri olan «Tevazu»yu, Ziya Umur Üstadımızın 25. Mayıs. 1973 günü Müsavat Muhterem Locasında vermiş oldukları Konferans metninden yararlanarak «İnsanın, kendi kıymetini tam olarak takdir edip kendisini lâyük olduğu yere koymasını bilme hüneri» diye tarif edebiliriz. Bu manada Tevazunun esasını, kişinin «Ölçülü olabilme», itidal içersinde dengeli hareket edebilme gücü, yeteneği teşkil eder. Gerçekten, tevazu sahibi; iki güç arasında, yani kibir ve azamet ile çekingenlik ve zillet halleri arasındaki gerçek yerini bulabilmek için davranış ve hareketlerine «ölçü ve itidal» koyabilen kimsedir. İtidal sahibi olmak, bir insanın davranışlarının tümüne «Ölçü»nün hâ-

kim olması, bütün hareketlerinde dengeli olması» ifrat ve tefrit-ten kaçınması demektir. Akıl ve Hikmetin icabı da budur. Hayatta en iyi sonuçları, ölçülü davranmasını, dengeli hareket etmesini bilenler alır. İnsanın, güçlü iken tevazu sahibi olabilmesi, güçsüz durumuna nisbetle çok daha güç bir iştir. Mütevazı insan, kendisine daha acımasız, hemcinslerine ise, daha bağışlayıcı, hoşgörülü olabilen insandır.

Lâtince «Tolerare» sözcüğünden gelen «Tolerans» kavramı, Masonluğun en önemli ilkelerinden bir diğeridir. Bu ilkenin de temelini, Ölçü ve «İtidal» teşkil eder. Taşınabilecek yükün son haddini, tahammül hududunu ifade eden Tolerans mefhumu, bir toplulukta herşeyden önce hoşgörünün hâkim olmasını şart koşar. Bunun için de topluluktaki fertlerin hakikat kanununu benimsemele-ri, iyiyi ve güzeli aramaları ve kıymet hükümlerindeki düzey bakımından ortak bir «Ölçü»ye, ahenge ulaşmış bulunmaları lâzımdır. Toleransın hâkim olmadığı bir toplulukta, bireysel hoşgörü davranışlarının da bir anlamı, değeri olmayacaktır. Tolerans uygulamasında, zorunlu olarak bir alt ve üst sınırının, bir diğer deyimle, bir taban ve tavan «Ölçüsü»nün varlığı gereklidir. İstemenin de, istenileni yapabilmenin de bir sınırı, bir «Ölçü»sü vardır. Tolerans aynı zamanda samimiyet, gayret ve anlayıştaki «Ölçü»nün bir ürünüdür. Herkesi düşünce ve inancında hür bırakan ve bu alanda hertürlü baskıyı reddeden Masonluk her kanaate saygı gösterir; hertürlü kişisel düşünceyi hoş karşılar. Her Mason, Locada her türlü fikir tartışmasına katılmakta ve düşüncelerini ifade etmekte serbesttir. Ancak bunu yaparken de, «Ölçü»nün, «Ölçülü olmanın» ve «İtidal içerisinde hareket etmenin» gereği olarak Spekülatif Masonluğun ilke ve kurallarına ve özellikle de belirli kıstasları içeren Anderson Nizamnamesinin hükümlerine uymak zorunda olduğunu unutmaması lazımdır. Ayrıca, bu zorunluluğu, gerçek bir yükümlülük olarak, daha Masonluğa kabul edildiği, anda etmiş olduğu yemin ile benimsemiş bulunduğunu da daima hatırlamalıdır.

Ketumiyet, ketum olmak, sır saklamak Masonluğun bir diğer önemli ilkesidir. Masonluğun tarihi, ilkeleri ve ülküsü birer sır değildir. Ancak, hür Masonluk, sır saklamağa, kesinlikle uyulmasını, değişmez ilkeleri arasında sayar. Sır saklamak, bağlılık ve itaat bir Masonun vazgeçilmez karakter üstünlükleridir. Bir Mason, kendisine verilmiş ve verilecek olan sırları saklı tutar. Kar-

deşliğin yasa ve törelerine bağlı kalır; hakkı olmayan sırları elde etmeye kalkışmaz. Sır saklamanın da bir «Ölçü»sü olduğunu, bu Masonik ilkenin ne sorumsuz bir boşboğazlık, ne de katıcasına bir sükût anlamına gelmediğinin bilinci içersindedir. Sır saklama- da «Ölçü»yü, Spekülâtif Masonluğun Kurallarına göre hareket et- me zorunluğunun oluşturduğunu bilir. Kendisine emanet edilen bütün sırları saklı tutacağı yolundaki yeminini bozmaz.

Evrenin Ulu Mimarı, genelde bütün karar, davranış ve hareketle- rimizde, özelde de Masonluğun Tevazu, Tolerans ve Ketumiyet ilkelerine uymada bizleri «Ölçü»den ayırmasın, «Ölçülü olabilme» miz için bizlerden yardımını esirgemesin...

Masonlukta Ve Özgür Düşünce

Davut BERKER

Çağımızda tüm devrimlerin, ayaklanmaların, toplum-içi savaşların, karşı devrimlerin -yasaların ve/veya kısıtlamaların insan hak ve özgürlükleri adına yapılması (ya da öyle söylenmesi) «Özgürlük» üzerine çok titiz biçimde durmamıza yol açmaktadır. Özgürlük ve temel hak ilkelerinin kaynağını, aşamalarını ve anlam örgüsünü bilmedikçe, (biri mason olan bizlerin) insan hak ve özgürlüklerinin savunmasını gereğince yapamayacağımız aşîkârdır. Hatta bırakın savunmayı, en iyi niyetimizle bile olsa bu hak ve özgürlükleri çiğnememiz işten bile değildir.

Özgürlük kelimesinin tam bir

tanımlamasını verebilmek mümkün değildir. Yazılı hukuk, hak bildirileri, anayasalar ve yasalarda gerçeği tam yansıtan bir tanımlama yok gibidir. Yazılı hukuk, genellikle özgürlüğün insanoğlu için ne anlama geldiğini, gerçekten özgür olup olmadığını, kendini aşan birine bağlı bulunup bulunmadığını, madde dünyasının onun özgürlüklerini ne ölçüde etkilediği konusuna değinmemektedir. Yazılı hukuk, özgürlük olayını daha çok yasa kalıpları içinde değerlendirmektedir.

Düşünürler ve yazarlar da aynı zorluğun içinde kalmışlardır. Montesquieu özgürlük için «Bu kadar değişik anlama ge-

lebilen, zihinleri bu kadar uğraştıran başka bir kelime yoktur» der ve devam eder:

«Kimileri özgürlüğü, önceden kendisine sınırsız bir zor kullanma yetkisi verilmiş kişiyi düşürmekteki kolaylık anlamına almışlar kimileri de boyun eğecekleri kişiyi seçmek yetkisi sanmışlardır. Başkaları, silahlanmak ve zor kullanmak hakkı olarak benimsemişler; daha başkaları da yapacakları yasalarla yönetilmek anlamını vermişlerdir. Bir ulus da, uzun bir süre, özgürlüğü sakal bırakmak yetkisi saymıştır. Kimileri bu adı bir hükümet biçimine vererek öteki hükümet biçimlerini ondan yoksun bırakmışlardır. Demokrasinin tadını alanlar demokrasiye, monarşiden yararlananlar monarşiye mal etmişlerdir.

Sözün kısası herkes, kendi geleneklerine ya da eğilimlerine uygun düşen hükümet biçimine bu adı verip işin içinden sıyrılmıştır. Sonunda demokrasilerde ulus her istediğini yapıyormuş görüldüğünden özgürlüğü demokrasiye yakıştırmışlar, ulusun yetkisiyle özgürlüğünü birbirine karıştırmışlardır.

Çağımız düşünürlerinden Harold LASKİ ise «Çağdaş uy-

garlığın gerektirdiği toplumsal koşullar içinde kişinin mutluluğunu sağlamak için herhangi bir kısıtlamaya başvurulmamasına özgürlük demektedir». LASKİ'ye göre özgürlük kısıtlamanın kalkmasıdır. Yoksa ne ROUSSEAU'nun ileri sürdüğü gibi «kişi özgürlüğe zorlanmaktadır» ne de HEGEL'in dediği gibi «Özgürlük yasalara uymaktadır». Yasalar onları kısıtlamıyorsa, insanlar bu yasalara uyarken özgürdürler. Eğer bu yasalara istemeyerek, zorla, gönüllü olarak olmaksızın boyun eğiyorlarsa, o zaman özgür değildirler.

Görüldüğü gibi özgürlük kavramının anlamı ya da açıklanması ister istemez yasalara ya da kısıtlamalara ilişkin bir takım sözcükleri içermekte.

Daha doğrusu yasa ve özgürlük birbirleriyle sürekli olarak ilişkide bulunan iki sözcük. Yasalar özgürlüklerin doğmasına yol açmakta, aynı yasalar özgürlüklerin kullanılmasını engellemekte ya da kısıtlamaktadır. Yasanın üstün tutulmadığı bir ülkede özgürlükten söz etmek kolay değildir. Ne var ki baskıcı bir yasa da özgürlüğü yok etmekten başka işe yaramaz.

Burada eski Yunan sitesinde-

ki özgürlük kavramından örnek vermek istiyorum.

Eski Yunandan söz açılınca bilirsiniz, Yunan Sitesindeki Demokrasi fikri takılıverir aklımıza. Yunanda uygulanan Demokrasi, doğuda uygulanan mutlak krallığın, baskı yönetimlerinin bir karşıtı olarak ele alınıyordu. Antik sitelerde çoğunluğun egemenliğine dayanan bir yönetim biçiminin varlığı bir çok kimseyi yanıltmış, bu sitelerde bir özgürlük bulunduğu kanısını uyandırmıştır. Azınlık baskısının ne denli kötü olduğunu biliyoruz; ama unutmamalı ki, Çoğunluğun baskısı da kötüdür, tehlikelidir ve bundan kurtuluş daha da zordur. Çoğunluğun baskısı karşısında azınlığın elinde hiç bir güç yoktur. Yunan sitelerinde bir yasa düşüncesi vardı; ama yasayapıcı ki bu yasayapıcı çokluk egemen halkın bütünü idi-yasanın üstünde sayıyordu kendisini. Bu yüzden egemen yurttaşın istediğini yapabilmek yetkisi bir bakıma sınırsız oluyordu. Buna karşı koyacak başka bir güç yoktu toplumda. Kendi yaptıkları yasalardan başka hiç bir güce boyun eğmek zorunda değillerdi. Bundan ötürü de Avrupa'da özgürlük düşüncesinin öncüsü sayılan Atina Sitesi kolaylıkla zorbalığa kayıvermişti.

Yunan Sitelerinde yaşayanlar kesinlikle devletin baskısı altındaydılar ve bugünün özgürlük düşüncesinden habersizdiler.

Fustel de Coulanges bu baskıyı, buyruk altında bulunmayı kesin terimlerle anlatıyor. Antik dünyada yaşayanların özel hayatları bile devletin boyunduruğu altındadır. Birçok Yunan Sitelerinde erkeklerin bekar kalmaları yasaktı. İsparta sitesinde yalnız bekar erkekler değil, geç evlenen erkekler bile cezalandırılırdı. Atina'da ise, kadınların yolculuğa çıkarken yanlarına ancak üç elbise alabilecekleri kaydı konmuştu. Rodos'ta sakal traşı yaptırmak yasaktı. Bizans'ta evinde ustura bulunduran cezalandırılırdı. İsparta'da ise herkes bıyıklarını kesmek zorundaydı.

Takdir edersiniz ki burada özgürlüğün tüm açıklamalarını vermeye kalkarsak sayfalarımız yetişmez. Bu nedenle yasanın özgürlük olarak tanımladığı birtakım haklara göz atalım isterseniz. Din, vicdan, düşünce özgürlüğü; kişi güvenliği gibi geleneksel haklar bu yasaların çizdiği özgürlüklerin yalnızca birkaçıdır.

Bunlardan en önemlilerinden biri de düşünce özgürlüğü. Bil-

gili kültürlü ve kafasını eğitmiş insan'ların yeni ufukları arayabilme, bunları sınırlamalar, kısıtlamalar olmaksızın söyleyebilme sanırım en önemli konulardan biridir.

Yaşadıkları toplumlarda önemli mevkilere yükselmiş, sözü dinlenir; tavsiyesi alınır birçok mason düşünce özgürlüğünün yılmaz birer savunucusu olmuşlardır.

Amacımız özgürlüklerin açıklamasını ya da anlatımını yapmak değil. Birer mason olarak başta düşünce özgürlüğü dahil, tüm temel hak ve özgürlükleri iyi anlayıp savunabilmektir.

Biz masonlar tüm özgürlüklerin savunucusu olmalıyız; derken acaba gerçekten öyle davranmış mıyız? Bu soruyu hepimiz kendimize sormalıyız. Loca toplantıları bitip günlük yaşama geçtiğimizde gerçekten de özgürlüklerin savunucusu bireyler olarak davranabiliyor muyuz?

Evet ya da hayır diyebilirsiniz. Ama birçok gerçek masonun özgürlüklerin doğması, yaşayabilmesi ve yayılabilmesi için savaştığını unutmamalıyız.

12 Haziran 1776 tarihinde yayınlanan VIRGINIA Hakları Bildirisi, 4 Temmuz 1776 yılında yayınlanan Amerikan Ba-

ğımsızlık Bildirisi ve 26 Ağustos 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi gibi, özgürlük kavramının temel anıtlarının altında birçok masonun imzası bulunmaktadır. Hatta bu imzadan da öte bu bildirilerin esasını teşkil eden «Hümanist» düşüncelerin oluşturulması onların eseridir.

Bu savaşın, «Masonluğun varolmasının» en büyük etkenlerinden biridir.

İnsanların özgürlüklerinin kısıtlandığı, düşünme ve konuşma özgürlüklerinin olmadığı bir ortamı değiştirmek için tarih boyunca savaşanlar daima masonlardır. Zekânın şiddetle bastırılmasına karşı çıkanlar ve düşündüklerini özgürce söyleme gücünü kendilerinde bulanların çoğu masondu. Akıl ve özgürlüğün yerleşmesi için savaşanların birçoğunun Mason olması bir rastlantı değildir. Localarda yapılan eğitimler, ritüeller, gelenek ve düşünce felsefemiz başka türlü olmamıza zaten izin vermemektedir. Ritüellerimizin içinde yalnız kendimizin değil, herkesin özgürlüğünün savunulduğu, yalnız kendi düşüncelerimizin doğru olmadığını; başkalarının da bizim kadar doğru düşünüp bunları söyleme hakkına sahip olduğu

açıkça ifade edilmektedir. İnsanlığın gelişmesinde en büyük etken zekânın durmadan olgunlaşmasıdır diyen masonik düşünce, bu zekânın akılcı meyvalarının özgürce yayılması ve tartışılmasını daima savunmaktadır. Özgürce söylenip tartışılmayan bir düşünce ya da kuramın doğru veya sağlıklı bir çözüm getirdiğini anlayabilmek olanaksızdır. Düşüncelerin özgürce söylenip, tartışılmadığı toplumlar da ilerlemeden bahsetmek ise tamamiyle olanaksızdır. Bu nedenle masonik felsefe daima insanların düşündüklerini özgürce söyleme hakkına sahip olduklarını savunmuş ve uygulamıştır.

Bizler karşımızdaki insanların düşüncelerinin yanlış olduğu savına varsak bile, onun bu düşüncesini söylemesine engel olmamalıyız. Zira yanlış da olsa, bir düşüncenin söylenmesi demek, tartışma ve öz-

gürlük ortamının bulunmaması demektir. Böyle bir ortamı masonik felsefe reddeder.

Masonik akıl prensibine uygun düşüncelerin üyeleri arasında yayılmasına çalışmaktadır. Ancak aklın yolu birdir diyerek, değişik düşüncelerin üyeleri tarafından reddedilmesine karşı çıkar. Her düşüncenin özgürce söylenerek tartışılabilmesini sağlar, böylece gerçeğe uygun düşünceler gelişmesine ortam yaratır.

Bir düşünürün dediği gibi:

«Sizin düşüncenize katılmıyorum, ama düşüncenizi özgürce söylemek için verdiğiniz savışta sizi sonuna kadar destekliyorum.»

Birer mason olarak kendimizi yetiştirmeye ve mükemmelleştirmeye çalışırken, bu düsturu kulak ardı etmemenizi umarız.

Ritüeller Ve Masonik Tefekkür Açısından E.U.M. Ve Ruhun Ölümsüzlüğü Doğma mıdır ?.....

Ahmet AKKAN

Bu soruya rahatça HAYIR cevabını vermeden evvel, herhangi bir kargaşaya neden olmamak üzere bir kelimeyi incelemeği uygun görüyorum: KAVRAM: Kavramak kökünden üretilmiş, kavranılmış olanı dile getirir. Türkçede batı dillerindeki CONCEPT ve NOTION kelimelerinin karşılığı olarak, cümledeki yerine göre; kavram kullanılmaktadır. Osmanlı felsefesinde; CONCEPT aklın ihtira ettiği; bulduğu şey (mefhum) NOTION ise; aklın iktisabettiği bilgi konusu şey (malume) için kullanılır KANT'ın apriori kavramları zihinden; a posteriori kavramları deneyden gelmektedir.

Kavramlar, sözcüklerle dile getirilirlerse de, sözcük değildirler, sözcüğün anlamıdır. Kavramları açıklığa ve aydınlığa kavuşturmak bilimin görevidir. Kavramlar her ne kadar soyutsalar da, somuttan tamamiyle kopmuş soyut değildirler.

Bu çalışmamda başlıktaki soruya yanıt ararken. : Orde (nizam) obedians, rit, ritüel eski mükellefiyetler ve Andersen nizamnamesi ana hatları, doğma, batıl; masonik tefekkürün ana hatları, E.U.M., ruh, ruhun ölümsüzlüğü tetkik edilecektir. Orde: (Ni-

zam) Pek çok kullanılan ve masonları bağlayan bir ifade olduğu halde, bunun ne gibi bir mana taşıdığı, en azından tarifi pek bilinmez. Masonlukta, nizam, bir locanın varlığı ile manalanır. Nizamın başlaması inisyasyon, tekris ile olur. Tekris ile camiaya girenlerin, vasıfları artık, daimi olarak kendilerinde kalır, asla kaldırılamaz. Tekris olanların bir nizam içinde toplanmaları ile bir loca husule gelir. Loca, kendi varlığından kuvvet alan, ve nizamdan başka hiç bir otoriteye tabi olmayan özgür bir birimdir. Aynı nizam içindeki locaların, federatif bir teşkilatlanması ile meydana gelen kuruluş bir OBEDİANS'tır. BÜYÜK LOCA, aynı ritte çalışan localar obediansıdır.

RİT, Masonluğun tatbikatında esas sistemi, ileride izah etmeğe çalışılacak masonik tefekkür tarzını, inisye olanlara hazmettirebilmek için, özel sembolizme içinde yayılmış derecelendirmeler topluluğudur.

Ayrı ayrı ritlerde çalışan atölye ve localardan kurulmuş, ve Anderson nizamnamesi birinci maddesine uymadığı için, uyan localar tarafından gayrimuntazam sayılan, büyük locaya BÜYÜK MAŞRIK (GRAND ORIENT) denir.

Her ritte ilk üç derece şarttır. Bunlara Remzi, Sembolik, mavi localar denir. Üç derece üzerine çalışma yapmaları mecburidir. Üç derece üzerinde kurulu dereceler, yüksek dereceler, genellikle Ekosizm ismi altında toplanmıştır. Tamamiyle ihtiyaridir.

1737 tarihlerinde Fransız masonluğu, prensipler, idealler ve kişiler bakımından bazı düşkünlükler ve bozukluklara düçar olmuştu Şövalye Ramsey, bu tarihlerde okuduğu meşhur nutku ile masonluğu eski meslek kuruluşlarından ayırıp; eski şövalyeler devrine bağlamak gibi bir temayül ile masonluğu soylulaştırmak arzusu ve çok iyi niyetle düşünülmüş olan bu fikri yüzlerce rit'in icadına neden olmuştur.

Nutkun başlıca esasları:

- 1 — Mason hayırseverliği esas tutan kimsedir.
- 2 — Mason saf ahlak ilkelerine sıkı sıkıya bağlıdır.
- 3 — Mason verdiği sözden hiç bir suretle caymaz ve buntu bir sır olarak saklar.

Hemen bütün ritler, özellikle Skoç riti, önce Fransa'da meydana çıkmaya başlamış, Fransa ve Almanya'da gelişmiş, ve sonunda Amerika'da bu günkü şekliyle E. ve K.E.I.R. halinde son bulmuştur.

E. K.E.I.R. sembolik masonluğun inisyatik eğitimini; genişliğine ve derinliğine inceleyen bir sistemdir. Masonların, ferdi ve toplumun salâhına yarıyan araştırma ve çalışmalarını tarihin karanlık kısımları ile ilgili lejandlarına kadar uzatmaktadır. Esas amaç, yeryüzündeki insan için en değerli olanı aramak, insanın, hürriyet şeref; ve haysiyet içinde yaşama imkânlarının şartlarını saptamaktır.

Masonluk, doğmayı reddeder. Buna mukabil herkesin hemen ittifak halinde olduğu iki doğmamız olduğundan bahsedilir. (E.U.M. ve Ruhun ölümsüzlüğü)

Doğma nedir? Lugat manası, yunan kökenli, iyi olan, inanılması gereken, doğru bilgidir. Zamanla bu mana dini bir doktrinin esas noktası olarak düşünülmüş ve «kat'i kanaat» mevhumu ile birleştirilmiştir. Burada ikinci bir kelimeyi de nazarı itibare almak icap edecektir: **Batıl:** akıl ve hikmetin mihengine vurulmamış, yani aklın ve tecrübenin tenkit süzgecinde gerçekliği ispat edilmemiş inançlara batıl denir.

Doğmatizmi ve batılı reddeden masonluk, Anderson kitabının ikinci kısmını teşkil eden, eski yükümlülükleri 6 maddede toplamıştır.

Birinci madde masonluğun Tanrı ve Din anlayışını, diğer beş madde ise, masonların toplum içindeki ve masonlar arasındaki davranışlarının nasıl olmasını hükümlere bağlamaktadır. İlk nazarda bir doğma olarak kabul edilecek olan 1723 tarihli Anderson nizamının birinci maddesi: bir mason haiz olduğu imtiyaz (tenure) dolayısıyla ahlak kanununa itaat etmek zorunluluğundadır. Eğer sanatı doğru anlıyorsa, asla ne bir sersem münkir (stupiatheist) ne de dinsiz bir sefih olmayacaktır (İrreligious libertine)...

Burada üç kelime önemlidir: İmtiyaz (tenure) Masonluk kişiye mason imtiyazını verirken, ona bunun karşılığında bir takım ödevler yükleyecektir. Bunların başında ahlaklı olmak ve eğer sanatı

doğru anlıyorsa (ki muhtelif derecelerden geçmek, tekris, terfi, ikafklar yoluyla sanatı anlamak olarak tarif edilebilir) bir ahmak münkir ve dinsiz sefih (?) olmayacaktır. Athe, Allahsız olmak, ahmak olmak değildir. Tanrı üzerindeki fikirler ferdin vicdani kanaatları ile ilgilidir. Buna E.U.M. tarifinde tekrar avdet edeceğiz. Kanımca, daha ilk tahkikat veya kabul esnasında Tanrı ve din hakkında, cahilce ve aptalca mütalaalarda bulunanlar masonluğa kabul edilemez demektir. Ahmak, aptal, Stupid kelimesi burada bu anlamda kabul edilmelidir.

1738 tarihinde Anderson yasası gene Anderson tarafından: Hakkı bir noachide gibi sanatı anlıyorsa, hiç bir zaman, ahmak bir ateist, ne de dinsiz bir sefih olacak, ne de vicdanına karşı hareket edecektir, gibi ilaveler yapılmış ve Nuhun üç büyük akidesinden, (putlara ve sahte ilahlara tapmamak; küfre düşmemek; öldürmekten kaçınmak) cümleleri ilave edilerek, biraz daha ahdi atik dini çerçevesi içine sokulmuştur.

18.inci asrın başlarında İngiltere, sert ve çok yıkıcı bir dini iç savaş içinden çıkmakta idi. Masonların ekserisi katolikti, fakat anglikan ve presibiteryen masonlar da mevcuttu. Bu 1738 büyük taddili İngiltere büyük locasının ayrılmasına yol açtı. (teist, deist, düşünürler veya eskiler, yeniler).

Nihayet 27/Aralık/1813 de elli yıldan fazla ayrı çalışan iki loca birleşti ve Anderson yasası son şekli ile masonluğa girmiş olan belirli klerikal renk silindi. Allah ve dinle ilgili kısım aşağıda gösterildiği son şekle girdi: «Franmason herkesden daha iyi olarak bilmelidir ki; Allah insanların gördüğü gibi görmez; çünkü insanlar dış görünüşleri görürler; halbuki Allah kalplere nüfuz eder. Bunun için franmason vicdanının sesinin aksine hareket etmemekle mükelleftir. Bu insanın din ve ibadet şekli ne olursa olsun, teşkilattan çıkarılamaz, an şart ki E.U.M. na inansın ve ahlakın mukaddes vazifelerini ifa etsin.....»

Görülüyor ki, ana dogma olarak kabul edilebilecek olan Landmarkın birinci maddesi bile, değişikliğe tabi tutulmuş ve klerikal statizm içindeki dogmatik düşünce, masonik tefekkür tarzının dinamezmi içinde sembolizmaların en büyüğü E.U.M. mefkûresi altında toplanmıştır. Türk masonları Büyük Locası 1982 tarihli ana tüzüğünün giriş kısmındaki Temel prensipler bahsi II nci maddesi olarak «Hür Masonluk E.U.M. adını verdiği Yüce varlığı ve Ru-

hun öümsüzlüğünü kabul eder, çalışmalarına E.U.M. adını anarak başlar cümlesini koymuştur. **Rit ve Ritüel:** Bu kelimelerin teker teker tarifleri oldukça güçtür. Mişel Margülies K.: Quatuor Coronati locası neşriyatından özetliyerek tercüme ettiği tarif üzerine: «Kişinin kendisini bir amaca, belirlenmiş bir takım hareketler ve kelime şekilleri ile yönetmesi» şeklinde tarif edileceğimiz ritüelik hareket, ritüelin toplumsal yerini vurgular. Bir rit, müşterek hareketin yapılabileceği çerçeveyi meydana getiren hareket, ses ve kelimelerin karışımıdır. Rite katılmadıkça, riti kitaplardan okuyarak, anlamaya çalışmak olanak dışıdır. Rit öğrenilmez, yaşanır. Ritüel muğlak bir reaksiyon yapıtıdır. Maddelerinin ve sembollerinin maksat ve içeriğini anlamayanlar için ritüel maddeleri diktatörce görünebilir. Oysa ritüele bir sonuç gözü ile değil, bir çare gözü ile bakılmalıdır. Ritüelin fonksiyonu bir eğitim değildir. Ritin, yani ait olduğu cemiyet veya derecenin, öğreticilerini yalnızca o cemiyete inisye olmuş olanlara tanıtılabilecek ve ananın muhafazasını sağlayacak prensiplerin sembolik toplamıdır.

Bütün bu tetkikattan çıkarılacak en önemli netice, Landmarkların, ritüellerin, arkeolojik, klorikal, statik, bir fosil olmayıp, cemiyetin ve günün icaplarına göre değişen, gelişen, laik, yaşayan, dinamik birer mefhum birer mefküre olduğudur.

E.U.M.: Bir taraftan eski Mısır düşüncesi ve hermetizm, bunun kuzeydeki devamı olarak kabul edebileceğimiz, Pisagor, Sokrat, Platon; Aristo ve Yunan felsefesi; diğer taraftan Ahdi Atik (Tevrat) (Talmudlar), Sefer Yezirah (Yaratmanın Kitabı ve Sefer Hazorah (Işığın Kitabı) ile kabalizm ve yahudi tasavvufu, Hint felsefesi, Budizm ve Pantakali tasavvufu, Ahdi cedit (incil) ve hristiyan mistisizmi, bir başka yönden (Kuran) islam inancı, batını düşünce islam tasavvufu ve felsefesi, İNSAN ve İNSANLIĞI, yaratma ve yaratılma hadisesinin tek gerçeği haline getirmiştir. Felsefe günümüzde müsbet ilimlerle beraber yol almakta, müspet ilimlerin desteği altında, toplum ve insanlığın mutluluğu yollarını aramaktadır.

Artık metafizik ile uğraşma; hipotezler koyma yerine, İnsanı, insani ilişkiler arasında insanlığı araştırmak ve kanımca mutluluğu burada bulmağa çalışmak lazımdır. Mutlak Hakikatı bulma yolundaki çalışmalar Akıl-mantık ve İlim düzeyinde çalışmalar, dünyanın bir çok yerinde yapılmış ve bazı seçkin kişiler, İNSANLIK-

SEVGİ - DAYANIŞMA ve DÜNYA SULH VE SÜKUN içinde yaşama yollarını ve mutluluğu, bir İDEAL İNSANLIK MABEDİ KURMA yolunda aramışlardır. İnsanlık mabedi kurma, tabirindeki sembolik manayı nasıl anlıyorsak, YÜCE MİMARİ de bir sembol olarak kabul etmek mecburiyetindeyiz, kanısındayım... Masonluk bir din değildir. Bu nedenle özel bir ilaha ihtiyacı yoktur. Ancak obodiansımız masonları imanlı kişilerdir. Yüce bir varlığa, bir ilk nedene iman eden kimse içinde VİCDAN denilen polisi taşıyan kişidir.

Şuur, kişinin kendi varlığını ve davranışlarını farkına varma duygusu, bir bilme yetisidir, bir beyin fonksiyonudur.

Vicdan ise, kişiyi, kendi davranışları hakkında bir yargıya varmağa iten bir duygudur. Vicdan toplumsal kurallarla belirlenmiş görgü ve bilginin sonucudur. Rousseau'ya göre vicdan tanrısal bir içgüdüdür, akıl ile aydınlanır. Voltaire'e göre akıl, doğal dindir. Athé olarak itham edilen Voltaire birader, bakın bir mektubunda Holbach'a nasıl sesleniyor: Tanrı'ya inanç bazı kimseleri suç işlemekten alıkoyuyor diyen, sizsiniz; yalnız bu yeter benim için... Bu inanç on cinayeti, on iftirayı önlerse; hence dünyanın bu inanca sarılması gerekir.

E.U.M. terkinde özel bir inanç mevzuu aramamak gerekir. Zira aksi takdirde bir sanatkâr, bir demi-Urgo gibi bir anlama getirerek, fikri somutlaştırmak, doktrine etmek ve aksi düşünme temayülünde olan kardeşimi rahatsız etmek tehlikesi ile karşılaşırız. Kanımca, E.U.M.nı evrenin Ulu Yaratıcı tarzında da ifade etmek hatalıdır. Yaratmak: Yoktan var etmek. en azından bir canlı yaratmak ve yaratıcı Tanrı olarak kabul etmek... Bu acaba doğru mu? En imkânsız ve güç zannettiğimiz şeylerin, zaman içinde çalışma ve bilgilerin tekâmülü ile imkân paraleline girdiği bir hakikat olduğuna göre, bir gün bir canlı, yani asimilasyon dissimilasyon, üreme potenslerini haiz bir hücre imal edilse, amiline Tanrı mı diyeceğiz? Kanımca ona Varlık bile dememek lazımdır. Zira varlığa arkasından akla yokluk da gelecektir. «Arasıra günlük hayatın kaygılarından uzaklaşarak düşünceye daldığımız zaman, vicdanımızın sesini dinlerken, o yüce varlığa, o yüce mefkûreye yükselmek, kanımca daha uygun olacaktır.

Herkes kendi tefekkür kabiliyeti, bilgi, hayal gücü ve aklına göre

E.U.M. altındaki manayı tefsir edecek ve düşünecektir. Pike biraderin söylediği gibi, «herkesin imanı da akli gibi kendi malıdır.»

Şimdi kelimeleri ayrı ayrı mütalaa edelim:

EVREN : Kainat, Univers : Muayyen bir düze niçinde, madde ile dolu uzay parçası ve onun içindeki, düzenli varlıkların bütünü şeklinde tarif edilmekte ve bu suretle düzensizlikten, (kaos) ayrılmaktadır. Evren bugünkü bilgilerimize göre, kişinin bilgi, hayal gücü, bulunduğu yer ve zamana göre şekillenen bir kavramdır. Mutlak değil izafidir. Bir çocuğun, bir erginin, bir okumuşun, bir filozofun bir din adamının, toprak üzerindeki veya uzay stasyonundaki kişilerin evrenleri farklıdır. Bu gün evrenin kendisi ve kavramı münakaşalıdır. Hipotez halinde olduğundan, bir dereceye kadar somut değil soyuttur. Sembol olarak kabul edilmelidir. Herkesin ve herşeyin üstünde çok büyük, (inf. grand) sonsuz büyük... Aksi (inf. petit) sonsuz küçük; nedir? Sonsuz olduktan sonra küçük ile büyük arasında fark var mıdır, Galaksimizdeki güneş-yıldızlar arasındaki mesafe-kütle oranı, atom içindeki, proton-elektron arasındaki mesafe - kütle oranına eşitmiş...

MİMAR : Architecte, bir yapının planlarını evvela düşünen, hesaplayıp estetik ölçüler içinde sanat ile ilmi birleştirerek planları çizen, yapının gerçekleşmesinde işleri idare eden, kodlayan kimse-dir. Bu maddi, concret, somut tarifi çok üstünde olan, abstrait, soyut mefkûreyi bu şekilde izah, ancak bir sembol olarak kabul edilirse hakikate yönelik olacaktır.

Bir sual : İnsanlık serüveninin amacı nedir? İnsanlık serüveninin amacı ne insan, ne mal ne mülk, ne makine, ne sanat eseri, ne de başka birşeyi sayısını çoğaltmak olabilir. İnsanlığın başlıca amacı değerleri yükseltmek olacaktır. Yaşamın gerçek gizemi yinelemek değil, yenilemektir. Genel bir deyimle insanların, kendi kendilerini aşmalarını istiyoruz...

RUHUN ÖLÜMSÜZLÜĞÜ :

Binlerce yıldan beri filozoflar, din adamları, bilim adamları tarafından bütün derinliğine araştırılan bu mevzu bir türlü kesin sonuç bulamamıştır. Bu hususta türkçe olarak, 1951 yılında neşredilmiş rahmetli Cemil Sena Ongun «İnsan ruhu ebedi midir?» adlı

kitap ve Mimar Sinan mecmuası son sayılarında neşredilmiş, Naki Cevat Akkerman ve Faruk Erengül, Tayfur Tarhan, Hüsrev Tökin. Necmi Karakullukçu kardeşlerin yazıları tavsiye olunur.

Kısaca özetlersek, canlı varlığı teşkil eden **BEDEN — CORPUS** yanında, assimilasyon, dissimilasyon, enerji üretme, üreme potensleri gibi fizyolojik davranışların kaynağı **CAN-ANİMUS-AME-SEELE**, ayrıca hayvanlarda çok gelişmiş olan iç güdü hazineleri ve akıl, düşünme, zihin irade gibi insanlara has yaratıcı olayların orijini **RUH-SPİRİTUS-GEİST-ESPRİT**, dini ve felsefi bir tarif olarak kabul edilebilir.

Bilim açısından ise, Sigmund Freud'a göre, **İNSANDA**, organik, psikik ve sosyal öğretilerin bir bütün halinde örgütlenmesinden husule gelen kişiliği oluşturan ruhsal üç yapı vardır (**ID - EGO-SUPEREGO**)

ID: Yani alt **BEN**, insanı ve insanlığı kötülöklere ve günahlara zorlayan **NEFİS**, **EGO**. yani **BEN** veya **BENLİK** anlamına, bir kötölüğü yaptıktan sonra insanı tedirgin eden, vicdanı rahatsızlık ve pişmanlık duygusu yaratan **NEFİS**.

SUPEREGO : yani Üst **BEN** anlamına, iyiyi kötüden ayıran, erdeme ve ululuğa erişmiş,kötölüklerden arınmış bir **NEFİS**...

Ruh nereden gelmiştir Maddi midir, manevi midir? Vucutta nerededir? Ölüm halinde akıbeti nedir? gibi suallerin üzerinde yapılacak araştırma ve konuşmalar daima metafizik kalmaya mahkûmdurlar. Masonluk gibi, inançları bilim ve akluhikmete destek yapmayı şiar edinmiş bir tefekkür tarzında, Akkerman kardeşle beraber «Ruhu bütün gizemleri ile Tanrısal bir kavram olarak kabulden başka çaremiiz yoktur.

Kanımca **RUH**, şuurumuzun deruni ışığı ile kavradığımız **BEN** dir. Hisseden düşünen tefekkür eden, fikir üreten kavramlar yaratan, isteyen, inanan, hürriyet peşinde koşan **BEN'imizdir**.

NETİCE : Ritüellerimiz ve bize ilham ettikleri masonik tefekkür açısından, imanlı masonlar, imanlarını **İLİM-AKIL** ve **HİKMET** esasları içine alabildikleri nisbette **HAKİKATE** yaklaşacaklardır. Birbirini tamamlayan ilk üç derecehalet, taassup, ihtirastan kurtulma yollarını empoze ederken, ekosizmin diğer bütün dereceleri, bunları tamamlayan birer tefekkür, ahlak ve inanç allegori ve

sembolleridir ki, insanı, olması icap eden İdeal İNSANI, HİRAMI yaratma yollarıdır.

Ritüellerin muhtevalarını bilmek insana hiç bir fayda temin etmez;, bunlar bilinemez; ancak zaman içinde, acele etmeden devamlı tatbikat ve alışkanlıklarla yaşanarak öğrenilen ve öğretilen hakiki öğretilerdir. Öğreti denmesine mukabil kesinlikle didaktik olmayıp, seçmeci, eklektiktirler.

Dini, felsefi, ahlaki, ictimai, iktisadi, bütün insani konularda muhtelif doktrinleri bir allegori ve sembolizma perdesi altında tedris ederek, kişinin tefekkür ve hayal gücünü bir taraftan teşkil ederek, diğer taraftan kuvvetlendirerek, kişiye en iyiyi, en güzeli, en doğruyu seçme imkânını sağlayan öğretilerdir.

Tanrıyı inkar edenler hayır, hasenat ve kemalin membaî yüksek bir mefkûreye iman edemeyenler hakiki dogma içindedirler.

Ritüelimiz imanın, ilimden ibaret olan hakikati bize tanıtmış olmasını ister, böyle bir hakikate bağlanmayan bir imanın bize ko- ruyamayacağını telkin eder. Ölümünden sonra sizi unutturmayacak bir iyilik bırakmadınızsa ömrünüz heder olmuştur. Bu dünyadan göçüp gideceğiniz zaman arkanızda ne bırakacağınızı düşündünüz mü? Hiç bir put yapmayacaksın, tapınmak için ne resim, ne heykel, ne de süslü taş yığınları önünde yere kapanmayacaksın İnsanoglunun tutkularını, kötülüklerini E.U.M. ndan bilmeyeceksin. Yani hiç bir puta veya putlaştırılmış fikir ve kuvvete tapmıyacaksın. Ayrıca ritüel, tanrının antropomorfik vasıfta, yani insan niteliklerini haiz olmadığını ifade etmektedir. Tabiat dışında, kaza ve kadere sahip bir kuvvet kabul etmek iptiailliktir.

İnanç, ilim ve akıldan ayrılırsa batıla sapar... Batıl, taasup ve hurafe, daima ilim, akıl ve hikmeti katletmeye çalışır, fakat zafer, mutlak akıl ve hikmettedir.

Masonik öğretiler, ilmi hakikatlerden başka şeyler değildir ve Esko. sizmin ana şartı budur. Masonun en büyük vazifesi, ilmi prensip ve hakikatleri, akıl ve hikmeti temessül ederek, halka yaymak ve halkı talim ve tenvir etmektir.

Hiram efsanesinde, ölümünden sonra dirilen, yeni terfi eden kardeş olduğuna göre, burada ölümsüz olan Hiramın bedeni veya onun benliği değil, «Hiram çürüyen vücudun üstünde erdem ve ülkü-

leriyle ölümsüzlüğe uzanan üstatlık ışığıdır. «Günlük hayatın çemberini aşmak isteyen insan aklı, yarattığı kahramanların hayatında ölümsüzlüğü buldu» - «Hiram bir masondan ne bekliyorsak odur.» «Hiram ölümsüzdür, çünkü eserini onun bıraktığı yerden alarak yürütecek insanlar ve kuşaklar vardır.» «Her insan ölümlüdür, insanlık ölümsüzdür.» - «Güçsüz kalan ellerden düşen avadamlıkları alıp onların emeklerini sürdürecektir yeni insanlar bulundukça her kederin sonunda bir kurtuluş, yeni bir ışık, yeni ümitler vardır.» Unutmayın ki maddi varlığımız geçicidir, geride kalan eserlerimizdir. Vucudumuzun toprak olduktan sonra bile eserlerimiz, başkalarına mutluluk kaynağı olur.»

Ölümen sonra dirilmeyi, insanları ancak korku ve ümit ile doğru yola sevk etmeyi prensip olarak alan, dinler kabul etmişlerdir. Allah'a insan vasıf ve sıfatlarını vermeyen masonluk, ileri de her kişinin iyilik ve kötülük muhasebesini tutan bir Tanrı düşüncesinde olamayacağına göre, dinlerin anladığı anda bir resurrection veya reenkarnasyon bahis mevzuu olması gerektir.

J. Paul Sartre: Tanrının mevcudiyetini inkâr edebiliriz, ancak bu inkârı isbata muktedir değiliz. Varlığını iddia edebiliriz, bunu da ilim ve akılla isbat edebilecek durumda değiliz; o halde böyle bir mefhumun, varlığı veya yokluğu hakkında ihtiyatlı olarak düşünmek dogmatizmden kurtulmanın yegâne çaresidir diyor.

Araştırmalarım neticesi vardığım kanı, Ekosizmde, E.U.M. anlayışı onu hayır ve hasenatın membaı olan yüksek mefkûre, insan vasıflarını haiz olmayan başlangıç, kudret, ilk prensip çalışma; tekâmülün son mertebesi, enerji, sonsuz varlık şeklinde tasavvur etmektir. Tabiat dışında kaza ve kadere sahip bir kuvvet olarak telakki etmemektir. E.U.M. tarif ve tavsif olunamaz bir kudret, idraki imkânsız bir sembolik hakikattir.

Sözlerimi, bundan on sene evvel, Sahir Erman kardeşin, toleransı, (tahammül)ün üzerinde, hoşgörüden çok üstün; müsamahanın şahikası, cümleleri ile son vereceğim: Mabeddeki disiplinli ve müsamahalı davranışımızla insanlar arasındaki tesanüdün lüzumuna her masonu inandıracağız. Buraya gelen ve kapımıza düzenli bir şekilde vuran herkes bilecektir ki, burada herkes onun kardeşidir. Kimden ne isterse ona verilecektir. Herkes onun şerefini kendi şerefi gibi koruyacaktır. Mason, herkese kendi hakkını vermedi kendisine şiar edilmeli, yani çağımızın başlıca problemi olan, ikti-

sadi eşitsizliği, hakkaniyet ve sosyal adalet çerçevesi içinde halletmenin kendisinin misyonu olduğuna içten inanmalı ve bu suretle davranmalıdır.

Bu seviyeye varabilen ve insanları böylesine sevebilen kimse eğer, hala Allah'a inanmıyorsa, bu sevgi ona Allahı da bulduracaktır. Bu Allah belki bu dünyadaki bütün insanlar için ayrı bir dosya tutan, hergün ona iyi veya kötü not veren, ölümden sonra da bilançosunu çıkarıp ceza veren veya ödül dağıtan bir Allah olmayacaktır. Belki de sevgisini, kuştan, kuzudan, balıktan, esirgemeyen, insanın başkasını sevmesini engelleyen haseti nefreti, yani kendisini yenebilmesi için gerekli kuvveti veren bir Allah olacaktır. Böyle bir Allahı içinde bulabilen kimse, dış alanda sürüp giden kavgada kendi yerini bulacak, aramızda tutuşturduğu kardeşlik meşalesini dış alemde de söndürmeyecektir.

Yerde, gökte ararken hümeke

Onu kendi bulur ehli zekâ

BİBLİYOGRAFYA

- ÇELTİKÇİ FİKRET : Hür Masonluk tarihinden Notlar.
Challey Felicien : Dinler tarihi.
Hançerlioğlu Orhan : Düşünce Tarihi.
Hançerlioğlu Orhan : Felsefe Sözlüğü.
Gehlen Arnold : İNSAN.
Işındağ Selami : Evrim Yolu.
Mimar Sinan Dergileri.
Pazarlı Osman : Din Psikolojisi.
Renan Ernest : Dinler Tarihi.
Sena Cemil : Büyük Filozoflar Ansiklopedisi.
Sena Cemil : İnsan Ruhu Ebedi midir?
Sena Cemil : Hazreti Muhammedin Felsefesi.
Volnay : Harabeler.

Ahlâk ve Teknoloji Dünyası

Nezih RONA

Tarih boyunca insanlar az değişken yeknasak bir hayat tarzı içinde yaşamışlardır. Zaman zaman meydana gelen değişikliklerin, özellikle teknolojik değişikliklerin arasındaki fasılalar, bazen yüzyılları bulmuştur. Örneğin buhar makinasının temel prensipi, milâdın birinci yüzyılında anlaşılmış olmasına rağmen, ilk uygulamasına ancak onsekizinci yüzyılında geçilmiştir. Leonardo da Vinci'nin onbeşinci yüzyılda tasarladığı ve çağının «Modern» cihazları, o devirde kısıtlı imkânlar, yeteri mukavemette malzeme ve güçlü enerji kaynağı bulunmaması nedenleri ile bir çoklarının işleyen modelleri o devirlerde gerçekleşmemiştir. Da Vin-

ci'nin tasarladığı uçak ancak 1903 yılında, zırhlı tankı ise Birinci Cihan harbinde gerçekleşmiştir. Diğer bir deyimle, o devirlerde bir insanın doğduğu bir âlemle öldüğü âlem arasında pek mühim bir fark yok idi.

Yivli namlunun icadı, matbaanın icadı, yelkenli gemilerde ve kara taşıt araçlarındaki gelişmeler o denli yavaş olmuştur ki, insanlar bunların farkına varamadıkları gibi, yaşantılarında da temel bir değişiklik yapmamıştır. Ticaret, yüzyıllar süresince aynı yollardan, aynı yöntem ve kurallara gereğince yürütülmüştür.

O devirlerde her şeye rağmen hayat tamamen statik değildi.

Ender de olsa yapılan icatlar durgun çevreleri harekete geçiriyor, ortaya atılan yeni bilimsel veya felsefi bir fikir aydın zümreleri etkisi altına alıyor, bir ihtilâl veya savaş hânedanları değiştiriyor, doğal afetler büyük güçlere sebep oluyordu. Vukua gelen bu olaylar ender olduklarından ve geçmişte görülenlerin bir benzeri bulunduklarından, halk üzerindeki etkileri o ölçüde az oluyordu. Kısacası o günlerde, «Gök Kubbesi» altında pek fazla bir değişiklik olmuyordu. Ondokuzuncu yüzyılın başından itibaren durum böyle devam etmemiştir. İstikrar bozulmaya başlamış, vukua gelen değişiklikler sıklaşmıştır.

Günümüzde ise herşey farklı, eski günler mazî olarak anılmakta. Değişiklikler o kadar hızla birbirini takip ediyor ki, insanlar bunun etkisinin farkına bile varamıyorlar.

Halen yaşayanların bir çoğu buz dolabının, otomobilin bulunmadığı devirleri hatırlıyorlar. Genç kuşak bilgisayarın olmadığı günleri yaşadı. Çocuklarımız video ile yeni tanışdılar. Yaşantımız büyük bir hızla değişmekte. Araştırma ve Gelişmeye yatırılan büyük fonlar sayesinde üretilen teknoloji çok kısa bir zaman içinde uygulamaya konuyor ve

hergün yüzlerce yeni mamûl veya eskilerin yeni modelleri satışa arz ediliyor. Bir bakıma, hızlı değişiklikler, yaşantımızın bir parçası haline geldiğinden bunlardan kimse etkilenmiyor; aksine olağan karşılanıyor. Bu durum, bilim ve endüstriye bakış açımızı değiştirdiği gibi ahlâk ve fazilet prensiplerine olan telâkilerimizi etkilemiştir. Teknolojik değişikliklerin insanlar aleminde yaptığı ilk şok'un güçlü ve tutucu dinî inançlara olması bir tesadüf eseri olmasa gerek. Her şeyin sükûn ve sükût içinde cereyan ettiği bir ortamda «Ebedî Gerçekleri» kabullenmek kolaydır. Bilimsel ve Endüstriyel ilerlemeler günlük hayatımızı yönlendirdiği devrelerde ise, ahlâkî prensipleri ihmal ederiz, teknolojiye daha çok değer veririz. Bu sebepten, hayatımıza egemen kuvvetlerin telâkkilerimizi şekillendirmesini normal karşılamamız lâzım. Bu kural «Modern Yaşam» devri için geçerli olduğu kadar tarih ve tarihten önceki devirler için de geçerlidir.

Eski Mısırlıların hayatına egemen kuvvet, iki özelliği olan Nil nehri idi. Birinci özelliği, Nehrin Mısır dünyasını oluşturan topraklardan sürekli ve ilelebet akması. İkincisi ise,

tarımsal bereketi sağlayan Nil'in yıllık taşması.

Bu iki gerçek, Mısırlıların hayatınca ve telâkkilerine ege-men olmuştur. Kendi hayatlarına olduğu kadar Allahları-nın hayatlarına da bakış açı-larını yönlendirmiştir. Mısırlı için herşey, ya sonsuz veya devresel idi.

Nil nehri boyunca yaşayan insanlar, toplumlarını ve ya-şam tarzlarını bu bakış açı-sına göre düzenlediler. Lisan-ları binlerce yıl değişmedi. A-nıtlarını ve Tapınaklarını son-suza dek kalacak şekilde inşa ettiler. Ölülerinin ruhlarını ilelebet muhafaza için mum-yaladılar. Bu sonsuzluk içinde, bir de devresel olaylar vuku buluyordu. Nil her sene taşı-yor, çevresindeki tarlaları si-yah zengin bir çökerti ile güb-reliyordu. Çöl ikliminin hafif yağmurları sayesinde halk, bereketli mahsule kavuşuyor-du. Böylece, çağlar boyunca Nil vadisinde, yaşamı ve inan-cı tarıma dayalı bir toplum o-luştu.

Toplumun aşına olduğu ekin ve hasat devreleri fikirlerde, ölüm ve yeniden doğuş ola-rak bir mit oluşturdu. Kısaca, Nil nehrinin aşırı gücü, Mısır-lıların dünya görüşünü şekil-lendirmiş, yani toplum karak-

terine damgasını vurmuştur. Bir kıyaslama yapılırsa, bu-gün yer yüzündeki bütün top-lumları kumandası altında tutan bir «Teknolojik Değişiklikler» nehri akmaktadır. Bu nehir, günümüzde, insanları, Nil'in Mısırlıları etkilediği öl-çüde etkisi altında bulundur-maktadır.

Bu ufak bir değişiklik hayatı-mızın bir parçası olmakta. Daha doğrusu değişikliği bek-liyoruz, ve ona bağlıyız, devri-mizde, dayanıklı dayanıksız bir malın satın alınmasında kararımızı, yenilikleri, yeni model veya tipleri gözönünde bulundurarak vermekteyiz. Toplumun bu za'fını iyi de-ğerlendiren Reklâmcılar, yeni-nin daima en iyi olduğuna kendimizi koşullandırmamızı çok iyi istismar ediyorlar.

Maalesef, değişikliğe bu kadar önem verirken «Değişmeyi» yani «Ebedi» olanı ihmal edi-yoruz. Bir yerde, «Ebedi» nin aksine teknoloji, elle tutulur somut madde ile ilgilenmekte. Teknoloji uygulamalarında de-ğer ölçüsü olarak plan, proje, mühendislik gibi kriterler kul-lanılır. Bir bilgisayarın veya robotun projelendirilmesinde ahlâk kuralları kale alınmaz. Elle tutulamıyan gerçekler için ise başka taraflara yönel-memiz lâzım.

Geleneksel olarak aile yuvası, çocuklarımıza ahlâk eğitiminin verildiği yerdir. Çocuğun ilk dünya görüşünü geliştirdiği ve ahlâk kurallarını öğrendiği yer orasıdır. Yeni doğan bir çocuk, bilim veya ahlâkın ne olduğunu bilemez. Bilimin çeşitli dalları ona küçük sınıflardan başlayarak okulda öğretilir. Ahlâk eğitiminin okullarda yapılması ise bilime kıyasla çok daha zordur. Matematik kuralların öğretildiği yöntemlerle çocuğa eşitlik, adil olma gibi kuralları öğretmek mümkün değildir. Hakkat ve Güzellik kavramlarını ispatlamak, bilimsel prensipleri ispatlamaktan zordur. Din ve ahlâk mefhumlarının birbirine karıştırılması endişesi ve anayasal laiklik ilkesi göz önünde bulundurulduğunda, bugünkü şartlarda çocuklarımızın ahlâk eğitiminin ağırlığı daha ziyade ailelere düşmektedir. Toplumumuza, ailelerin çocuk ahlâkı eğitimindeki tutumları, büyük kentlerde yaşayanlarla kırsal kesimde yaşayanlar arasında, farklılıklar arzeder. Maalesef, genelinde aileler bu ödevlerini ihmalleri dolayısıyla iyi değerlendiremiyorlar. Gerçekte aile yuvası, çocuklarımızın ahlâk dersi almaları için en doğal bir ortamdır. Ahlâk eğitiminin gerektirdiği sevgi, saygı, ahlâ-

ka ve şefkat gibi hasletlere, toplumun her yerinden ziyade orada rastlanılır. Geleneksel ahlâki örf ve âdetlerimiz, en çok aile yuvasında canlılığını muhafaza edebilir.

Aile, değişken alemde bir istikrar ortamıdır. Modern hayatın, hızlı akımlarla evlerimize de yaklaştığı bir gerçektir. Yakın geçmişte olduğu gibi, üç dört kuşağın aynı çatı altında yaşadığı ailelere artık ender rastlanmakta. Eski devirlerde aileye ait evler, bir kuşaktan diğerine intikal ederdi. Bugün doğdukları evlerde oturanların sayısı çok az. Her şeye rağmen, bugünkü çocuklarla babalarının arasındaki temel ilişki, Firavunların zamanındakilerin aynı. Bu gerçek, bugünün aileleri tarafından iyi değerlendirilmelidir. Onlara, kendi çocuklarına uygulamaları için ataları tarafından tevdi edilen ahlâk kurallarını geleceğe aktarırken, geçmişle olan ilişkilerinin bir sürekliliğin devamı olduğunu hatırlamalıdır. Unutmayalım ki, geçmişle olan bağlar hayatımıza bir renk katar, aile birliğini güçlendirir ve milletimizin bekasını mümkün kılar.

Ahlâk eğitimi, çocuklarımıza yalnızca bir takım kaba kurallar öğretmek değildir. Ailede çocuk eğitilirken, bir ölçüde

ana-baba kendilerini çocuklarına takdim ederler. Çocukta bir şeyler öğrendiği zaman onları tanır ve onların nasıl bir insan olduklarını görür. Gerçekte misallerle eğitimin özü buradadır. Bu eğitim yöntemi kuşaktan kuşağa intikal etmekte. Bugün, biz nasıl ki ana-babalarımızı hatırlıyorsak çocuklarımız da yarın bizi hatırlayacaklardır.

Geçmişte, evlerimizde çocuklara doğru davranışları öğretmek için din kitaplarımızdan hikâyeler, masallar ve atasözleri anlatmak adet halinde idi. Bir çok babalar ahlâk dersi verirken oğullarına aile mesleğini öğretirlerdi. Bugünkü ya-

şam şeklimiz böyle bir uygulamayı kısıtlamakta. Aile mesleğini devam ettirenlerin adedi hergün azalmakta. Bir çok ailede akşam yemeği hazırlanırken, çocuklar eskiden anne ve babalarından dinledikleri uyku öncesi hikâyeleri televizyondan dinliyorlar.

Yalnızca bilim ve değişikliğe önem veren modern yaşantı tarzı geleneksel değerlerimiz unutulmasına sebep olacaktır. Eğer bunları muhafaza etmek istiyorsak, aileler, çocukları ile daha uzun süre beraber olmaya özenle dikkat etmelidirler. Zira onlar teknolojik bir alemde ahlâki değerlerimizi canlı tutabilecek yegâne dayanağımızdır.

Geçmişten Bir Anı

Halil İbrahim GÖKTÜRK

Galiba bundan yaklaşık 15-20 yıl kadar önceleriydi... Ankara'da ve günlük gazetelerden birinde, pek rastlanmayan ve alışılmamış, ilginç bir makale okumuştuk... O yazıyı her gören meslektaşımın da hâlâ duyulandığını sanırım. Zira böylesi seyrek, öylesi güncel yazılar basın piyasasında pek görülmezler. Üstelik o günlük gazetede yayınlanan makalenin başlığı şöyleydi: «**Ben Bir Masonum...**» Altında yazarının imzası: Merhum Galip Karam Üs.: idi.

Makalenin çıkış sebebi, bazı dış etkenlere bağlı güncel sorunlara toptan bir cevap vermekten ileri gelmişti. Ama tamamen kişisel ve istisnai bir nitelik taşıyordu. Bu yazıda mesleğimizin ne olduğu, ana amaçları kısaca anlatılmaktaydı... Dahası o insani idealere, yazarın düşünsel yapısının gönüllü sevecenliği dile getiriliyordu. Daha doğrusu derneğimiz hakkında bilmeden konuşanlara açık bir mektuptu. Bir bakıma şövalyece ve soylu bir jest görüntüsündeydi. Ne var ki o zaman kimilerine göre bu makale başlığı, içeriği ve imzasıyla alışılmamış ve ilginç bir olaydı... Ve medeni bir cesaret örneği sayılmıştı. Ruhu şâd olsun, saygıyla anırız.

Bir Kılavuz Örnek

İngiltere Bü.: Lo.: 'nın yayın organı «Quatuor Coronati» adlı

mesleki dergidir. Bu Lo.: ve organının öncülüğünde bütün dünyada ona paralel benzeri kurumlar kurulmuştur. Hepsisi de aynı amaç doğrultusunda spekülâtif faaliyetlerini aralıksız sürdürürler.

İşte bizim Mimar Sinan dergimiz de onlardan biridir. Düzenli çalışmalarını ayrı bir tüzükle yönetilir. Her yazar üye kimliğini saklamadan onun sayfalarında M.:ik kalem özgürlüğünü kullanabilir. Ancak belli gelenekler, kurallar ve tüzükler onun alan sınırlarını çerçeveler.

Kılavuzumuz «ARS Quatuor Coronatorum» 1886 dan 1982'ye kadar çıkan bütün sayılarının toplamı dernek kütüphanemizde bulunmaktadır. Geçen yıl bunların konu-başlık fihristi üç kişilik bir heyet tarafından Türkçeye çevrilmiştir. (C. Ferman, H.İ. Göktürk, G. İpekçi). Bu listeyi içeren başlıca konuların toplamı yaklaşık 600 den fazladır. Ayrıca sanırız ki bu başlıklar ilgi alanlarına göre çeşitli ortak guruplar altında toplanabilirler.

Örneğin yalnız türlü dinlerle ilgili başlıkların tutarı yaklaşık 50-60 tane kadardır. Yeri gelmişken bu guruplardan ilginç birer örnek yazının Türkçeye çevrilerek Mimar Sinan'da yayımlanması yararlı olacaktır sanırız. Hem de kıdemli ve çok deneyimli bir yol gösterici olmasından dolayı tavsiyeye değer.

Şüphe yok ki bizim Mimar Sinan dergimiz çok gençtir. Buna rağmen bu dergide şimdiye kadar yayımlanmış yazılardan pek azı dinsel konuları içerirler. Ancak içlerinden çoğunluğunun türlü tarikatlerle ilgili veya ilişkili olduğu görülmektedir.

Mesleğimizde kalem özgürlüğü söz konusu olunca bu tarihi ve fikri dergilerin akla gelmemesi mümkün değil. Hatta bazılarınca bu dergide bazı güncel konulara da (Örneğin irtica gibi) yer verilmesini isteyenler bile çıkabilir.

Halbuki çok defa toplumun güncel sorunları, bu dergilerin amaçları ile mevcut kuralları dışında kalırlar. Böyle durumlarda başvurulacak metin esasları ve yolgösterici kıyaslar her zaman vardır.

Yasal Sınırlar Çerçevesinde

Oncelikle Mab.: lerimizde din ve siyasetin tartışılması yasaktır.

Aslında bu önlem, dinin dogmatik kuralları ile doğası gereği politikanın çok yönlülüğünden kaynaklanır. Yani böylesine değişik inanç ve türlü kişilik zihniyetinden doğacak uzlaşmazlıklar oradaki tartışma ortamı içine giremezler. Çünkü temeldeki sakınca dinsel inançların dogmatikliği ile politikanın her kişiye göre değişkenliğinden ileri gelmektedir. Şüphe yok ki isabeti de tartışamaz. Çünkü bu konulara arız olan ihtiras, cehalet, taassup gibi illetler yeryüzünde yanyana uzun süre muzaffer olamazlar. Olsa da geçicidirler.

Gerçi söz konusu Ma'lik dergilerin başlıca amacı, Ma'lik tarihini araştırmak, incelemek ve bulgularını meslektaşlarına yayınlamaktır. Bu arada mesleğimizin genel ve özel yararlarına uygun hizmetleri de olabildiğince yerine getirirler. Ama tarihi geleneksel duvarcılar ve gerçek taş ustaları, toplumda görülen ve yasal olmayan faaliyetleri asla onaylamazlar. Bununla birlikte o türden faaliyet ve hareketlerin hiçbirine de katılmazlar.

Kısaca Taşçılar **Ezeli Hakikatın** aranması yolunda tarihi spekülatif çabalarını sürdürürler. Özellikle günlük olay ve sorunların geçici heyecan köpükleri onları asla etkilemez.

Sonuç olarak: meslektaşlarımız yasal olmayan her türlü cereyan, çaba ve gidişatın dışında kalmakla kendilerini yükümlü sayarlar.

Çok Yönlü Bir Masonun Portresi

Münir BERİK

Arşivlerimize yeni belgeler eklendikçe ülkemiz masonluğunun karanlıkta kalmış dönemleri, kuşkusuz, daha iyi aydınlanacaktır. Bu çalışmalar, belki zahmetlidir ama, Kemal Salih Sel Kardeşimizin dediği gibi (Masonluk Âleminin Meçhul Meşhurları) böylece ortaya çıkacaktır. Nitekim Proodos Muh. Loc.sı üyesi Vatan Şairi Namık Kemal'e ilgili bazı ayrıntılar, bu locanın 1873 tarihli matrikülü ele geçtiği zaman öğrenilebilmiştir. Bu maksatla yararlanabileceğimiz belgelerin değişik bir türü de anılar olabilir. Çünkü bir mason, kendi kişiliğine renk veren görüşlerini bizzat

Yazmışsa -hele tarafsızca yapabilmişse- bunun ayrı bir özelliği vardır. İşte bu çeşit belgelerden biri şimdi elimizde bulunuyor. Bu belge, Cafer Tayyar Gün'ün anılarıdır. Cafer Tayyar Gün ismi, özellikle Bilgi Muh. Loc.sı için yabancı sayılmaz. Sayılmaz diyorum- çünkü bu Locanın kurucularından sevgili Mesut Gün üstadın babasıdır.

Cafer Tayyar Gün, İzmir ve İstanbul'da öğrenimini sürdürürken devrin ünlü masonlarından Mahmut Esat ve Musa Kâzım efendileri tanımak şansına erişmiş, onların da teşvi-ki ile fransızca ve İngilizce

öğrenmiş. Hukuk mektebini bitirdikten sonra çeşitli savcılık ve yargıçlıklarda bulunmuş. Masonluğa Suriye'de iken Akka'da girdiğini biliyoruz. Yıllar sonra, 1926'da Gaziantep'te (Cenup Yıldızı) Locasının kurulmasına Dr. Saip Özerle birlikte öncülük etmiş. Artık burada mesleği avukatlıktır. Noksanını bilmek gibi irfan olmaz parolası, yaşamının değişmez kuralı haline geldiğinden bu dönemde de mükemmele ulaşma çabası ona güç verir. Haksız ve art niyetli şikâyetlerin savunma ve takibini gerçek hukukçuya yakıştırmaz. Onun bu nitelikleri, çevrede şahsına beslenen güveni giderek sempatiye dönüştürür.

Masonluğu neden seçtiğini anılarında oğluna açıklıyor. Bu kuruluşun 200 yıl kadar önce doğduğunu, cehalet ve taassuba, kör inançlara ve istibdada karşı âdeta savaş açtığını, başlıca hedefinin vicdan özgürlüğü ve kardeşlik olduğunu söylüyor. Masonların aileyi, çevreyi ve vatani sevmesini öğrenerek insan sevgisine ulaştıklarını anlatıyor.

Cafer Tayyar Gün, gençliğinde ilk görevi olan Şer'îye Mahkemesi Aday Kâtipliğine, günün kıyafet icabı gereği, başına sarık sararak başlamıştır ama,

iyi eğitim görmüş gerçek bir masonudur. Mesleğin kurallarına öylesine bağlıdır ki, kendisinin de Üstadı Muhteremliğini yaptığı (Cenup Yıldızı) Loc.dan söz ederken oğluna bile her hangi bir sır açıklamaktan kaçınır ve şunları söylemekle yetinir:

«...Her mason, isterse şahsan, mason olduğunu söyleyebilir. Fakat arkadaşlarını ve Loc.na ait herşeyi gizlemek zorundadır. Onun için ben fazla bilgi vermiyeceğim. Yalnız şu kadarını söyleyeyim ki, masonluk taassubun yok edilmesine, özgür fikirlerin yayılmasına çok hizmet etmiştir. İnsanlık henüz gereği kadar aydınlanmadığı için bu gibi örgütlerin yararı büyüktür. Özellikle Türkiye'de cehalet ve taassup halk arasında henüz bütün şiddetiyle hüküm sürmektedir. Masonların, hiç olmazsa, namuskârane davranışları ve özgür düşünceleri yayma gayretleriyle çok yararlı olabileceklerine inanıyorum.»

O dönemde sosyal hayatı canlandırmak, toplumun aydınlanmasına yardımcı olmak üzere, Gaziantep'te çaba harayanların başında da, bir başka yönü ile, gene Cafer Tayyar Gün'ü görürüz. Kendisi başkanlığa seçildikten sonra, Türkocağı, hareketlenir. Za-

man zaman toplantılar, konferans ve müsamereler düzenlenmesi, ocağın arsasında güzel bir park kurularak halkın istifadesine açılması, bütün bunlar, Cafer Tayyar ve arkadaşlarının öncülüğünde gerçekleştirilir. Bu hizmetler, kendilerine bir takım ek mâli külfetlere malolsa da onlar bakımından gerçek bir zevk kaynağıdır. Yeni Türk Harflerinin kabulü hakkındaki kanunun daha hazırlıkları yapılırken Türkocağında kurslar açarak çoğu esnaftan 150 kişiye bir kaç ay içinde okuma ve yazma öğreten teşebbüsün başında da gene bu kardeşimiz vardır.

Cafer Tayyar Gün, ülkenin geri kalmışlıktan kurtarılması için kırsal bölgeden işe başlamak gerektiğini ileri sürer. Köylünün insafsızca sömürülmesinden yakını. Özellikle, köyden kente nüfus göçünü önlemek gerektiğini, tam tersine kent aydınlarını köye çebedecek önlemlere ihtiyaç bulunduğunu söyler. Tam 60 yıl önce... Bu fikirleri geliştirme ve yayma arzusunun (Cenup Yıldızı) kurulurken onu harekete getirmiş olduğu aşikârdır. Nitekim, anılarının bir yerinde türk devriminin ruh ve manasını en iyi masonların anlatabileceklerini, o yüzden de

locanın kurulmasına elinden geldiği kadar yardımcı olduğunu açıklar.

Günün koşulları gereği, (Cenup Yıldızı) nın büyük bir gizlilik içinde çalıştığını tahmin edersiniz. Gaziantep'in aydın gençleri ile bazı ileri gelenlerinden oluşan üyelerin sayısı, bu yüzden, locanın dördüncü yılında bile sınırlı kalmıştır. Oldukça basit bir tarzda döşenmiş olan mabedin temizlik ve bakımını Saip Özer ve Cafer Tayyar hemşirelerin üstlenmeleri, o dönemin başka bir özelliğidir.

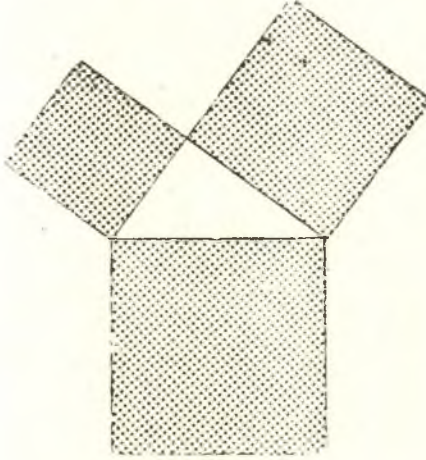
Cafer Tayyar Gün, mason camiasının insarılığa büyük hizmetler verebilecek zengin bir kaynak teşkil ettiğine inanır. Masonun geleceğe dönük en büyük özlemini de tek bir cümle içinde şöyle özetler: «Bizler, mütevazî köşemizde evvela kendimizi, sonra da herkesi aydın, özgür ve faziletli görmek isteriz.»

Anılarında masonluk hakkında aydınlatıcı bilgiler verdiği halde oğluna mason olması için her hangi bir telkinde bulunmamıştır. Ama, onun örnek yaşamı, pek çok kimseyi olduğu gibi, Mesut Gün Kardeşi de etkilemiş ve Yüksek Öğrenim çağına geldiği zaman (Cenup Yıldızı)nda masonluğa gözlerini açmıştır.

Baz bölümlerini aktardığımız bu anılar, çok yönlü bir masonun portresini canlandırıyor... Elverişsiz koşullar altında bile ümitsizliğe düşmeyen, mesleğin kurallarını çok

iyi bilen, bunları çevresine ve topluma ulaştırma çabasına bir an bile ara vermeyen aydın ve vatansever bir masonun portresi...

Hatırasını saygı ile anıyoruz.

OLAYLARIN İÇİNDEN

Derleyen : S. ERMAN

Finlandiya BL'nın yayın organı olan Kolliskulma dergisinin son sayısında, Türkiye'deki masonlukla ilgili bir yazı yayınlanmıştır. Suha Umur K.'miz tarafından kaleme alınan ve (A) mabedimizle Pek Sayın BÜ Cavit Yenicioğlu K.'in regal-yalarla çekilmiş fotoğraflarını ihtiva eden, ayrıca Mimar Sinan Dergisinin başlık klişesine de yer veren bu yazıda, Osmanlı İmparatorluğunda 1748 yılında kurulmuş olan mason LL.'nin aynı yıl kapatıldığı, 1760 da yeniden faaliyete geçildiği, fakat 1826 da tekrar kapatıldığı, 1854 yılında patlak veren Kırım savaşı üzerine LL.'in çalışmaya başladığı, Sultan Murad'ın da 1872 yılında masonluğa intisab ettiği, 1909'da Türkiye Büyük Locasının kurulduğu, 1935 yılında masonluğun üçüncü defa uykuya girdiği, 1948 de LL.'in yeniden faaliyete geçtikleri, uzun çalışmalar sonucunda 1956 yılında bütün Türkiye'ye şâmil olmak üzere Türkiye Büyük Locasının kurulduğu, 1965 yılında da bu Büyük Locanın Skoçya BL tarafından tanındığı ve Türkiye'deki LL.'in yemin kürsülerinde üç dinin kutsal kitaplarının da ima açık bulundurulduğu belirtildikten sonra şöyle denilmektedir: «1909'da kurulmuş olan Türkiye Büyük Locası, bugün bütün masonik otoriteler ve bilhassa İngiltere BL tarafından tanınmıştır».

(Kolliskulma, 1/1987, 8-9).

Türkiye'deki masonlara yazılmış olan bir mektup :

İtalya BL'nın yayın organı olan «Hiram» dergisinin son sayısında «Jön Türklerin uyandırılması» başlıklı bir yazı neşredilmiştir. Bu yazıda, Meşrutiyetin ilâ-

nından sonra bir barış döneminin geleceği ümit edildiği halde, Osmanlı İmparatorluğunun birbirini tâkip eden savaşlara sürüklendiği, Avusturya ve Rusya'nın, biri Balkanları ele geçirmek diğeri de Akdenize serbestçe açılabilme maksadıyla, İmparatorluğu parçalamağa yönelik gayretlerine karşılık, Fransa ve İngiltere'nin, denge politikaları gereği bu emellerin gerçekleşmesine engel olmağa kararlı oldukları, romanlara konu olan Şark Ekspresi gibi, Şark Meselesinin de siyaset sahnesinin baş konusunu teşkil ettiği belirtildikten sonra, İtalya BL'nin BÜ. Ernesto Nathan K.'in bir mektubunu hâmlen Türkiye'ye gelmiş olan Ettore Ferrari K.'in temaslarından bahsedilmektedir. 25 Eylül 1900 tarihini taşıyan mektup aynen şöyledir:

«İstanbul, Selânik ve İzmir vâdilerindeki KK.'e

«Aziz KK.

«BÜ Kaymakamı aziz ve münevver Ettore Ferrari K. şehrinize gelecektir. Ziyareti-
nin esas sebebi san'atla ilgilidir; fakat yüksek masonik görevi icabı olarak, Avru-
pa Türkiye'sinde dağınık KK.'i toplamak ve eski atölyelerin yeniden kurulmasına
yardımcı olmak maksadıyla onlarla temas etmek hususundaki daveti nezaketle
kabul etmiştir.

«Ferrari K.'in İtalya'da ve dış ülkelerde şöhret sahibi olmasını gerektiren üstün
insan, kardeş ve san'atkâr vasıfları onu ayrıca tanıtmaktan beni azade kılmak-
tadır. Kendisini lâik olduğu surette karşılayacağınızdan eminim ve ziyaretinin
«Masonluğun vâdilerinizde uyanışının temellerini atmasını temenni ederim. En sa-
nimim ve Kardeş selâmlarımı takdim ederim, muhterem va aziz KK.

Büyük Üstad
E. Nathan»

BÜ Kaymakamının görevi hiç de kolay olmadı ve Ferrari K. bir süre sonra Mısır'a gitti. BÜ Nathan K., kendisi Mısır'da iken ona uzun bir mektup yazdı. 11 Kasım 1900 tarihli olan bu mektupta, ezcümle, şöyle denmektedir: «İstanbul ve İzmir'de karşılaşacağın zorlukları tahmin etmiştim; bununla beraber senin oradaki mevcudiyetinin ve sözlerinin hiç değilse uykudaki KK.'imize BL'mızın, muktedir olduğu zaman, onları uyandırmayı ve görevlerinin başına sevketmeyi düşündüğünü isbata yaramış olduğuna eminim: günün birinde gerçekten uyanacaklarını ümit ederim».

İkinci Meşrutiyetin ilânından ve İttihat ve Terakkinin iktidara gelmesinden sonra vuku bulan olaylara ve özellikle Balkan savaşına yer verilen yazı şöyle bitmektedir: «Bütün bu olaylardan bir hisse çıkarmak mümkündür : hürriyet ve kardeşlik prensipleri daima galebe çalar. Jön Türklerden bir kısmı da bunu anlamıştı. Onlar arasında bulunan Kemal Atatürk, kahraman bir asker olarak savatığı 1914-1918 harbinden ağır bir mağlubiyetle çıkan ülkesini yirmili yıllarda «muzafferane bir şekilde kurtarmış ve hür ve çağdaş bir Devlet haline getirmiştir».

(Salvatore Loi, Il risveglio dei Giovani Turchi — Hiram, mart 1987, 83-85).

Fransız Liszt K. hakkında bir kitap :

Arjantinli KK.'den L. Kurucz K. tarafından «Bilinmeyen yönleriyle Liszt» adlı bir kitap yayınlanmıştır. Kitabı tanıtan Arjantin BL.'nin yayın organı «Simbolo» dergisinde, Liszt'in başvurduğu Frankfurt'taki «Zur Einigkeit» L.'na verdiği talepten ve bu L.'nin adaylara sorduğu üç suale Liszt'in verdiği cevaplar yer almaktadır. Soru ve cevaplar şöyledir : 1) **İnsanın kaderi nedir?** — İnsanın kaderi, hayat «imkânlarının mücadele ettiği ölçüde ve Hâlikine yaklaşabilmek ve Onunla bütünleşebilmek maksadıyla, gerçeğe, iyiliğe ve güzelliğe vâsil olmaktadır. 2) **Aklınız, kalbiniz ve geçici gayeleriniz açısından masonlukta ne bekliyorsunuz** — Yüksek idealler uğruna bir araya gelen iyi ve dürüst insanlarla teması geçmeyi ümit ediyor ve buna inanıyorum; bundan memnun olacağımı ve zaruret ve tehlike anlarında dost ellerin bana uzanacağını ümit ediyor ve buna inanıyorum. 3) **Masonluk sizden ne bekleyebilir** — Masonluk, topluluğa şerefle katıldığım takdirde, her hangi faydalı bir iş için sözle ve fiilen çalışmaya daima âmade birini bende bulacaktır. Masonluk, öğrenmek isteyen ve dinî ve siyasî prensiplerine veya vicdanına aykırı olmayan her faaliyete katılmağa âmade bir üyeye sahip olacaktır».

(Simbolo, Ekim 1986, 40-43)

Localarda Verilen Konferanslar

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İdeal	Aktan Okan	Gelişmişlik	9.2.1987
	Ali Oktay Cever	M.'lukta Uyum Gelenekler ve Uygulama	9.3.1987
	İsmail İşmen	400'uncu yılı Münasebetiyle Koca Mimar Sinan	6.4.1987
	Ömer Muhip Burteçene	İDeğişen İnsanın İmajı Karşısında M.' K.	20.4.1987
	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	6.3.1987
Kültür	Ergin Tansug	Aklın Biyolojisi	20.3.1987
	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	3.4.1987
	A. Erginsoy	Türkiye'de Masonluğun Doğuşu ve Gelişmesi	17.4.1987
Ülkü	Nusret Semi	Hürriyet	19.2.1987
	Şadan Ersoy	Ülkü Mabedi Yolunda	16.4.1987
Kardeşlik	Reşat Atabek	Akıl ve Hikmet	12.3.1987
	Tunç Timurkan	Kuvvet	12.3.1987
	Ali Biren	Güzellik	12.3.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
	Kardeşlik Abdurrahman Erginsoy	Türkiye'de M.Ş. Doğuşu ve Gelişmesi	6.4.1987
Hürriyet	Bülent Çetinor Salim Rıza Kırkpınar	Muhibban I Hürriyet Muh.Ş. L.Ş.'sı Çalışmaları (1910-34)	13.1.1987
	Üstün Gürtuna	Mozart K.Ş. Konulu Müzikli Konferans	24.2.1987
Sevgi	Naci Meltem	Masonluk ve Hümanizm	2.3.1987
	İstemihan Telger	Ruhsal Tekamül	30.3.1987
	Sevil Çalışkan	Ebedi Maşık'ın Masonluktaki Yeri	27.4.1987
Atlas	Hüseyin D. Yarsuvat	Hukuki Açından Suni İlkah	25.2.1987
	Davit Kohen	18. Yüzyıl Masonluğun Meşhur bir Siması: GIUSEPPE BALSOMA, CAGLIOSTRA Kontu	25.3.1987
	Selim Gatenyo	Roger İgor ve Balık Başı	22.4.1987
Müsavat	Sahir Erman	Tekrisin Anlamı	27.3.1987
	Ziya Umur	Masonluk ve Kilise Münasebetleri	10.4.1987
Libertas	İbrahim Öner	M.Ş.'lukta Katesizm	29.4.1987
Hakikat	Yanl Karamiti	Masonluk Tarihi	26.2.1987
	Yanl Kalamaris	Masonlukta Gerçek	12.3.1987
	Yani Galici	Masonluk ve Ketumiyet	9.4.1987
	Sava Melopulos	İstanbul'da Amatör Tiyatro Tarihi	9.4.1987
Ahenk	Tayfur Tarhan	Fran Masonlar ve Kudretlerinin Sırları	18.2.1987
	Faruk Erengül	Ruhun Ölmezliğine İnanç	15.4.1987
	Argun Berker	Eski Mısır'da Masonluk İzleri	29.4.1987
Fazilet	Cavit Yenicioğlu	Ana Hatlarıyla İngiltere ve İskoçya Bü.Ş. L.Ş.'ları Ziyareti İntibaları (Aynı Konferans)	3.2.1987 3.3.1987
	Tanju Koray	«Ritüel»	17.3.1987
	Yılmaz Gümüşgil	Kardeşlere Masonluğu Sevdirelim	14.4.1987
	Engin Tunaşar	«Masonik Müzik»	28.4.1987
Erenler	Doğan Hızlan	«Şiirde İnsan Sevgisi»	27.2.1987
	Ahmet Akkan	Dogmalarımız Hakkında Söyleşi	13.3.1987
	Ziya Umur	Masonluk ve Kilise Münasebetleri	10.4.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Delta	Beysan Keyder	Devaluasyona Gerek Var mı?	16.2.1987
	Vedat Alpaslan	Türkiye'de Yatırımların Teşviki	2.3.1987
	Melih Yönsel	Otuzüç Yılın Öğrettikleri	16.3.1987
	Nüvit Tekül	«Ömer HAYYAM»	30.3.1987
Ülke	Ali Dinçol	İnsan Topluluklarından Sosyal Sınıfların Ortaya Çıkışı ve Nedenleri	10.3.1987
	Leon Kohen	Hayat Dehlizinde Adalet Aydınlığı	24.3.1987
	Nejat Atahan	Masonik Tarih 1717'den Sonrası	21.4.1987
Şefkat	Aydın Ortabaşı	Evren, Güneş, Dünya, Madde, İnsan ve Mason	23.2.1987
	Reşat Kıran	Stres ve Mason	6.4.1987
	Necmi Başok	Koruyucu Hekimlik	6.4.1987
	Necati Bilger	Günlük Yaşamda Dinlenme	4.5.1987
Hümanitas	M. Fuat Akev Moris Alfandri	Teklif Soruşturma Mentor	3.3.1987
	Sahir Erman	«Tekris»	17.3.1987
	M. Fuat Akev	M.: Çocuklarını Farklı Bir Şekilde mi Eğitmelidir.	31.3.1987
	Jak Alguadiş	M.: 'luğun Evrenselliği	14.4.1987
Hulus	Bogos İdareci	Üç Yolculuk	18.2.1987
	Kosti Papakostanti	Elevsine Sırları	18.2.1987
	Lefter Karakaş	Yemin Kürsüsü	15.4.1987
	Sotiri İbsetarya	Akıl ve Sevgi	29.4.1987
Devrim	Aziz Azmet	İnsanlık ve Masonluk	11.2.1987
	Erol User	Ekonomik Sistem Kavramı ve Masonluk	8.4.1987
	Enis Nihat Ecer	Agartha Yeraltı Uygarlığı	22.4.1987
Pınar	Yavuz Berkol	Sosyal Yaşamda Bunalım ve Masonluk	10.3.1987
	Atilla Gönenli	Türk Ekonomisinin Günümüz Bakımından Değerlendirilmesi İçin Düşünceler	24.3.1987
	Ergin Çavuşoğlu	Bir Moral Sistemi Masonluk	21.4.1987
Sevenler	Fadıl Altop	«Dostluk»	20.2.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Sevenler	Aydın Uluyazman	Feylesof Rıza Tefvik K.: Őahsiyeti ve Masonluğu	6.3.1987
	Cem Aydın	Seçme Özgürlüğu	17.4.1987
Hisar	Sahir Erman	Tekrisin Anlamı	3.3.1987
Üçgen	Nail Güreli	Eski Geleneklerimize Göre Ham Taşı Yontmak ve Yontulmak	27.2.1987
	Hikmet Turat	Hakikat	10.4.1987
Üçışık	Üstün Gürtuna	Müzikle Mozart	2.3.1987
	Sayhan Bilbaşar	George Waőington ve İhtilalci Amerikan Masonları	16.3.1987
	Teoman Tanak	İnsan Sevgi ve Sanat	30.3.1987
	Necmi Karakullukçu	Türk Masonluk Tarihi Hakkında Kısa Bilgiler	13.4.1987
Gün	Abdurrahman Erginsoy	Türk Masonluğuunda Ritüelin Evrimi	23.2.1987
	Erdal Tunalı	Masonik Bilgiler	11.3.1987
	Reşit Ata	Yapışık Kardeşler: «Sır-Sukut-Ketumiyet-Gizlilik Kapalılık»	8.4.1987
	Faruk Kurt	Yemin Kürsüsünün Sembolik Dili	22.4.1987
Özlem	Abdurrahman Erginsoy	Türk Masonluğuunda Ritüelin Evrimi	23.2.1987
	Kaya Karadeniz	Mühendis ve Masonluk	6.4.1987
Baőak	Özgür Poivan	MYHTOS ve Mitolojik Düşüncenin Yapısı	5.3.1987
	Koray Dinçol	Masonluğuun Mitolojik Kaynakları	2.4.1987
	Abdurrahman Erginsoy	Ritüel ve Sembolizma	30.4.1987
İrem	Zafer Sarıyer	M.:’daki Bazı Sabit Semboller Üzerinde Bir Araştırma	17.4.1987
Evren	Jak Alguadiş	Kardeşlik Hakkında Bazı Düşünceler	26.2.1987
	Cavit Yenicioğu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	26.3.1987
Piramit	İsmail İşmen	Sayıların Sembolizması ve Piramitlere Dair	17.4.1987
Nilüfer	Cevat Batıca	«Loca»	10.2.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Burç	Enis Ecer	«Agatha Uygurlığı»	2.3.1987
	Namık Omap	Ziya GÖKALP'in Kişiliği ve Fikirleri	13.4.1987
	Nusret Semi	HÜRRİYET	27.4.1987
Sembol	Timur Tan	«AIDS»	20.4.1987
Güven	Turgay Koçak	Sevgi Mabedi	30.4.1987
Meşale	S. Halit Kakıncı	«Goethe Birader»	1.4.1987
	Sedat Toydemir	«Voltair'in Tekrisi»	15.4.1987
	Faruk Sabri Altuğ	Tıp ve Masonluk	29.4.1987
Anadolu	Necdet Egeran	Masonlukta Aradığımız Hakikat	24.2.1987
	Cavit Yenicioğlu	Masonlukta İntizam ve Muntazam Masonluk	31.3.1987
	Faruk Keskinel	M.: İyi İse Bırakın Hakkında Konuşalım	21.4.1987

ANKARA

Uyanış	Şükrü Yalçın Ali Doğan Nafi Akkerman	M.: ve Eğitim Konuya Sanat ve Kültür Açısından Bakış	20.2.1987
	Y. Yücel Güngen	Masonluk ve Eğitim	3.4.1987
Doğuş	Coşkun Ertürk	Sevme Sanatı	10.2.1987
	Rüçhan Altuğ	Masonluğun Tanımları	10.3.1987
	Yaşar Aysev	Semboller ve Alegoriler	28.4.1987
Yükseliş	Güngör Erdumlu	Masonluk ve Tolerans	5.2.1987
	Tekin İmir	Evrende İnsan	5.3.1987
	Ali Rıza Berkol	Ritüellik Cemiyetler	2.4.1987
İnanış	Rauf Birol	M.: 'luk ve Tolerans	9.2.1987
	Rıfat Vardar	İ'nin Anlamı	23.1.1987
	İsmet Bilgin	M.: 'luk ve Adalet	9.3.1987
	Nur Or	Ölüm, Ruh, Ruhlarla Temas	13.4.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İnanış	H. Ümit Güneş	M.: 'nik Davranışlarımız	27.4.1987
Bilgi	Cevdet Erkun	Ahenk	4.2.1987
	Münir Berik	«Masonik Esintiler»	18.3.1987
	Müfit Kulen	«GAP»	15.4.1987
Çankaya	Orhan Bulay	Tekrisdeki Üç Yolculuğun Anlamı ve Üzerindeki Düşüncelerimiz	13.2.1987
	Nimetullah Esmer	İnsan Olmak ve Masonik	27.2.1987
	Hasan Koni Ömer Lalik	Atatürk Milliyetçiliği	13.3.1987
Arayış	Hasan Koni	Masonluğa Karşı Eleştirilerin Kökenleri	7.4.1987
Üçgül	Bülent Özenen Doğan Yağgız Kâzım Zabunoğlu	Demokrasi	25.2.1987
Üçgül	Cahit Çeltikçi İsmet Öztunalı Bozkurt Güvenc	Masonik İlkeler ve Demokrasi	11.3.1987
	Fuat Tuygan	Masonik Eğitim Konuşması	8.4.1987
	B. Özer Lostar	Sevgi Üzerine	8.4.1987
Ahiler	Sedat Yırdız	İnsan ve Evren	9.4.1987
	Erdem Evren	Sevgi İletişimi	30.4.1987
Çağ	Tankut Ünal	«Sembollerin Kaynaklarını Aramak	11.2.1987
	Salih Tugay	Spekülatif M.: 'luğun Kuruluşu ve Cumhuriyet Döneminden Evvelki Türk (Osmanlı) M.: 'luğu	19.2.1987
	Haluk Günügür	Bir Belçika M.: L.: 'dan Tekris Töreni İzlenimleri	19.2.1987
	Feyiz Kılıç	Akıl ve Hikmet	1.4.1987
	Celalettin Yücel	Osmanlı İmparatorluğu Döneminde Türk M.: 'luğuna Genel Bir Bakış	15.4.1987
G. Mimarları Yüksel Karaburçak		Masonun Harici Alemdeki Yeri ve Davranışları	3.2.1987
	Aydın Sefa Akay	Yabancılarla Mülk Satışı	17.2.1987
	Hasan Kazanoğlu	Kendimizi Tanıyalım	3.3.1987
	Ali Ersöz	By pass	17.3.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
G. Mimarlar	Melih Doğan	İnsan Unsuru	7.4.1987
	Aydın Sefa Akay	Cehalet ve Batıl	5.5.1987
Eşitlik	Ethem Sena Çınar	M.:’luğa Giriş ve Nura Kavuşmak	24.2.1987
	Sahir Erman	Tekrisin Anlamı	14.4.1987
Ankara	Necip Aziz Berkşan	Ahilik	6.2.1987
	Turgut İmir	ABD de Tekris ve Derece Çalışmaları	20.2.1987
	Soner Akyol	Masonik Tarih	1.5.1987
Yunus Emre	Can Arpaç	İngiltere Büyük Locası izlenimleri	4.2.1987
	Metin Ülgüray	Cumhuriyet Döneminde Masonluk	4.3.1987
	Soner Arıkan Niyazi Erdoğan	Günümüzde Ekonomi ve Bankacılık	1.4.1987
	Ruhi Esirgen	Çağımızda Eğitim	15.4.1987
İlke	Erçin Kasapoğlu	Siyah-Beyaz	13.2.1987
Çukurova	Haluk Ege	Masonik Davranış	13.2.1987
	N. Akbaş	Türk Mason Tarihine Genel Bakış	20.3.1987
	Fuat Çelebi	Kendini Bil	27.3.1987
	Ahmet Ateşok	Türkiye’de Yargının Sorunları	27.3.1987
	Ömer Fıratoglu	Avadanlıklar	17.4.1987
Yıldız	Hayri Arıkan	Uyanıştan Sonra Türkiye’de M.:’luk	9.4.1987
Erdem	Ruhi Altınörs	Obediyans ve Ritler	17.2.1987
	Edvard Bero	Süleyman Mabedi ve Hikâyesi	21.4.1987
Atanur	Tuncay Kesim	Landmarklar	16.2.1987
	Turgut Artun	Anderson Anayasası	16.3.1987
	Haluk Uzel	Dillerin Kökeni	6.4.1987
	Ahmet Akpınar	Masonluk Tarihi	20.4.1987
	M. Fahri Onuk	Operatif Masonluk	20.4.1987
	Oğuz Özlem	Ritüellik Danslar	20.4.1987
	Altay Şahin	Türk Masonluğunun Tanınması	4.5.1987
Tolerans	Salih Tugay	Tolerans Hoşgörü Üzerine	25.3.1987
	Ali Sami Gür’ün	«MABED»	8.4.1987

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
Tolerans	Bedri Yiğit	Kalfalık ve Kalfanın Vazifeleri	22.4.1987

İZMİR

İzmir	Faruk Çançar	Eşitlik	5.2.1987
	Ali S. Çalık	Hipokrat Yemini	5.2.1987
	Mustafa Canaydın	Kardeşlik	5.2.1987
	Haldun Çatıkkaş	Tekrisin Sembolizması	5.3.1987
	Murat Duyal	Kendini Bil	5.3.1987
	Avram Ventura	Şiir ve Masonluk	2.4.1987
	Beliğ Onat	Deizim, Teizim, Ateizm ve M.:’luk	16.4.1987
Nur	Yusuf Kökdamar	Kendini Bil	24.2.1987
	Sadun Koşay	Kültür Üzerine	24.3.1987
	Orhan Alpyörük	Türk M.: Tarihinde İzmir	21.4.1987
Promethee	Gündüz Turhanoğlu	Turizm ve M.:’luk	18.2.1987
	Lucio Filippucci	Sembolizm	4.3.1987
	Maurice Alfandari	Mabed Dışında Masonluk	1.4.1987
	J. Pierre Blanchet	Masonluk İnancı	29.4.1987
Gönül	Ümit Yorgancıoğlu	Daha Anlamlı Bir Yaşam	12.2.1987
	Nazmi Aydıncı	Tenkit Sanatı	12.2.1987
	Ömer Ünen	İnsanlığın Gelişimi-Ham Taş	12.3.1987
	Umur Taluğ	Gönye	12.3.1987
	Feyyaz Salahor	Masonlukta Kardeşlik Duygusu	26.3.1987
	Doğan Gençoğlu	Almak ve Vermek	26.3.1987
	Orhan Etemoğlu	Hukukta ve Masonlukta Tolerans	9.4.1987
	Mehmet Yorgancı	Tutku	9.4.1987
İrfan	Aydoğan Baygün	Anlatım Tekniği	2.2.1987
	Koray Derman		
	Gürkan Kefeli	Radyosyon	16.3.1987
	Avram Aji		

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
İrfan	Beyazıt Yıldırım	Gizem ve Mutluluk	30.3.1987
	Ünlü Yukarıç	M.'.nik Sohbet	13.4.1987
Ümit	Can Arpac	İskoçya ve Londra'dan Masonik İzlenimler	6.2.1987
	Yavuz Selim Öznamılılır	GÖNYE	20.2.1987
	Emin Esat Kadaster	Tesviye	20.2.1987
	Taylan Egeli	Şakul	20.2.1987
	Orhan Alpyörük	İzmir Mabeğimizin Kısa Tarihçesi	20.3.1987
	Hasan Basri Güder	Görev ve Görev Anlayışı	3.4.1987
	Ergun Bozkurt	Çanakkale Zaferi	17.4.1987
Eylem	Sahir Erman	Tekrisin Anlamı	23.2.1987
	Özden Akhun	Kalfa Derecesinin Sembolizması	9.3.1987
	Erol Gerçek	Ruhun Ölmezliğı	13.3.1987
	Güçlü Bayar	Masonluk ve Barış	6.4.1987
	Orhan Uslu	Hakikati Aramak	6.4.1987
	Nelson Arditi	Yardımlaşma, İktisadi Kalkınma ve M.'.luk	4.5.1987
Başarı	Emin İçören	Akıl ve Hikmet Cesaret, Zeka, Karakter	16.2.1987
	Öcal Usta	Yolu ile Başarı	2.3.1987
Işın	Kemal Adıyaman	Masonlukta Sosyal Yaşam	9.2.1987
	Sahir Erman	Tekrisin Anlamı	23.2.1987
	Oktay Dikmen	Tekrisin Sembolizması	6.4.1987
	Cavit Boyacıoğlu	Bencilik	6.4.1987
	Gürhan Tümer	Yalnızlık-Birliktelik	6.4.1987
	Kamil Haznedar	Deterjan	20.4.1987
Ege	Abdullah Şimşekcan	Sevgi	26.2.1987
	Daniel Levi	Akıl	26.2.1987
	Erkan İmrek	M.'. Olduk mu?	26.3.1987
	M. Sıtkı Sayıt	«Taassup»	9.4.1987
	Gülser Keserman	Zihinsel Özürlü Çocuklar	16.5.1987

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	DOĞUM YERİ TARİHİ	TEKRİS TARİHİ	LOCASI	EB. MAŞ.
Cihan Futacı	Ankara, 29.10.1945	15.10.1976	Şefkat	10.2.1987
M. Nami Tuğtan	Ankara, 21.1.1943	3.12.1979	Sevgi	5.2.1987
N. Cevat Akkerman	Ankara, 1892	2.12.1925	Üçgül	8.11.1986
Fazıl Oran	Kula, 1909	2.12.1960	Ümit	12.1.1987
H. Edvard Merović	İzmir, 1911	26.10.1966	Libertas	8.1.1987
A. Enver Gürdal	İstanbul, 1917	6.10.1964	Arayış	6.2.1987
A. Erip Erbilin	İstanbul, 1903	11.2.1965	Yükseliş	14.2.1987
Fikret Şener	İstanbul, 1920	30.9.1966	Sevenler	1.2.1987
Tanaş Papadopoulos	İstanbul, 1924	21.11.1974	Hakikat	4.3.1987
Halit Gürbüz	Sivas, 1922	26.10.1976	Doğuş	23.3.1987
Turhan Ergüngör	İstanbul, 1329	18.2.1954	Hisar	17.3.1987
Erkan Tunç	Menemen, 17.3.1947	2.6.1980	İrfan	12.1.1987
Muzaffer Işım	İstanbul, 19.6.1923	1.6.1977	Gün	11.4.1987
Selahattin Pasiner	Susurluk, 1.3.1915	5.10.1965	Dikmen	11.4.1987
Hilmi Eyrik	İnebolu, 1926	25.2.1971	Ahiler	13.4.1987

EBD. MAŞ.'a intikal eden kardeşlerimize EV.'in U. M.'ndan sonsuz mağ-firet ve kederli ailelerine ve bütün kardeşlerimize sabırlar dileriz.

HİC BİR ŞEY ÖLMEZ — HER ŞEY YAŞAR

MİMAR SİNAN

Organ of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons of Turkey

CONTENTS

4. On The Labours Of Mimar Sinan Lodge ... Zira UMUR
10. Grand Lodges,
Lodges And Masons. (II) Mişel MARGULİES
15. The Meaning Of Initiation Sahr ERMAN
22. Quatuor Coronati Lodge No. 2076 Mişel MARGULİES
24. Know Your Self Ziya FİCİCİOĞLU
31. Man-Problem Creating Entity Ömer Faruk KURT
40. Regularity In Freemasonry Mehmet Fuat AKEV
52. On Acting In A Measured Way Cümhur FERMAN
60. Free Thought And Freemasonry Davut BERKER
60. Rituals Ahmet AKKAN
76. The World Of Ethics
And Technology Nezih RONA
81. A Remembrance Halil İbrahim GÖKTÜRK
84. A Famous Mason Münir BERİK
88. Currents Events Sahr ERMAN
91. News From Our Lodge Mimar SİNAN
100. In Memoriam Mimar SİNAN

Adress : 25, Nuruziye Sokağı — Beyoğlu / İSTANBUL

YEAR: 1987

NO: 64